

Munkedals
Kommun

**Kallelse
kommunstyrelsen
2023-05-15**

Kommunstyrelsen sammanträde
är öppen för allmänheten

Munkedals
Kommun

Munkedals Kommuns värdegrund

**All kommunal verksamhet i Munkedals kommun
skall utgå ifrån alla människors lika värde**

Vårt uppdrag är att

- möta alla med respekt och eftertanke
- stödja människors strävan efter ett gott och tryggt liv
- göra mesta möjliga nytta för våra brukare
- arbeta för öppenhet, mångfald och tolerans
- samarbeta för att nå goda resultat

Det här gör vi genom att

- se till att god etik råder i alla sorters möten
- utgå från att alla människor vill och kan ta ansvar för sina liv
- alltid söka lösningar som stödjer och utvecklar invånare och verksamheter
- visa respekt för varandras arbete och professionalitet
- underlätta varandras arbete

KOMMUNSTYRELSEN

Mandattid: 2023-01-01 – 2026-12-31

Ledamöter	
Ordförande	Louise Skaarnes (SD)
	Håkan Skenhede (SD)
	Jan Petersson (SD)
1:e vice ordförande	Martin Svenberg Rödin (M)
	Linda Wighed (M)
	Rolf Jacobsson (KD)
2:e vice ordförande	Liza Kettil (S)
	Erik Färg (S)
	Jenny Jansson (S)
	Christer Nilsson (C)
	Malin Svedjenäs (V)

Ersättare	
	Fredrik Roos Fylksjö (SD)
	Anders Persson (SD)
	Mathias Johansson (SD)
	Lars Östman (M)
	Johnny Ernflykt (M)
	Fredrik Olsson (KD)
	Pia Hässlebräcke (S)
	Yvonne Martinsson (S)
	Inger Orsbeck (S)
	Helena Hansson (C)
	Karl-Anders Andersson (C)

Insynsplats	
Liberalerna	Karin Blomstrand

Inkallelseordning för ersättare

För ledamot tillhörande nedanstående partigrupp	Ersättare inträder i nedan angiven partigrupsordning
SD	SD, M, KD, C, S, V, L
M	M, SD, KD, C, S, L, V
KD	KD, SD, M, S, C, V, L
S	S, V, C, L
C	C, L, S, V
V	V, S, C, L

Kallelse/underrättelse

Rubrik	Kommunstyrelsen
Tid:	måndagen den 15 maj 2023, kl. 09:00
Plats:	Sporren på Utvecklingscentrum Munkedal
Justeringsdatum:	2023-05-17
Justeringsperson:	
Ordförande:	Louise Skaarnes (SD)
Sekreterare:	Fredrick Göthberg

På initiativ av Samhällsbyggnadsnämnden bjuder Kommunstyrelsen in Rabbalshede Kraft för en informationsträff. Till denna föredragning bjuds även Samhällsbyggnadsnämnden presidium in att delta.

Kl. 09:15 Rabbalshede Kraft
Kl. 10:30 Information från samhällsbyggnadsförvaltningen
Kl. 12:15 Lunch (betalas själv på plats)
Kl. 13:00 Målarbete

Nr	Ärende	Anteckningar	Sida
	Information		
1.	Fastställande av föredragningslistan Dnr 2023-000036	-	-
2.	Återrapportering ÖP 2040 - Information 2023 Dnr 2023-000153	Förvaltningschef samhällsbyggnad	-
3.	Information från Kommunstyrelsens förvaltning 2023 Dnr 2023-000009	Kommundirektör	-

4.	Information / rapporter från förtroendevalda 2023 Dnr 2023-000008	KS presidium	-
5.	Initiativärende från Karl-Anders Andersson, Centerpartiet om resurstilldelning IFO mm Dnr 2023-000144	Ekonomichef	7
6.	Svar angående Arbetsmiljöverkets övervägande om föreläggande med eventuella vitesbelopp Dnr 2021-000201	HR-chef	14

Beslutas av Kommunstyrelsen

7.	Årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet 2022 Dnr 2023-000155	HR-chef	19
8.	Regler för representation, gåvor, uppvaktning och avtackning Dnr 2023-000154	HR-chef	24
9.	Medlemsavgift 2024 med plan 2025-2026 - Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän Dnr 2023-000137	Ekonomichef	32
10.	Inriktningsbeslut för ett gemensamt kommunalförbund för räddningstjänst Mitt Bohuslän och Norra Älvsborg Dnr 2023-000096	Ekonomichef	42
11.	Anmälan om delegationsbeslut 2023 Dnr 2023-000005	-	49

Beslutas av Kommunfullmäktige

12.	Årsredovisning 2022 - Tolkförmedling Väst Dnr 2021-000222	Ekonomichef	51
13.	Kommunalt partistöd 2023 - Socialdemokraterna Munkedals arbetarekommun Dnr 2023-000151	-	91
14.	Förstudie - skolor centrala Munkedal Dnr 2023-000150	Från KFN och BUN	94

15.	Policy för motverkande av aktiv medverkande till bosättning i annan kommun, social dumpning Dnr 2023-000145	Från VFN	177
16.	Kulturmiljöprogram för Munkedals kommun Dnr 2023-000152	Från KFN	187

§ 46

Dnr 2022-000087

Initiativärende från Karl-Anders Andersson (C) om resurstilldelning IFO mm

Sammanfattning av ärendet

Bakgrund

Karl-Anders Andersson (C) inlämnade på välfärdsnämndens möte 2022-05-19 ett initiativärende och lyft ett förslag att se över resurstilldelningen till IFO.

Initiativärendet från Karl-Anders Andersson (C) lyder enligt följande:

”Med anledning av VFN ekonomiska läge och det beslutet som ligger sedan KF 2018-11-29 vill jag att resurstilldelningen till IFO delen ses över för att komma till rätta med de underskotten. VFN har svårt eller närmast omöjligt att komma till rätta med detta under överskådlig tid och där är ju tidsperspektivet ett annat också i KF beslutet.

Jag tycker att det vore mer rättvist att jämföra oss med socioekonomiska kommuner på den sektorn.

Om det inte blir en ändring kommer det bli svårt att uppfylla revisionens krav för det är i dagsläget omöjligt att göra dessa besparingar på äldreomsorgen för att komma i balans med budget. Vad gäller äldreomsorgsdelen tror jag att vi kommer att nå målen i KF beslutet om vi får till den strukturrationaliseringen som ett nybygge av Säbo platser plus samlokalisering av servicetjänster runt den vården kommer att innebära”.

Välfrädsnämnden beslutade 2022-05-19 § 45 att ge välfärdsförvaltningen tillsammans med ekonomiavdelningen i uppdrag att ta fram förslag med initiativärendet som bakgrund, så att välfärdsnämnden kan komma i balans med budget.

Svar på initiativärendet

Ekonomichefen har i tjänsteskrivelse överlämnat följande svar på initiativärendet:

Karl-Anders Andersson (C) har i ett initiativärende till välfärdsnämnden lyft ett förslag att se över resurstilldelningen till IFO.

Syftet är att få till en resursfördelning som i större omfattning kan kompensera för kostnaderna vad gäller placerade barn och vuxna under året. Kostnadsökningar på grund av placeringar kan vara svåra att hantera löpande under året. Det gör det svårt att uppfylla revisionens krav på att ekonomi i balans. Att genomföra besparingar på andra verksamhetsområden såsom äldreomsorgen för att komma i balans med budget är svårt att genomföra och tar lång tid.

Ekonomiavdelningens slutsatser

Ekonomiavdelningen har undersökt hur andra kommuner gör. Det som kan

forts.

forts. § 46

konstateras är att det inte finns några optimala lösningar på resurstilldelning utan kommunerna arbetar mer på sedvanligt sätt. Det är att man arbetar med att hålla nere antalet placeringar genom hemmaplanslösningar och olika formerna av stöd till familjer. Noggranna uppföljningar som kan leda till förändringar av anslag är också ett inslag i kommunernas hantering. Strävan är att hålla en realistisk anslagsnivå i förhållande till placeringar som är i nivå med andra kommuner.

Ekonomiavdelningen förordar att Munkedals kommun fortsätter att aktivt arbeta med att hålla nere antalet placeringar. I budgetarbetet får nämnden se över anslagen och göra omfördelningar till IFO vid behov. Det är även viktigt att nämnden fortsätter med en tydlig och aktiv uppföljning av placeringar och kostnadsutvecklingen inom verksamheten. Kommunstyrelsen har ansvaret i sin uppsiktsplikt att följa upp nämndens arbete med detta samt ge råd och stöd vid behov.

Beslutsunderlag

Ekonomichefens tjänsteskrivelse 2023-04-04
Välståndsnämndens beslut 2022-05-19 § 45
Initiativärende från Karl-Anders Andersson (C) 2022-05-19

Förvaltningens förslag till beslut

Välståndsnämnden beslutar att lämna ekonomichefens tjänsteskrivelse som svar på initiativärendet samt överlämnar den till kommunstyrelsen för kännedom.

Yrkande

Jan Petersson (SD), Linda Wighed (M) och Sabina Fremark (KD): Bifall till förvaltningens förslag.
Karl-Anders Andersson (C): Avslag till förvaltningens förslag.

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på Jan Peterssons (SD) m.fl. yrkande om bifall till förvaltningens förslag och Karl-Anders Anderssons (C) yrkande om avslag till förvaltningens förslag och finner att välståndsnämnden beslutar enligt Jan Peterssons (SD) m.fl. yrkande om bifall till förvaltningens förslag.

Omröstning

Omröstning begärs och skall verkställas. Ordförande beslutar om följande propositionsordning:

Ja-röst: Bifall till Jan Petersson (SD) m.fl. yrkande om bifall till förvaltningens förslag.
Nej-röst: Bifall till Karl-Anders Anderssons (C) yrkande om avslag på förvaltningens förslag.

forts.

forts. § 46

Omröstningsresultat

Ledamöter	Ja	Nej	Avstår
Terje Skaarnes (SD)	Ja		
Jan Petersson (SD)	Ja		
Linda Wighed (M)	Ja		
Lars Östman (M)	Ja		
Sabina Fremark (KD)	Ja		
Regina Johansson (S)	Ja		
Maria Sundell (S)	Ja		
Sten-Ove Niklasson (S)	Ja		
Karl-Anders Andersson (C)		Nej	
Malin Strömberg (V)	Ja		
Mathias Johansson (SD) ordf.	ja		
Resultat	10	1	

Välståndsnämndens beslut

Välståndsnämnden beslutar anta ekonomichefens tjänsteskrivelse som svar på initiativärendet samt överlämnar den till kommunstyrelsen för kännedom.

Reservation

Karl-Anders Andersson (C) inlämnar skriftlig reservation som bifogas paragrafen.

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen för kännedom (VFN beslut § 46+ekonomichefens tjänsteskrivelse).

samt till:

Karl-Anders Andersson (C)
Förvaltningschef Valfärd
Avdelningschef VoO
Avdelningschef IFO/Stöd
Ekonomichef
Förvaltningsekonon

Reservation på ärende 4 på sammanträdesdag den 230413 Initiativärende från Karl-Anders Andersson (C)

Jag reserverar mig emot beslutet då jag anser det nödvändigt att få till någon typ av avsättning av ekonomiska medel till oförutsedda kostnader som kan komma inom avdelning IFO.

Då det inte rätt att välfärdsnämnden skall få kritik och eventuellt inte beviljas ansvarsfrihet från revisionen för ökande som nämnden omöjligt kan förutse, exempelvis placeringar av barn som far illa eller ungdomar som riskerar hamna i drogmissbruk och kriminalitet och upplever psykisk ohälsa.

Att göra en besparing på väl inarbetade förebyggande verksamheter inom IFO, skulle bara generera ytterligare ökade kostnader på sikt. Stort arbete pågår redan inom IFO för samverkan med flera andra instanser för att förebygga placeringar. Konsekvensen av att nämnden får kostnader som inte är budgeterade blir att nämnden konsekvent får spara i andra verksamheter som riskerar utarmas.

Kommunen har en skyldighet, enligt stark lagstiftning, att utföra insatser och stöd till sina medborgare i utsatta situationer. Det är ett ansvar för hela kommunen och inte bara välfärdsnämnden.

Karl-Anders Andersson (C)

Ledamot i VFN

Diarienummer: 2022-000087

Datum: 2023-04-04

TJÄNSTESKRIVELSE

Lars-Erik Hansson
Ekonomichef

Initiativärende från Karl-Anders Andersson (C) 2022-05-19 om resurstilldelning Individ- och familjeomsorg (IFO)

Förslag till beslut

Välståndsnämnden beslutar att lämna denna tjänsteskrivelse som svar på initiativärendet samt överlämna den till kommunstyrelsen för kännedom.

Sammanfattning

Karl-Anders Andersson (C) har i ett initiativärende till välståndsnämnden lyft ett förslag att se över resurstilldelningen till IFO.

Syftet är att få till en resursfördelning som i större omfattning kan kompensera för kostnaderna vad gäller placerade barn och vuxna under året. Kostnadsökningar på grund av placeringar kan vara svåra att hantera löpande under året. Det gör det svårt att uppfylla revisionens krav på att ekonomi i balans. Att genomföra besparingar på andra verksamhetsområden såsom äldreomsorgen för att komma i balans med budget är svårt att genomföra och tar lång tid.

Ekonomiavdelningens slutsatser

Ekonomiavdelningen har undersökt hur andra kommuner gör. Det som kan konstateras är att det inte finns några optimala lösningar på resurstilldelning utan kommunerna arbetar mer på sedvanligt sätt. Det är att man arbetar med att hålla nere antalet placeringar genom hemmaplanslösningar och olika former av stöd till familjer. Noggranna uppföljningar som kan leda till förändringar av anslag är också ett inslag i kommunernas hantering. Strävan är att hålla en realistisk anslagsnivå i förhållande till placeringar som är i nivå med andra kommuner.

Ekonomiavdelningen förordar att Munkedals kommun fortsätter att aktivt arbeta med att hålla nere antalet placeringar. I budgetarbetet får nämnden se över anslagen och göra omfördelningar till IFO vid behov. Det är även viktigt att nämnden fortsätter med en tydlig och aktiv uppföljning av placeringar och kostnadsutvecklingen inom verksamheten. Kommunstyrelsen har ansvaret i sin uppsiktsplikt att följa upp nämndens arbete med detta samt ge råd och stöd vid behov.

Beslutsunderlag

Ekonomichefens tjänsteskrivelse 2023-04-04
Beslut Vårdförvaltningsnämnden 2022-05-19 § 45
Initiativärende från Karl-Anders Andersson (C) 2022-05-19

Särskilda konsekvensbeskrivningar

Hållbar utveckling – Ekonomisk dimension

Se ovanstående bedömning.

Hållbar utveckling – Social dimension

Se ovanstående bedömning.

Hållbar utveckling – Miljömässig dimension

Bedömning inte relevant i ärendet.

Lars-Erik Hansson
Ekonomichef
Ekonomiavdelningen

Beslutet skickas till:
Karl-Anders Andersson (C)
Förvaltningschef välfärd
Avdelningschef IFO
Ekonom välfärd
Kommunstyrelsen för kännedom

Initiativärende till Valfärdsnämnden 220519

Med anledning av VFN ekonomiska läge och det beslutet som ligger sedan KF 20181129 vill jag att resurstilldelningen till IFO delen ses över för att komma till rätta med de underskotten. VFN har svårt eller närmast omöjligt att komma till rätta med detta under överskådlig tid och där är ju tidsperspektivet ett annat också i KF beslutet

Jag tycker att det vore mer rättvist att jämföra oss med socioekonomiska kommuner på den sektorn

Om det inte blir en ändring kommer det bli svårt att uppfylla revisionens krav för det är i dagsläget omöjligt att göra dessa besparingar på äldreomsorgen för att komma i balans med budget

Vad gäller äldreomsorgsdelen tror jag att vi kommer att nå målen i KF beslutet om vi får till den strukturrationaliseringen som ett nybygge av Säbo platser plus samlokalisering av servicetjänster runt den vården kommer att innebära

Mitt förslag: Valfärdsförvaltningen tillsammans med ekonomiavdelningen får i uppdrag att ta fram förslag med ovanstående som bakgrund så valfärdsnämnden kan komma i balans med budget

Karl-Anders Andersson (C) andre vice orf i VFN

Diarienummer: 2021-000201

Datum: 2023-05-05

TJÄNSTESKRIVELSE

Pernilla Niklasson

HR chef

HR avdelningen

Svar angående Arbetsmiljöverkets övervägande om föreläggande med eventuella vitesbelopp

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att notera informationen.

Sammanfattning

Mot bakgrund av Arbetsmiljöverkets inspektioner 2021, 2022 och övervägande om föreläggande med eventuellt vitesbelopp har följande begärda åtgärder genomförts under tidsperioden januari till 28 april, se bilaga. Åtgärderna omfattar aktiviteter inom årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet, fördelningen av arbetsmiljöuppgifter, tillräckliga kunskaper om det systematiska arbetsmiljöarbetet och kompetens.

Svaret till arbetsmiljöverket skickades in måndagen den första maj och kommunen väntar på att arbetsmiljöverket ska handlägga ärendet vidare.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023-05-05

Bilaga Svar till Arbetsmiljöverket - Beskrivning av åtgärder efter övervägande om föreläggande med eventuella vitesbelopp

Särskilda konsekvensbeskrivningar

Hållbar utveckling – Ekonomisk dimension

Åtgärderna förhindrar föreläggande om eventuellt vitesbelopp om 300 tkr.

Hållbar utveckling – Social dimension

Inga konsekvenser.

Hållbar utveckling – Miljömässig dimension

Inga konsekvenser.

Facklig samverkan

Svar kommer att behandlas på nästkommande centrala samverkansgrupp.

Ylva Morén
Kommundirektör
Kommunstyrelsens förvaltning

Beslutet skickas till:
Förvaltningschefer
Ekonomichef
HR-chef

Diarienummer: KS 2021-000201

Datum: 2023-04-28

AV beteckning 2021/051469

Beskrivning av åtgärder efter övervägande om föreläggande med eventuella vitesbelopp

Mot bakgrund av Arbetsmiljöverkets inspektioner 2021, 2022 och övervägande om föreläggande med eventuellt vitesbelopp har följande begärda åtgärder genomförts under tidsperioden januari till 28 april:

1. Årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet

Begärd åtgärd: Ni ska genomföra årlig uppföljning av ert systematiska arbetsmiljöarbete. I den ska ni på högsta nivå i kommunen kontrollera att styrningen av ert systematiska arbetsmiljöarbete fungerar i kommunen.

Svar på begärd åtgärd: Se bilagor:

- Reviderad Rutin för det systematiska arbetsmiljöarbetet
- Rutin för årlig uppföljning
- Beskrivning av den årliga uppföljningen – intern arbetsmiljörevision

2. Fördelningen av arbetsmiljöuppgifter

Begärd åtgärd: Ni ska se till att uppgifterna i fördelningen av arbetsmiljöuppgifter anges så konkret att innehållet i uppgiftsfördelningen blir tydlig för den som får uppgiften.

Svar på begärd åtgärd: Se bilagor:

- Reviderad Rutin för fördelning av arbetsmiljöuppgifter
- Reviderat beslut i kommunstyrelsen angående arbetsmiljöansvaret via nämndernas reglementen.
- Reviderade blanketter för uppgiftsfördelning för chefer och medarbetare.

3. Tillräckliga kunskaper om det systematiska arbetsmiljöarbetet och kompetens

Begärda åtgärd: Ni ska se till att de som har uppgifter i det systematiska arbetsmiljöarbetet får tillräckliga kunskaper och

kompetens för att kunna utföra uppgifterna. Ni ska se till att de får kunskap och kompetens om:

- a) att undersöka och riskbedöma verksamhetsspecifika risker, som exempelvis hot och våld, ensamarbete och belastningsergonomi
- b) kommunens rutiner för systematiskt arbetsmiljöarbete, inklusive rutinerna för att genomföra årlig uppföljning
- c) kommunens system som används för att dokumentera olika delar i det
 1. systematiska arbetsmiljöarbetet, som t.ex. hypergene och KIA.

Svar på begärd åtgärd:

a: Genomförd via årlig uppföljning för 2022, arbetet ska fortsättningsvis genomföras enligt rutin för SAM och årlig uppföljning, i samarbete med skyddsombud på enhetsnivå, förvaltnings- samt övergripande nivå.

b: - HR-avdelningen har gått igenom reviderade rutiner för SAM och årlig uppföljning och vad dessa innebär för samtliga ledningsgrupper och samverkansgrupper, under perioden feb-april.
 - Digital utbildning om grunderna i SAM har skickats ut under perioden feb-mars till samtliga chefer via den digitala lärplattformen Iknow.se.
 - HR-avdelningen har skickat ut riktad utbildning "Ny som chef" via samma lärplattform Iknow, till nya chefer.
 - HR-avdelningen har genomfört individuella introduktioner för nya chefer och gått igenom KIA och rutinerna.

HR-avdelningen ansvarar, liksom tidigare, för kontinuerliga genomgångar av reviderade rutiner, i samband med delårsbokslut och årsbokslut. Rutinerna kommer att ingå i e-learning om arbetsmiljöutbildning för nya chefer och skyddsombud – planeras vara klart juni/augusti.

c: Genomförs kontinuerligt, nästa utbildning sker 29 maj. HR-avdelningen ansvarar för att bjuda in chefer och skyddsombud och erhålla kontinuerliga utbildningar inom systemen KIA och Hypergene.

Övrigt

Under maj månad kommer följande att genomföras:

5 maj: Utbildning i hot och våld för chefer och skyddsombud
 10 och 25 maj: Arbetsmiljö- och samverkansutbildning
 15 maj: Redovisning till kommunstyrelsen om årlig uppföljning av SAM och personalredovisning för 2022.
 29 maj: Utbildning i KIA-systemet för chefer och skyddsombud inkl. information om årlig uppföljning och vikten av lokala mål.

Med dessa genomförda begärda åtgärder samt pågående aktiviteter vill vi förmedla att vi tar ert föreläggande på största allvar och ser dem som en stor hjälp/stöd i att skapa en tydlig arbetsmiljöorganisation framåt, där alla har rätt till en bra arbetsmiljö och där ingen medarbetare ska drabbas av sjukdom eller skador på grund av bristande rutiner eller kompetens hos oss som arbetsgivare.

Bilagor:

Svar på ev föreläggande

Rutin för systematiskt arbetsmiljöarbete

Rutin för årlig uppföljning

Rutin för fördelning av arbetsmiljöuppgifter

Beskrivning av årlig uppföljning av SAM – 2022

Samverkansprotokoll – årlig uppföljning

Årlig uppföljning per förvaltning och övergripande nivå

KS beslut tillägg i reglementena om arbetsmiljöansvar

Pernilla Niklasson

HR-chef

HR-avdelningen

Diarienummer: 2023-000155

Datum: 2023-05-02

TJÄNSTESKRIVELSE

Pernilla Niklasson
HR chef
HR avdelningen

Årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet 2022

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna redovisningen av årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet för 2022.

Sammanfattning

Mot bakgrund av Arbetsmiljöverkets inspektioner 2021 och 2022 har ett omtag av den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet i kommunen, genomförts. I samband med årsbokslutet träffades HR-specialist tillsammans med chef och skyddsombud i samtliga verksamheter, och gick gemensamt igenom de frågor Arbetsmiljöverket tagit fram för den årliga uppföljningen av SAM.

Årlig uppföljning innebär att kommunen som arbetsgivare ska gå igenom arbetsmiljöarbetet varje år för att se efter om det fungerar och hur det kan förbättras. Det är inte arbetsmiljön i sig som ska granskas, utan hur vi i de facto jobbar med arbetsmiljön. Här visar den årliga uppföljningen att organisationen gör många bra insatser, men att vi behöver arbeta just systematiskt med helheten som ett arbetsmiljöarbete innebär. Det innebär t ex att systematiskt genomföra skyddsronder, göra risk- och konsekvensanalyser vid förändringar, identifiera eventuella verksamhetspecifika risker, utreda inrapporterade tillbud, arbetsskador, sätta lokala mål, göra arbetsmiljöpolicy och dess mål kända för medarbetarna.

Systematiken ska finnas som en grund i syfte att skapa en tydlig arbetsmiljöorganisation framåt, där alla har rätt till en bra arbetsmiljö och där ingen medarbetare ska drabbas av sjukdom eller skador p g a bristande rutiner eller kompetens hos oss som arbetsgivare.

Med resultatet av den årliga uppföljningen som grund är bedömningen att en handlingsplan med åtgärder behöver upprättas för att uppfylla kraven i AFS 2001:1. Handlingsplanen upprättas av HR-chef i samarbete med den centrala samverkansgruppen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023-05-02

Beskrivning Årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet 2022

Särskilda konsekvensbeskrivningar

Hållbar utveckling – Ekonomisk dimension

Arbetsmiljön i en verksamhet har direkt ekonomiska aspekter. Brister i arbetsmiljön kan leda till ökad sjukfrånvaro, vilket ger organisatoriska, sociala och ekonomiska konsekvenser. När arbetsmiljön inte är bra kan det även leda till kvalitetsbrister i verksamheten. Munkedals kommun har en sjukfrånvaro på 8 % per april och vissa verksamheter har mellan 8-18 % sjukfrånvaro, där framför allt korttidssjukfrånvaron innebär en högre kostnad för kommunen.

Kommunen som arbetsgivare styr inte helt över orsakerna till höga sjukskrivningstal, men de delar som vi styr över, är till exempel arbetsmiljöarbetet, som behöver vara långsiktigt, hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande.

Hållbar utveckling – Social dimension

Genom att åtgärda riskfaktorer på samtliga organisatoriska nivåer i kommunen, genom den årliga uppföljningen, kan medarbetares sociala situation på arbetet förhoppningsvis förbättras. Arbetets förutsättningar och villkor i form av exempelvis ledning och styrning, kommunikation, inflytande och arbetsfördelning är den organisatoriska arbetsmiljön. Organiseringen av arbetet har stor betydelse för hur medarbetare trivs hos oss och för deras välmående.

Hållbar utveckling – Miljömässig dimension

Fysiska skyddsronder är en del av den årliga uppföljningen som syftar till att se vilka risker som finns i t ex våra lokaler. Att t ex genomföra regelbundna skyddsronder och åtgärda ev brister, påverkar arbetsmiljön till det bättre.

Facklig samverkan

Facklig samverkan har skett via centrala samverkansgruppen, mars.

Ylva Morén

Kommundirektör

Kommunstyrelsens förvaltning

Beslutet skickas till:

Diariet

Förvaltnings- och avdelningschefer

HR-chef

Diarienummer:

Datum: 2023-04-28

Årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) – en övergripande intern arbetsmiljörevision

Inledning

Mot bakgrund av Arbetsmiljöverkets inspektioner 2021 och 2022 har ett omtag av den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet i kommunen, genomförts. I samband med årsbokslutet träffades HR-specialist tillsammans med chef och skyddsombud i samtliga verksamheter, och gick gemensamt igenom de frågor Arbetsmiljöverket tagit fram för den årliga uppföljningen av SAM. Genom frågorna fick vi en god insyn i vad som fungerar bra i verksamheterna, vilka utvecklingsområden som finns samt vilka verksamhetsspecifika områden som varje enhet behöver arbeta med.

Utifrån uppföljningarna bokades ett uppföljningsmöte mellan chef och skyddsombud för att fortsätta arbetet med lokala mål/aktiviteter utifrån de förbättringsområden som uppkom. Kommunen har även tagit ett helhetsperspektiv och utifrån årlig uppföljning på högsta förvaltnings- och kommunnivån ser vi att många verksamheter behöver mer kunskap vad gäller verksamhetsspecifika risker, som t ex hot och våld, återkoppling på utfört arbete och att genomföra bra möten/APT.

Vi ser att samarbetet mellan chefer och skyddsombud upplevs i de allra flesta verksamheter fungera bra, där man har god kommunikation och är tillsammans delaktiga i arbetsmiljöarbetet. Många enheter upplever att arbetsmiljöarbetet är en naturlig del i verksamheterna där alla är mer eller mindre delaktiga. Flertalet chefer och skyddsombud upplever att de har de kunskaper, den tid samt de resurser som behövs för att bedriva bra arbetsmiljöarbete. Det står dock i motsats till årsbokslutets personalstatistik, där chefer inom vård och omsorg och skolan har relativt hög andel anställda/per chef (genomsnittet 30 medarbetare/chef), nästan hälften av enheterna har hög sjukfrånvaro (från 8-20 %), personalomsättningen är hög i en del verksamheter och kommunen har högre andel visstidsanställda. (källa: årsbokslut 2022 och attraktiv arbetsgivarindex)

Mot bakgrund av detta finns förslag att komplettera den årliga uppföljningen med individuella intervjuer av chefer och skyddsombud, för att få en bredare och djupare bild av arbetsmiljöarbetet och förutsättningarna att bedriva det, som i sin tur kan bidra till ett mer verksamhetsinriktat stöd från bland annat HR-avdelningen och företagshälsovården.

Kompetens

I kommunen finns en del nya chefer i verksamheterna och så även skyddsombud, där kunskapen inte upplevs lika hög. Under våren ges både utbildning till ny chef samt utbildning för alla chefer och skyddsombud i arbetsmiljö och samverkan. Vissa chefer och skyddsombud känner också att tidsaspekten ibland kan vara utmanande att få till i verksamheten. Dialog kring hur tid ska disponeras och prioriteras för det systematiska arbetsmiljöarbetet bör ske med klara direktiv uppifrån organisationen.

Risker, tillbud och arbetsskador

Vid den årliga uppföljningen när HR-avdelningen träffade varje chef och deras skyddsombud, ser vi att ett fördjupat och kontinuerligt arbete behöver prioriteras kring de verksamhetsspecifika riskerna. Efter dialogen av den årliga uppföljningen av SAM har verksamheterna tagit fram vilka verksamhetsspecifika åtgärder som behöver göras inom just deras verksamhet. Handlingsplaner har lagts och arbetet pågår och kommer att följas upp vid delårsbokslutet i augusti.

Vi ser att många av verksamheterna, inom skolan, LSS och vård och omsorg, har hot och våld som en specifik risk/verksamhetsåtgärd. HR-avdelningen genomför därmed en utbildning via företagshälsovården, den 5 maj för chefer och deras skyddsombud. Vi har också gått ut med information om att verksamheterna kan beställa ett paket om verksamhetsförlagd utbildning och handledning i hot och våld, via företagshälsovården. Inom vård och omsorg har flera verksamheter fått utbildning kring belastningsergonomi under våren.

De allra flesta verksamheter är bra på att göra risk- och konsekvensanalyser vid förändringar samt att göra fysiska och OSA skyddsronder. Men det behöver göras fler skyddsronder och dokumentationen för både skyddsronder och risk- och konsekvensanalyser görs olika på olika verksamheter. Här behöver berörda verksamheter använda sig av kommunens verktyg KIA och se till att informationen också når ut till medarbetarna genom tydligare återkoppling via APT. Strukturer och system finns, men kunskapen i hur systemen ska användas har i vissa fall varit bristfällig. Utbildning i systemet har getts vid ett flertal tillfällen under 2021–2022 och kommer även fortsätta ges under 2023. HR-avdelningen kommer att öka stödet till cheferna kring KIA, för att man systematiskt behöver arbeta med de tillbud och arbetsskador som rapporteras, korta ner utredningstiderna och återrapportera till de olika samverkansnivåerna. Under maj månad genomförs även utbildning i arbetsmiljö- och samverkansutbildning för chefer och skyddsombud.

Introduktion

Vad gäller introduktion har många verksamheter en bra fungerande introduktion för nya medarbetare där arbetsmiljön belyses på flera olika sätt. Det finns dock verksamheter som behöver se över sin introduktion för att även få med arbetsmiljöaspekten, t ex vilka verksamhetsspecifika risker som är aktuella och att få kunskap kring, till nya medarbetare. En digital arbetsmiljöutbildning via kommunens nano-verktyg ska tas fram i höst för

nya medarbetare, som kompletterar den digitala utbildningen "Vägledning för nyanställda i kommunen". Reviderade rutiner kring introduktion för medarbetare och chefer är klara och finns tillgängliga på intranätet.

Organisatorisk och social arbetsmiljö

Den årliga uppföljningen visar att majoriteten av verksamheterna arbetar med sitt OSA-resultat och sätter upp mål för att komma till rätta med brister. Arbetet med resultatet är som högst tidpunkten efter mätningen för att sedan falla och hämtas upp igen vid delårsbokslutet i augusti. På övergripande nivå visar resultatet att man upplever sig ha ett meningsfullt arbete, förtroendeingivande chefer, hög trivsel och gemenskap med kollegorna. Utvecklingsområden finns inom områdena arbetsbelastning/stress, hälsa och återkoppling på utfört arbete. Organisationen behöver arbeta systematiskt på varje nivå; individ, grupp och organisationsnivå och använda de rutiner, årshjul, verktyg och stödfunktioner som finns tillhands för att bland annat minska personalomsättningen och sjukfrånvaron.

Den årliga uppföljningen visar att målen i arbetsmiljöpolicyn är till viss del kända på en del av kommunens verksamheter. Men här behöver flera verksamheter arbeta med att göra målen kända, applicerbara och därefter sätta aktiviteter för att jobba mot dem i den egna verksamheten. Reviderade rutiner för det systematiska arbetsmiljöarbetet, årlig uppföljning samt fördelning av arbetsmiljöuppgifter finns som stöd. Arbetsmiljöpolicyn ska revideras vid ny mandatperiod och arbetet beräknas vara klart under hösten.

Sammanfattningsvis

Årlig uppföljning innebär att kommunen som arbetsgivare ska gå igenom arbetsmiljöarbetet varje år för att se efter om det fungerar och hur det kan förbättras. Det är inte arbetsmiljön i sig som ska granskas, utan hur vi i de facto jobbar med arbetsmiljön. Här visar den årliga uppföljningen att organisationen gör många bra insatser, men att vi behöver arbeta just systematiskt med helheten som ett arbetsmiljöarbete innebär. Systematiken ska finnas som en grund i syfte att skapa en tydlig arbetsmiljöorganisation framåt, där alla har rätt till en bra arbetsmiljö och där ingen medarbetare ska drabbas av sjukdom eller skador p g a bristande rutiner eller kompetens hos oss som arbetsgivare.

Med resultatet av den årliga uppföljningen som grund är bedömningen att en handlingsplan med åtgärder behöver upprättas för att uppfylla kraven i AFS 2001:1. Handlingsplanen upprättas av HR-chef i samarbete med den centrala samverkansgruppen.

Pernilla Niklasson
HR-chef
HR-avdelningen

Diarienummer: 2023-000154

Datum: 2023-05-02

TJÄNSTESKRIVELSE

Pernilla Niklasson

HR chef

HR avdelningen

Regler för representation, gåvor, uppvaktning och avtackning

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna revidering av regler för representation, gåvor, uppvaktning och avtackning.

Sammanfattning

Revideringen kompletterar tidigare regler för uppvaktning, antagen av KS 2005, med förtydligande innehåll vad som gäller vid representation och gåvor. Första stycket handlar om vad representation innebär och vad som gäller vid intern respektive extern representation. Reglerna tar också upp förtydligande av vilka gåvor som gäller vid extern uppvaktning och representation samt var de kan beställas. Småjusteringar har skett kring ordval som t ex "Minnesgåva vid 25 års anställning" istället för 25-års uppvaktning, en annan justering är att benämningen "Högtidsdag 50 år" införs, istället för uppvaktning 50 år. Förtydligande text kring ekonomi och ansvar.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023-05-02

Förslag reviderade Regler för representation, gåvor, uppvaktning och avtackning, 2023-05-02

Särskilda konsekvensbeskrivningar

Hållbar utveckling – Ekonomisk dimension

Förtydligande kring ekonomi och ansvar underlättar för beställande verksamheter.

Hållbar utveckling – Social dimension

Inga konsekvenser.

Hållbar utveckling – Miljömässig dimension

Hållbarhet genom att gåvor beställs via och tillverkas av lokala företag.

Facklig samverkan

Har skett i centrala samverkansgruppen, mars.

Ylva Morén
Kommundirektör
Kommunstyrelsens förvaltning

Beslutet skickas till:

Diariet
Förvaltningschefer
Ekonomichef
Administrativ chef
HR-chef

A large, light blue decorative graphic of a feather or quill pen, oriented diagonally from the top left towards the bottom right, serves as a background for the main title.

Regler

för

representation, gåvor, uppvaktning och avtackning

**Gäller för anställda
och förtroendevalda**

Dokumentbeskrivning

Dokumenttyp:	Regler
Antaget av:	Kommunstyrelsen
Antagningsdatum:	2023-05-15
Diarienummer:	KS 2023-154
Gäller till och med:	Gäller tillsvidare
Dokumentansvarig:	HR-chef
Revisionshistorik:	2023-

Representation

All representation ska ske med omdöme och måttfullhet. Eftersom kommunens verksamhet i huvudsak är finansierad med skattemedel, bör kommunens nämnder och styrelse vara restriktiva med representation. Varje nämnd och styrelse ansvarar för sin representation. För kommunfullmäktige svarar ordförande för representationen.

Vad är representation?

I Skatteverkets rekommendation om avdrag för representation sägs att representation kan vara utgifter för mat, dryck, betjäning, hotellrum, transporter, teaterbiljetter eller liknande. I begreppet representation tas också med gåvor av mindre värde och gåvor som har karaktär av personalkostnad. Representationen kan rikta sig utåt (extern representation) mot utomstående organisationer, föreningar, företag eller enskilda personer. Den kan också rikta sig till kommunens egna anställda (intern representation).

Intern representation

Intern representation, t ex interna kurser, planeringsdagar, informationsmöten och personalfester, bör begränsas och normalt sett endast förekomma när det särskilt kan motiveras med hänsyn till verksamheten eller till vad som kan anses vara normal personalvård inom offentligt finansierad verksamhet. Vid representationstillfället ska alltid kvitto, faktura eller nota (original) kompletteras med uppgift om syftet med representationen och namn på samtliga deltagare.

Extern representation

Extern representation är ett uttryck för gästfrihet i form av värdskap vid t ex studiebesök, officiella utländska besök samt deltagande i en förenings eller organisations jubileum, invigning eller liknande till vilket kommunen bjudits in. Värdskapet kan utövas av både förtroendevalda och anställda. Representationen ska alltid ha ett direkt samband med och värde för kommunens verksamhet, exempelvis skapa ett intresse för kommunen eller knyta för kommunen viktiga kontakter.

Lyxbetonad representation i form av specialarrangerade resor och underhållning eller representation i hemmet får inte förekomma. Representation får inte förekomma i samband med upphandlingar eller vid myndighetsutövning.

Vid representationstillfället ska alltid kvitto, faktura eller nota (original) kompletteras med uppgift om syftet med representationen, namn på samtliga deltagare samt vilken organisation, företag eller myndighet de företräder.

Kommunal representation ska vara alkoholfri, dock kan vin och öl serveras i samband med festmiddagar och liknande. Beslut om och utformningen av representation av ej vardaglig karaktär till exempel vid officiella eller utländska besök fattas av nämnd eller styrelse.

Gåvor vid extern uppvaktning och representation

Uppvaktning av föreningar och organisationer

Vid tillfällen då kommunen uppvaktar föreningar och andra organisationer överlämnas blommor och/eller gåva. För ändamålet finns specialdesignade ljuslyktor, skålar med mera, se Insidan för utbudet av gåvor. Vid studiebesök hos andra kommuner och organisationer får gåvor förekomma som tack för visad gästfrihet.

Regler för uppvaktning och avtackning av personal

Anställda

Minnesgåva vid 25 års anställning

Den som är tillsvidareanställd i kommunen och har en sammanlagd anställningstid på 25 år uppvaktas med en minnesgåva med ett värde motsvarande 10 procent av prisbasbeloppet för året inklusive moms.

Minnesgåvan väljer den anställde själv genom köp via rekvisition. Vid inköp av minnesgåva får värdet avrundas uppåt/nedåt till närmsta 100-tal kronor.

Uppvaktning sker på kommunens vägnar genom kommundirektör och HR-chef vid en gemensam sammankomst under högtidliga former. Vid sammankomsten deltar även den anställdes chef.

I anställningstiden medräknas tjänstgöringstid hos andra arbetsgivare när verksamheten har via verksamhetsövergång, överförts till Munkedals kommun. Kommunstyrelsens förvaltning genom HR-avdelning ansvarar för hantering och kostnader för uppvaktningen.

Högtidsdag - 50 års uppvaktning:

När en anställd fyller 50 år ska uppvaktning från arbetsgivaren ske. Uppvaktningen består i en gåva samt en blomma. Gåvan väljs ur gåvoshopen (finns på Insidan), motsvarande 2 procent av prisbasbeloppet vid sammanlagd anställningstid över 10 år.

Vid sammanlagd anställning under 10 år uppvaktas med gåva motsvarande 1 procent av prisbasbeloppet.

Blomma beställs i ekonomisystemet till ett värde av cirka 1 procent av gällande prisbasbelopp.

Ansvar för uppvaktningen har enhet/förvaltning genom närmsta chef.

Avgång

Vid avgång genom egen begäran uppvaktas den anställde med gåva motsvarande 2 procent av prisbasbeloppet vid sammanlagd anställningstid över 10 år.

Vid sammanlagd anställning under 10 år uppvaktas med gåva motsvarande 1 procent av prisbasbeloppet.

Ansvar för uppvaktningen har enhet/förvaltning genom närmsta chef.

Blomma beställs i ekonomisystemet till ett värde av cirka 1 procent av gällande prisbasbelopp.

Pension

En anställd som avgår med ålderspension eller med anledning av sjukersättning uppvaktas med en gåva samt en blomma. Gåvan motsvarar 2 procent av prisbasbeloppet vid sammanlagd anställningstid över 10 år.

Vid sammanlagd anställning under 10 år uppvaktas med gåva motsvarande 1 procent av prisbasbeloppet.

Blomma beställs i ekonomisystemet till ett värde av cirka 1 procent av gällande prisbasbelopp.

Överlämning av gåva och blomma sker på kommunens vägnar genom närmsta chef vid en gemensam sammankomst under högtidliga former.

Ansvar för uppvaktningen har enhet/förvaltning genom närmsta chef.

Dödsfall

Vid anställds bortgång ska kondoleans ske med blomma till anhörig. Den avlidne ska hedras med blomma eller krans vid begravning. Flaggning ska ske på arbetsplatsen, där möjlighet finns, vid kännedom om dödsfallet.

När tidigare anställd avlider kan kommunen representeras av berörd förvaltning/verksamhet om så anses lämpligt.

Blomma vid kondoleans beställs i ekonomisystemet. Ansvar för detta har enhet/förvaltning genom närmsta chef.

Ekonomi

HR-avdelningen ansvarar för bevakning av 25-årsgåva, högtidsdag för 50-åringar samt pensionsavgångar. Avstämning av uppgifterna görs mellan HR-avdelningen och ansvarig chef.

Kostnader avseende 25-års uppvaktning bekostas av HR-avdelningen. Övriga uppvaktningar samt kostnad för blomma bekostas av ansvarig enhet där uppdraget är vid tillfället för uppvaktningen.

Regler för uppvaktning och avtackning av förtroendevalda

Uppvaktning vid avgång från uppdraget som kommunalråd, oppositionsråd/oppositionsledare, fullmäktige- och nämndsordförande

1. Uppvaktning vid en mandatperiod 2 % av prisbasbeloppet
2. Uppvaktning vid två mandatperioder 4 % av prisbasbeloppet
3. Uppvaktning vid tre mandatperioder 6 % av prisbasbeloppet

Uppvaktning vid avgång från uppdraget som ledamot i kommunfullmäktige och nämnd

1. Uppvaktning vid en mandatperiod 1 % av prisbasbeloppet
 2. Uppvaktning vid två mandatperioder 2 % av prisbasbeloppet
 3. Uppvaktning vid tre mandatperioder 3 % av prisbasbeloppet
- Respektive politiskt organ ansvarar för kostnader och hantering av uppvaktningen.

Högtidsdag 50-årsuppvaktning

Uppvaktning gäller ordinarie ledamot som fyller 50 år och som har uppdrag i kommunfullmäktige, styrelse eller nämnd. Om förtroendevald har flera kommunala uppdrag ska samordning ske.

Uppvaktningen består i en gåva samt blommor. Gåvan motsvarar 2 procent av prisbasbeloppet vid sammanlagd tid över 10 år och 1 procent av prisbasbeloppet vid sammanlagd tid under 10 år. Blommor till ett värde av cirka 1 procent av gällande prisbasbelopp. Gåvan väljs ur gåvoshopen (finns på Insidan).

Ansvaret för uppvaktningen har kommunfullmäktige, styrelse eller nämnd.

Dödsfall

Vid förtroendevalds bortgång ska kondoleans ske med blomma till anhörig. Den avlidne ska hedras med blomma eller krans vid begravning. Vid tidigare ledamots bortgång kan kommunen representeras av berört politiskt organ om så anses lämpligt. Ansvaret för detta har kommunfullmäktige, styrelse eller respektive nämnd.

Ekonomi

Samtliga kostnader förenade med uppvaktningar bekostas av kommunfullmäktige, kommunstyrelsen eller respektive nämnd där uppdraget är vid tillfället för uppvaktningen.

Diarienummer: 2023-000137

Datum: 2023-05-02

TJÄNSTESKRIVELSE

Lars-Erik Hansson
Ekonomichef
Ekonomiavdelningen

Medlemsavgift 2024 med plan 2025-2026 - Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att

- godkänna föreslagen medlemsavgift för 2024 och att den ska inarbetas i kommunstyrelsens budget för 2024.
- godkänna det föreslagna i anspråkstagandet av det egna kapitalet 2024.

Sammanfattning

Förbundsdirektionen har vid sitt sammanträde beslutat om en medlemsavgift för 2024 på 13,3 mnkr för Munkedals kommun. Medlemsavgiftens ökning på 3,7% är enligt Prisindex kommunal verksamhet enligt SKR cirkulär 23:07. Direktionen beslutade även att begära att få ta i anspråk 4 mnkr av det egna kapitalet för utökade behov inom bland annat utbildningsverksamhet under 2024. Kommande år får en finansiering ske genom effektiviseringar eller höjda medlemsavgifter,

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023-05-02

Sammanträdesprotokoll Direktionen 2023-03-30

Särskilda konsekvensbeskrivningar

Hållbar utveckling – Ekonomisk dimension

Ökad medlemsavgift säkrar en bibehållen verksamhetsnivå 2024. I anspråkstagande av det egna kapitalet är en engångsinsats 2024 som måste finansieras genom effektiviseringar eller ökade medlemsavgifter kommande år

Hållbar utveckling – Social dimension

Verksamheten kan bedrivas 2024 enligt plan vilket kan höja kvalitén genom den utökade utbildningsverksamheten.

Hållbar utveckling – Miljömässig dimension

Inga särskilda konsekvenser

Ylva Morén
Kommundirektör
Kommunstyrelsens förvaltning

Beslutet skickas till:
Direktionen för RMB

REGISTER

Tid: Torsdag den 30 mars 2023, kl. 14.00-16.00

Plats: Uddevalla brandstation

Ordförande: Jerker Lundin (KD)

Sekreterare: Thomas Paulsson

Justerare:

Ärenden:

1. Mötets öppnande och upprop
2. Fastställelse av föredragningslista
3. Val av justerare
4. Medlemsavgift 2024 med plan för 2025-2026 § 9
Dnr: 2023-000321
5. Anmälningens ärende Tillsynsplan § 10
Dnr: 2023-000318
6. Revisorernas rapport (Ernst & Young). Muntlig genomgång § 11
7. Anmälan av delegationsbeslut § 12
Dnr: 2023-000310
8. Information § 13
9. Mötets avslutande

RÄDDNINGSTJÄNSTEN MITT BOHUSLÄN
Uddevalla - Lysekil - Munkedal

Sammanträdesprotokoll

Förbundsdirektionen

2023-02-03

Tid och plats	Torsdagen den 30 mars 2023, kl. 14.00-16.00 i Uddevalla
Beslutande	
Ledamöter	Jerker Lundin (KD) ordförande Klas-Göran Henriksson (S), 2:e vice ordförande Kenneth Engelbrektsson (S) Per-Arne Brink (S)
Tjänstgörande ersättare	Elias Zakariasson (SD) Lars Östman (M)
Övriga närvarande	
Ersättare	Leif Frisk (SD) Linda Svanberg (MP) Catarina Brorsson (S)
Revisor EY	Anna de Blanche, 15.05-15.20
Tjänstemän	Markus Green, Lars Bjurström, Mats Johansson, Stefan Norström, Jimmy Göransson, Magnus Lagrell, Carina Jonefelt, Thomas Paulsson
Justering	
Justerare	Lars Östman (M)
Sekreterare	 Thomas Paulsson
Mötesordförande	 Jerker Lundin (KD)
Justerande	 Lars Östman (M)

Paragrafer
9-13

TILLKÄNNAGIVANDE/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Organ och sammanträdesdatum	Direktionen Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän 2023-03-30
Protokollet anslaget under tiden	2023-03-31 --- 2023-04-11
Förvaringsplats för protokollet	Brandstationen Uddevalla
Underskrift	 Thomas Paulsson

RÄDDNINGSTJÄNSTEN MITT BOHUSLÄN
Uddevalla - Lysekil - Munkedal

Sammanträdesprotokoll

Förbundsdirektionen

2023-02-03

§ 9

Dnr: 2023-000321

Medlemsavgift 2024 med plan 2025-2026

Beräkning är gjord enligt överenskommelse mellan medlemskommunerna och förbundschefens behovsanalys av kompetensförsörjning.

Medlemsavgift (drift)

Indexeringar för medlemsavgift (drift) har gjorts med index i Prisindex kommunal verksamhet (PKV) 2023-2026, 2023-02-16 enligt upprättad överenskommelse mellan förbundet och medlemskommunerna: 3,7%.

Medlemsavgift (pensioner) och långfristigt åtagande (pensionsavsättning)

Medlemskommunernas pensionsåtaganden, medlemsavgift (pensioner) och långfristigt åtagande (pensionsavsättning), baseras på beräkningar gjorda av Skandia i december 2022. Vid årsbokslutet 2024 görs en slutlig reglering utifrån de faktiska kostnaderna och avsättningar.

2024 års medlemsavgift och pensionsåtaganden

Förbundet har inte fått några specifika förutsättningar från medlemskommunerna. Uppräkningen följer dels upprättad överenskommelse avseende indexering av medlemsavgift, dels en utökning som baseras på förbundschefens behovsanalys av kompetensförsörjning. Hänsyn är tagen till de uppdrag som förbundet är ålagd att utföra på uppdrag från medlemskommunerna, förbundets egna juridiska ansvarsområden, långsiktiga inriktningar och viktiga större och mindre enskilda satsningar.

Beredning

Förbundsekonomens tjänsteskrivelse 2023-03-23
Utdrag ur Cirkulär 23:07 Budgetförutsättningar för åren 2023-2026
Utdrag ur Skandias beräkning (2022-12-31)
Förbundschefens skrivelse Äskande kompetensförsörjning

Förslag till beslut

Förbundsdirektionen beslutar

att äska om medlemsavgift för 2024, i enlighet med förslag, hos medlemskommunerna.

- Uddevalla kommun
Medlemsavgift 53 427 545 (drift) + 8 555 820 (pensioner) = 61 983 365 kr
Långfristigt åtagande (pensionsavsättning) = 1 413 183 kr
- Lysekils kommun
Medlemsavgift 18 089 576 (drift) + 2 896 842 (pensioner) = 20 986 418 kr
Långfristigt åtagande (pensionsavsättning) = 478 478 kr
- Munkedals kommun
Medlemsavgift 11 768 218 (drift) + 1 884 548 (pensioner) = 13 652 766 kr
Långfristigt åtagande (pensionsavsättning) = 311 275 kr

Sign. ordförande Sign. justerare

RÄDDNINGSTJÄNSTEN MITT BOHUSLÄN
Uddevalla - Lysekil - Munkedal

Sammanträdesprotokoll

Förbundsdirektionen

2023-02-03

Yrkanden

Kenneth Engelbrektsson (S) och Per-Arne Brink (S): att separera äskandet i form av indexhöjning via PKV och höjning som tilläggsäskande i två olika beslut.

Proposition

Ordföranden ställer proposition på förslaget i handlingarna med Kenneth Engelbrektssons (S) och Per-Arne Brinks (S) ändringsyrkande och finner direktionen bifalla detsamma.

Förbundsdirektionen beslutar

att äska om medlemsavgift för 2024, i enlighet med förslag via PKV, hos medlemskommunerna.

- Uddevalla kommun
Medlemsavgift 50 861 545 (drift) + 8 555 820 (pensioner) = 59 417 365 kr
Långfristigt åtagande (pensionsavsättning) = 1 413 183 kr
- Lysekils kommun
Medlemsavgift 17 220 776 (drift) + 2 896 842 (pensioner) = 20 117 618 kr
Långfristigt åtagande (pensionsavsättning) = 478 478 kr
- Munkedals kommun
Medlemsavgift 11 285 339 (drift) + 1 884 548 (pensioner) = 13 337 210 kr
Långfristigt åtagande (pensionsavsättning) = 311 275 kr

Förbundsdirektionen beslutar

att som tilläggsäskande begära 4 000 tkr till utökat behov att hämtas ur förbundets egna kapital.

Sign. ordförande..... Sign. justerare

RÄDDNINGSTJÄNSTEN MITT BOHUSLÄN
Uddevalla - Lysekil - Munkedal

Sammanträdesprotokoll

Förbundsdirektionen

2023-02-03

§ 10

Revisorernas genomgång

EY (Ernst & Young) redovisar revisionsrapporten angående år 2022.

Förslag till beslut

Förbundsdirektionen beslutar

att godkänna genomgången av revisionsrapporten.

Förbundsdirektionen beslutar

att godkänna genomgången av revisionsrapporten.

Sign. ordförande..... Sign. justerare

RÄDDNINGSTJÄNSTEN MITT BOHUSLÄN
Uddevalla - Lysekil - Munkedal

Sammanträdesprotokoll

Förbundsdirektionen

2023-02-03

§ 11

Dnr: 2023-000318

Anmälningssärende Tillsynsplan 2023

Chefen för förebyggandeavdelningen har tagit fram förbundets tillsynsplan för 2023 jämte en i dokumentet integrerad rutin för planering av tillsynsverksamheten.

Beredning

- Förebyggandechefens skrivelse Anmälningssärende Tillsynsplan 2023
- Rutiner för planering av tillsyn och Tillsynsplan 2023

Förslag till beslut

Förbundsdirektionen beslutar

att godkänna genomgången av tillsynsplan 2023.

Förbundsdirektionen beslutar

att godkänna genomgången av tillsynsplan 2023.

Sign. ordförande.....

Sign. justerare

RÄDDNINGSTJÄNSTEN MITT BOHUSLÄN
Uddevalle - Lysekil - Munkedal

Sammanträdesprotokoll

Förbundsdirektionen

2023-02-03

§ 12

Dnr: 2023-000310

Anmälan av delegationsbeslut 2023-01-27 – 2023-03-22

Anställningsbeslut	3
Avtal	1
Byggärenden	17
Enkät, besvarad	1
Tillsynsrapport	1
Planärenden	1
Remisser/yttranden	21
Tillstånd egensotning	3

Förslag till beslut

Förbundsdirektionen beslutar

att godkänna genomgången av delegationsbeslut.

Förbundsdirektionen beslutar

att godkänna genomgången av delegationsbeslut.

Sign. ordförande..... Sign. justerare

RÄDDNINGSTJÄNSTEN MITT BOHUSLÄN
Uddevalla - Lysekil - Munkedal

Sammanträdesprotokoll

Förbundsdirektionen

2023-02-03

§ 13

Information

Förbunds-/räddningschefens information från verksamheten:

- Medlemsråd 2023-03-28
- Personalläget och rekryteringar
 - Rekrytering av chef förbundsstaben
 - Rekrytering av brandingenjör förebyggandeavdelningen
- Särskild avtalspension SAP-R
- Förändring av arbetstider för brandmän heltid och beredskapslagd personal
- HR-stöd
- Information om VMA
- Kriget i Ukraina, hur påverkar det vår planering och verksamhet

Förslag till beslut

Förbundsdirektionen beslutar

att godkänna informationen.

Förbundsdirektionen beslutar

att godkänna informationen.

Sign. ordförande.....

Sign. justerare

Diarienummer: 2023-000096

Datum: 2023-05-04

TJÄNSTESKRIVELSE

Lars-Erik Hansson
Ekonomichef
Ekonomikontoret

Inriktningsbeslut för ett gemensamt kommunalförbund för räddningstjänst Mitt Bohuslän och Norra Älvsborg

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att verka för ett gemensamt räddningstjänstförbund mellan Norra Älvsborgs räddningstjänstförbund och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän med start den 1 januari 2025.

Kommunstyrelsen beslutar att ge direktionen för räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän i uppdrag, att tillsammans med NÄRF, arbeta fram ett beslutsunderlag inför ett nytt gemensamt kommunalförbund. I underlaget ska särskilt beaktas de små kommunernas förutsättningar för inflytande och påverkan i det nya större kommunalförbundet.

Sammanfattning

Kravbildningen på kommunal räddningstjänst skapar en hög belastning på nuvarande organisation. Det ökar behoven av en organisation som har hög kompetens inom olika specialområden, så till exempel inom miljö, räddningstjänst under höjd beredskap, specialiserad kompetens inom räddningsledning och tillsyn och en robust organisation som klarar en hög personalomsättning. Dessa krav ska även matchas mot att kommunens framtida svagare ekonomiska utveckling kommer att innebära krav på effektivisering.

Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän (RMB) och Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) har succesivt ökat sin samverkan och samarbete i olika verksamhetsfrågor. År 2018 fördjupades samarbetet mellan förbunden genom den gemensamma ledningscentralen/räddningsledningssystemet. År 2019 fortsatte arbetet i den gemensamma ledningscentralen genom gemensam bemanning av flera nyckelpositioner i räddningsledningssystemet. Genom att införa "gränslös räddningstjänst" har den gemensamma operativa förmågan blivit starkare och mer robust både vid vardagshändelser såväl som komplexa räddningsinsatser.

Våren 2021 beslutade direktionerna i RMB och NÄRF att tillsätta en utredning som genomfördes av en extern konsult. Utredaren skulle utreda förutsättningarna för ett gemensamt kommunalförbund mellan RMB och NÄRF. Slutsatserna i utredningen påpekade flertalet områden där samarbetet kan stärkas. Utredningen visade även behovet av utökad samverkan på grund av den höga arbetsbelastningen som råder i båda förbunden. Utredningen förordar i första hand en sammanslagning i ett gemensamt kommunalförbund för att uppnå tillräcklig effekt.

Med det som grund har Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän i en skrivelse kommit med rekommendationen att medlemskommunerna beslutar att fatta likalydande inriktningsbeslut om att verka för ett gemensamt kommunalförbund mellan Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän med start den 1 januari 2025.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023-05-04

Räddningstjänsten Mitt Bohuslän, förbundsdirektionens protokoll 2023-02-27

Skrivelse från Räddningstjänsten Mitt Bohuslän 2023-02-27

Särskilda konsekvensbeskrivningar

Hållbar utveckling – Ekonomisk dimension

Sammanslagning bedöms kunna leda till kostnadseffektiviseringar efter genomförandet. Det gäller inom områden som ledning, administration samt övriga delar av verksamheten.

Hållbar utveckling – Social dimension

Sammanslagningen kan leda till en mer robust organisation men även underlätta kompetensförsörjningen på sikt.

Hållbar utveckling – Miljömässig dimension

Inga särskilda konsekvenser

Ylva Morén

Kommundirektör

Beslutet skickas till:

Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän

REGISTER

Tid: Måndag den 27 februari 2023, kl. 13.00-14.00

Plats: På distans via Teams

Ordförande: Jerker Lundin (KD)

Sekreterare: Thomas Paulsson

Justerare: Kenneth Engelbrectsson (S)

Ärenden:

1. Mötets öppnande och upprop
2. Fastställelse av föredragningslista
3. Val av justerare
4. Skrivelse om inriktningsbeslut till medlemskommunerna § 9
Dnr: 2023-000164
5. Mötets avslutande

Tid och plats Fredagen den 27 februari 2023, kl. 13.00-14.00 via Teams

Beslutande

Ledamöter Jerker Lundin (KD) ordförande
Terje Skaarnes (SD), 1:e vice ordförande
Klas-Göran Henriksson (S), 2:e vice ordförande
Kenneth Engelbrektsson (S)
Marina Karlgren Jonsson (M)

Tjänstgörande ersättare Catharina Brorsson (S)

Övriga närvarande

Ersättare Leif Frisk (SD)
Linda Svanberg (MP)

Tjänstemän Markus Green, Lars Bjurström, Thomas Paulsson

Justering

Justerare Kenneth Engelbrektsson (S)

Sekreterare

Thomas Paulsson

Mötesordförande

Jerker Lundin (KD)

Justerande

Kenneth Engelbrektsson (S)

Paragrafer
9

TILLKÄNNAGIVANDE/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Organ och sammanträdesdatum Direktionen Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän 2023-02-27

Protokollet anslaget under tiden 2023-02-27 -- 2023-03-10

Förvaringsplats för protokollet Brandstationen Uddevalla

Underskrift

Thomas Paulsson

§ 9

Skrivelse till respektive KS

Förbundet har upprättat ett förslag om skrivelse till RMB: medlemskommuner.

Beredning

- Förbundschefens tjänsteskrivelse 2023-02-20.
- Förslag till skrivelse till medlemskommunerna 2023-02-20.

Förslag till beslut

Förbundsdirektionen beslutar

att anta skrivelse till RMB:s medlemskommuner om inriktningsbeslut och tillsända denna till respektive kommunstyrelse i förbundets medlemskommuner.

Förbundsdirektionen beslutar

att anta skrivelse till RMB:s medlemskommuner om inriktningsbeslut och tillsända denna till respektive kommunstyrelse i förbundets medlemskommuner.

Sign. ordförande

Sign. justerare

Datum:
2023-02-20

Dnr:
2023-000164-003

Skrivelse till medlemskommunerna

Rekommendation till kommunstyrelsen

Att fatta likalydande inriktningsbeslut om att verka för ett gemensamt kommunalförbund mellan Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund och Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän med start den 1 januari 2025.

Direktionens bedömning

Kravbilden skapar en hög belastning på kommunal räddningstjänst. Det ökar behoven av en organisation som har hög kompetens inom olika specialområden och en robust organisation som klarar en hög personalomsättning. Specialistområden som många mindre och mellanstora räddningstjänster saknar idag är till exempel inom miljö, räddningstjänst under höjd beredskap, specialiserad kompetens inom räddningsledning och tillsyn. Ovanstående krav ska även matchas mot att kommuners framtida svagare ekonomiska utveckling kommer innebära krav på effektivisering.

Sedan 2018 har Räddningstjänstförbundet Mitt Bohuslän (RMB) och Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (NÄRF) succesivt ökat sin samverkan och samarbete i olika verksamhetsfrågor. Direktionerna i respektive förbund är därför i behov av ett inriktningsbeslut från respektive kommunstyrelse för att skapa förutsättning för förbunden att bereda förutsättningarna till ett gemensamt kommunalförbund med start 1 januari 2025.

Under flera år har samarbetet fördjupats och kommit till ett sådant läge där ett gemensamt kommunalförbund är ett naturligt fortsatt steg. För att uppnå bättre effekt i samarbetet, klara av framtidens hotbild och få förväntade effekter av en förbunds bildning behöver beslut om inriktning tas inom kort. Syftet med inriktningen är att skapa förutsättningar för ett effektivt sammangående mellan kommunalförbunden.

Skäl som ligger till grund för direktionens bedömning

År 2018 fördjupades samarbetet mellan förbunden genom den gemensamma ledningscentralen/räddningsledningssystemet. Genom uppstarten av det samarbetet fördjupades främst samarbetet inom den operativa utryckningsverksamheten. Det medförde även krav på likriktning i utryckningsverksamheten som har bidragit till ytterligare samarbeten.

År 2019 fortsatte arbetet i den gemensamma ledningscentralen genom gemensam bemanning av flera nyckelpositioner i räddningsledningssystemet. Det har medfört ytterligare förstärkning i samarbetet och likriktning av arbetssätt. Under samma år fortsatte även utvecklingen av avtal om gränslös räddningstjänst. Det innebär att båda förbundens resurser i utryckningsverksamheten finns tillgängliga för hela räddningsledningssystemet oavsett i vilken kommun som händelsen inträffar. Kostnaderna för samarbetet har fördelats utifrån invånarantal i respektive förbund. En konsekvens av samarbete via avtal är ökade kostnader i form av administration.

De båda räddningstjänstförbunden har sedan 2019 ett intimt samarbete kring det gemensamma räddningsledningssystemet (LC Fyrbodol). Vi kan konstatera att samarbetet varit framgångsrikt för båda parter och en förutsättning för att leva upp till en lägstnivå utifrån senaste revideringen av lag

om skydd mot olyckor. Genom att LC Fyrbodals bemannas av personal från båda förbunden har det bidragit till en snabb acceptans i de båda organisationerna. Det har även bidragit till ökad förståelse för att samarbete är nödvändigt för att kunna bli en stark och effektiv räddningstjänst. Genom att införa "gränslös räddningstjänst" har den gemensamma operativa förmågan blivit starkare och mer robust både vid vardagshändelser såväl som komplexa räddningsinsatser. Denna förmåga har vid flera tillfällen tagits tillvara. Genom samarbetet har styrningen av den operativa systemledningen kunnat bibehållas på en delregional nivå. Det lägger grunden för ett gott och nära samarbete med övriga som verkar inom delregionen, exempelvis kommuner, Polismyndighetens lokalpolisområde och NU-sjukvården.

I inledningen av år 2020 gav direktionen i respektive kommunalförbund sin Förbundschef ett uppdrag att kortfattat redogöra för förutsättningar för en fördjupad samverkan. Uppdraget skulle genomföras med respektive förbunds avdelnings- och enhetschefer. Resultatet av respektive förbunds betänkande var att ett samgående förordades till ett gemensamt kommunalförbund.

Strax efter sommaren 2020 gick dåvarande Förbundschef i RMB i pension. Direktionerna i RMB och NÄRF avtalade då, att under en period fram till nyrekrytering, att Förbundschefen i NÄRF var gemensam Förbundschef i både RMB och NÄRF. Detta pågick fram till april 2021. Detta innebar även en starkare koppling mellan verksamheterna som fick möjlighet att samarbeta på ett djupare plan samt skapa en bättre kännedom om varandras verksamheter.

Under våren 2021 beslutade direktionerna i RMB och NÄRF att tillsätta en utredning som genomfördes av en extern konsult. Utredaren skulle utreda förutsättningarna för ett gemensamt kommunalförbund mellan RMB och NÄRF. Slutsatserna i utredningen påpekade flertalet områden där samarbetet kan stärkas. Utredningen visade även behovet av utökad samverkan på grund av den höga arbetsbelastningen som råder i båda förbunden. Utredningen förordar i första hand en sammanslagning i ett gemensamt kommunalförbund för att uppnå tillräcklig effekt. I andra hand förordas en utökad samverkan via avtal för att underlätta för respektive kommunalförbund.

Utifrån slutsatserna i utredningen fattade direktionerna beslut om att ge respektive Förbundschef uppdraget att gemensamt presentera förslag på områden där samarbete kan utökas samt hur arbetet kan tas vidare. Förbundscheferna presenterade utredningen i slutet av år 2022 för respektive direktion. I utredningen förordas en sammanslagning av de båda förbunden inom närtid utifrån resultatet av utredningsuppdragen. Inom närtid (2 år) rekommenderas sammanslagningen, då båda förbunden står inför ett generationsskifte i flera ledande positioner som underlättar större omorganisation. Det ger även förutsättning att möta framtida utmaningar samtidigt som de förväntade effekterna av förbundsbildningen ska uppnås. Med anledning av utredningens resultat beslutade direktionerna att rekommendera tillträdande direktion att gå vidare i ärendet utifrån givna rekommendationer.

Likalydande skrivelse har av direktionen för Norra Älvsborgs Räddningstjänstförbund tillsänts medlemskommunerna Trollhättan, Vänersborg, Färgelanda och Mellerud.

Jerker Lundin
Ordförande Direktionen

Diarienummer: 2023-000005

Datum: 2023-05-02

TJÄNSTESKRIVELSE

Ulrika Karlsson
Registrator
Administrativa avdelningen

Anmälan om delegationsbeslut 2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna redovisningen av delegationsbesluten.

Sammanfattning

Redovisning över beslut fattade enligt Kommunstyrelsens delegationsordning 2023-01-16 § 7

Förteckning redovisar beslut tagna 2023-04-01 – 2023-04-30.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023-05-02
Delegationsförteckning april 2023

Särskilda konsekvensbeskrivningar

Hållbar utveckling – Ekonomisk dimension

Inga ekonomiska konsekvenser

Hållbar utveckling – Social dimension

Inga sociala konsekvenser

Hållbar utveckling – Miljömässig dimension

Inga miljömässiga konsekvenser

Ylva Morén
Kommundirektör

DELEGATIONSFÖRTECKNINGDatum
2023-04-01 – 2023-04-30

Kommunstyrelsens förvaltning

Delegationsförteckning

Datum	Dok.Id	Riktning	Avsändare/Mottagare	Beskrivning	Ansvarig	Diarienummer
2023-04-03	80148	I	Välfärdsförvaltningen	Delegationsbeslut 2023-01-16 § 7 punkt 3.3.1 - Besluta om tillstånd till färdtjänst för perioden 2023-03-01 -- 2023-03-31.	Inez Rossberg Andersson	

Diarienummer: 2021-000222

Datum: 2023-05-02

TJÄNSTESKRIVELSE

Lars-Erik Hansson
Ekonomichef
Ekonomiavdelningen

Årsredovisning 2022 - Tolkförmedling Väst

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna upprättad årsredovisning för Tolkförmedling Väst samt att bevilja direktionen ansvarsfrihet för verksamhetsåret.

Sammanfattning

Under 2022 utfördes ca 349 000 uppdrag, varav drygt 1 560 var översättningsuppdrag. Detta var ca 29 000 fler uppdrag än vad som budgeterats för 2022. Årets resultat blev 4,2 mkr att jämföra med budgeterat resultat på -4,5 mnkr.

Under 2022 var arabiska och somaliska liksom tidigare år de mest efterfrågade språken även om båda totalt sett har minskat. Tillsammans motsvarar de knappt hälften av de utförda uppdragen. Förbundet förmedlade tolkupdrag på 119 olika språk. I gruppen övriga språk har en markant ökning skett. Bland annat har ryska och urdu ökat kraftigt. Ukrainska har under året ökat med drygt 3400 % och är nu det tionde största språket.

Händelser av väsentlig betydelse:

- Ökat behov av ukrainska tolkar - Rysslands invasion av Ukraina har påverkat efterfrågan av ukrainska tolkar. Kundernas behov av ukrainska tolkar har kunnat tillgodoses.
- Minskning av antal kontor - Kontoret i Trollhättan stängdes i april 2022 och medarbetarna placerades på Göteborgskontoret med bibehållna arbetsuppgifter.
- Upphandling nytt verksamhetssystem - Upphandling av nytt verksamhetssystem har pågått under 2022 och avtal med ny leverantör träffades i september.

Förbundet bedöms ha uppfyllt samtliga verksamhetsmål samt de finansiella målen. Sammantaget bedöms förbundet ha en god ekonomisk hushållning.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023-05-02
Revisionsberättelse för år 2022
Årsredovisning för år 2022

Särskilda konsekvensbeskrivningar

Hållbar utveckling – Ekonomisk dimension

Det positiva resultatet stärker förbundets ekonomi

Hållbar utveckling – Social dimension

Årsredovisningen visar på att verksamheten lever upp till uppsatta målsättningar. Det är positivt för de verksamheter som använder förbundets tjänster.

Hållbar utveckling – Miljömässig dimension

Inga särskilda konsekvenser

Ylva Morén
Kommundirektör
Kommunstyrelsens förvaltning

Beslutet skickas till:
Tolkförbundet Väst

ÅRSREDOVISNING

Dnr 23/0008-2

2023-03-31

Årsredovisning 2022

Tolkförmedling Väst

Organisationsnummer 222000-2972

Innehåll

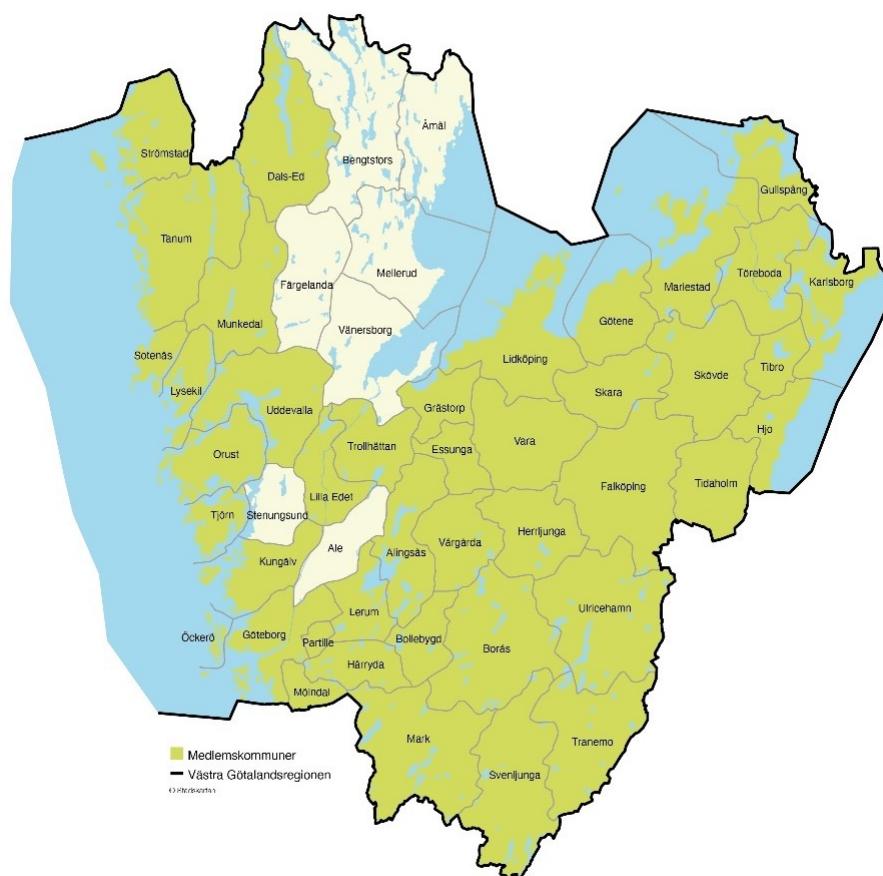
Inledning	4
Vision.....	5
Ledord.....	5
Förvaltningsberättelse	6
Översikt över verksamhetens utveckling.....	6
Organisation.....	6
Direktionen.....	6
Förbundets verksamhet.....	8
Tolkar och översättare.....	10
Kunder.....	13
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning.....	13
Ekonomi.....	13
Likviditet.....	14
Utvärdering av ekonomisk ställning.....	14
Händelser av väsentlig betydelse.....	14
Ökat behov av ukrainska tolkar.....	14
Antal kontor.....	14
Upphandling nytt verksamhetssystem.....	14
Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång.....	14
Styrning och uppföljning av verksamheten.....	15
Övergripande verksamhetsmål.....	15
Verksamhetsmål 2022 och måluppfyllelse.....	16
God ekonomisk hushållning.....	17
Balanskravsresultat.....	18
Balanskravsavstämning.....	18
Väsentliga personalförhållanden.....	19
Medarbetare.....	19
Tillsvidare- och visstidsanställda.....	20
Sysselsättningsgrad.....	20
Sjukfrånvaro.....	21
Pensioner.....	21

Förväntad utveckling.....	21
Budget 2022.....	23
Ekonomisk plan 2022–2024.....	23
Räkenskaper.....	24
Redovisningsprinciper, upplysningar och definitioner.....	24
Resultaträkning.....	24
Resultaträkning.....	24
Balansräkning.....	25
Kassaflödesanalys.....	26
Noter.....	27
Driftsredovisning.....	30
Utfall i förhållande till budget.....	30
Bakgrund till budget.....	30
Utfall.....	30
Förbundets investeringsverksamhet.....	32

Inledning

Tolkförmedling Väst är ett kommunalförbund och dess ändamål är att tillgodose medlemmarnas behov¹ av språktolk. Förbundet har tilldelats uppdraget att bedriva språktolkförmedling och är därmed huvudman för verksamheten. Medlemsorganisationernas verksamheter köper samtliga språktolktjänster av Tolkförmedling Väst. Förbundet bedriver även översättningsverksamhet.

Tolkförmedling Väst har varit i drift sedan 1 april 2013 och har totalt 43 medlemmar; Västra Götalandsregionen samt kommunerna Alingsås, Borås, Bollebygd, Dals-Ed, Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Göteborg, Götene, Herrljunga, Hjo, Härryda, Karlsborg, Kungälv, Lerum, Lidköping, Lilla Edet, Lysekil, Mariestad, Mark, Munkedal, Mölndal, Orust, Partille, Skara, Skövde, Sotenäs, Strömstad, Svenljunga, Tanum, Tibro, Tidaholm, Tjörn, Tranemo, Trollhättan, Töreboda, Uddevalla, Ulricehamn, Vara, Vårgårda och Öckerö.

Figur 1 Karta över medlemskommuner

Förbundet är en egen offentligrettslig juridisk person, fristående i förhållande till sina medlemmar. Medlemmarna har kvar ett yttersta ekonomiskt ansvar för verksamheten. Varje medlem har tillskjutit en krona per kommuninvånare som andelskapital. Kvotvärdet av detta ger medlemmens andel i förbundet.

¹ En myndighet ska enligt 13 § i Förvaltningslagen ”... använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska.”

Förbundet styrs av en direktion bestående av ledamöter från respektive medlemsorganisation. Särskilt utsedda revisorer granskar förbundets verksamhet. Förbundet har sitt säte i Göteborg samt lokalkontor i Mariestad och Borås.

Vision

Genom att erbjuda kvalitativa språktolktjänster bidrar Tolkförmedling Väst till ökad integration i samhället.

Ledord

Förbundets ledord; professionalitet, tillgänglighet och trygghet är en del av förbundets varumärke. Ledorden talar om vad förbundet står för och ska genomsyra verksamheten.

Förvaltningsberättelse

Översikt över verksamhetens utveckling

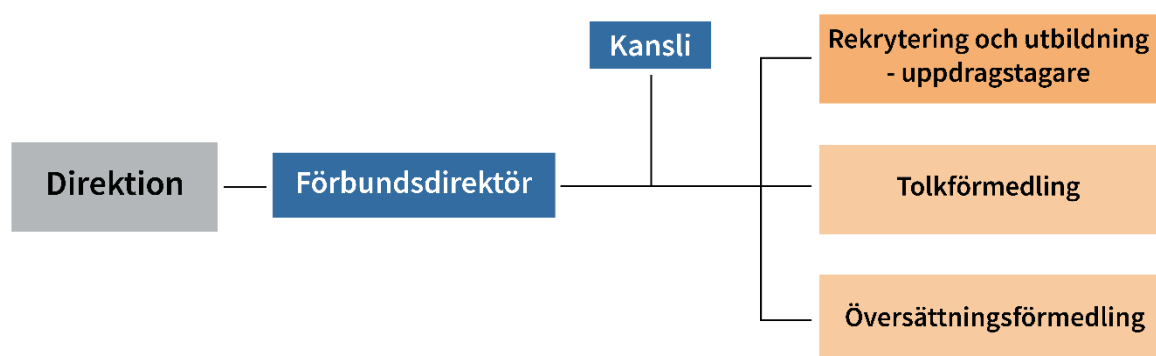
Som ett resultat av den stora asylvågen under 2015–2016 har förbundets omsättning ökat varje år fram till 2020 då pandemin slog till och efterfrågan på tolk kraftigt minskade. I takt med att samhället anpassade sig till pandemisituationen och en snabb utveckling skedde av bland annat distanslösningar ökade återigen efterfrågan på tolk under 2021. Efterfrågan på förbundets tjänster har fortsatt öka även under 2022 och är nu åter i nivå med åren innan pandemin. Under 2022 har en återbetalning av eget kapital om tio miljoner kronor gjorts till medlemmarna vilket resulterat i att förbundets soliditet sjunkit jämfört med föregående år. Förbundet har även en pågående investering som avser nytt verksamhetssystem.

Förbundet (tkr)	2022	2021	2020	2019	2018
Verksamhetens intäkter	223 851	206 925	195 487	220 370	203 940
Verksamhetens kostnader	-213 340	-198 269	-190 985	-214 448	-198 506
Årets resultat	4 177	5 442	3 465	5 867	5 295
Soliditet (%)	50 %	56 %	53 %	49 %	48 %
Nettoinvesteringar	1 254	0	10 086	3 031	0
Långfristig skuld	0	0	0	0	0

Tabell 1 Översikt över verksamhetens utveckling 2018–2022

Organisation

På uppdrag av direktionen leds tjänstemannaorganisationen av förbundsdirektör. Verksamheten består av kansli, tre tolkförmedlingskontor samt översättningsförmedling. Kansliet leds av förbundsdirektören. De lokala förmedlingskontoren, inklusive översättningsförmedling samt verksamheten för rekrytering och utbildning av uppdragstagare, leds av förbundets fyra verksamhetschefer. Administrativt stöd inom IT, ekonomi, HR och lön köps av Mariestads, Töreboda, Gullspångs kommuner i samverkan. Verksamhetsspecifikt IT-stöd och verksamhetsanpassat telefonisystem köps separat.

Figur 2 Organisationsschema

Direktionen

Tolkförmedling Väst är ett kommunalförbund med direktion. Direktionens uppdrag regleras i kommunallagen och den förbundsordning som medlemmarna antagit. Direktionen har haft fyra möten under året, varav tre genomförts på distans.

Direktionen för Tolkförmedling Väst utgjordes 2022-12-31 av:

Göteborgs Stad

Åke Björk (M), ordförande
Erik Norén (V), ersättare

Alingsås kommun

Per-Gordon Tranberg (M), ledamot
Leif Hansson (S), ersättare

Borås Stad

Lars-Åke Johansson (S), ledamot
Birgitta Bergman (M), ersättare

Essunga kommun

Gunilla Hermansson (KD), ledamot
Daniel Andersson (M), ersättare

Grästorps kommun

Svante Classon (C), ledamot
Kent Larsson (M), ersättare

Götene kommun

Isabella Carlén (KD), ledamot
Björn Cavalli Björkman (S), ersättare

Hjo kommun

Ann-Christine Fredriksson (M), ledamot
Lars-Göran Svensson (S), ersättare

Karlsborgs kommun

Ingvar Kärsmyr (KD), ledamot
Anita Larsson (S), ersättare

Lerums kommun

Christopher Hansson (M), ledamot
Halim Azemi (S), ersättare

Lilla Edets kommun

Zara Blidevik (M), ledamot
Gitte Jensen (S), ersättare

Mariestads kommun

Richard Thorell (M), ledamot
Janne Jansson (S), ersättare

Munkedals kommun

Anna Höglind (L), ledamot
Hans-Joachim Isenheim (MP), ersättare

Västra Götalandsregionen

Christina Abrahamsson (M), vice ordförande
Jonas Adelsten Kristiansen (S), ersättare

Bollebygd kommun

Ingridh Anderén (M), ledamot
Christina Hein (S), ersättare

Dals-Eds kommun

Christina Virevik (C), ledamot
Carina Halmberg (S), ersättare

Falköpings kommun

Rune Lennartsson (C), ledamot
Caroline Lundberg (M), ersättare

Gullspångs kommun

Ann-Christin Erlandsson (S), ledamot
Björn Thodenius (M), ersättare

Herrljunga kommun

Gunnar Andersson (M), ledamot
Mats Palm (S), ersättare

Härryda Kommun

Maria Kornevik Jakobsson (C), ledamot
Siw Hallbert (S), ersättare

Kungälv kommun

Lennart Martinsson (S), ledamot
Vakant, ersättare

Lidköpings kommun

Lena O Jenemark (S), ledamot
Kristina Classon (M), ersättare

Lysekils kommun

Ricard Söderberg (S), ledamot
Vakant, ersättare

Marks kommun

Niklas Herneryd (L), ledamot
Ann Iberius Orrvik (M), ersättare

Mölnåls stad

Leif Norberg (M), ledamot
Shahla Alamshahi (S), ersättare

Orust kommun

Britt-Marie Andrén Karlsson (S), ledamot
Maria Sörqvist (C), ersättare

Skara kommun

Ewa Karlsson (M), ledamot
Michael Karlsson (S), ersättare

Sotenäs kommun

Kajsa Åkesson (M), ledamot
Gerardo Alas (S), ersättare

Svenljunga kommun

Patrik Harrysson (S), ledamot
Johan Björkman (M), ersättare

Tibro kommun

Peter Söderlund (L), ledamot
Maria Maric (KD), ersättare

Tjörns kommun

Gun Alexandersson Malm (L), ledamot
Anette Johannessen (S), ersättare

Trollhättans Stad

Margreth Johnsson (S), ledamot
Vakant

Uddevalla kommun

Elving Andersson (C), ledamot
Christina Nilsson (KD), ersättare

Vara kommun

Ulf Genitz (C), ledamot
Fredrik Pettersson (S), ersättare

Öckerö kommun

Kent Lagrell (M), ledamot
Jan-Åke Simonsson (S), ersättare

Partille Kommun

Adam Algotsson (M), ledamot
Eva Carlsson (S), ersättare

Skövde kommun

Ulla-Britt Hagström (L), ledamot
Anita Löfgren (S), ersättare

Strömstads kommun

Anna-Lena Carlsson (C), ledamot
Merry Johansson (S), ersättare

Tanums kommun

Roger Wallentin (C), ledamot
Ida Östholm (M), ersättare

Tidaholms kommun

Hajrudin Abdihodzic (V), ledamot
Anders Wennerlund (M), ersättare

Tranemo kommun

Eva-Karin Haglund (S), ledamot
Cecilia Valbrant (C), ersättare

Töreboda kommun

Pernilla Johansson (C), ledamot
Anne-Charlotte Karlsson (S), ersättare

Ulricehamn kommun

Elisabeth Stålbrand (NU²), ledamot
Sebastian Gustavsson (M), ersättare

Vårgårda kommun

Bengt Hilmersson (C), ledamot
Tony Willner (S), ersättare

Förbundets verksamhet

Tolkförmedling Väst har i uppdrag att tillgodose medlemmarnas behov av språktolktjänster. Förbundet erbjuder även översättningstjänster till sina medlemmar. Språktolkning erbjuds på plats och på distans. Distanstolkning utförs via ljud och bild för såväl kortare meddelanden som längre tolkningsuppdrag.

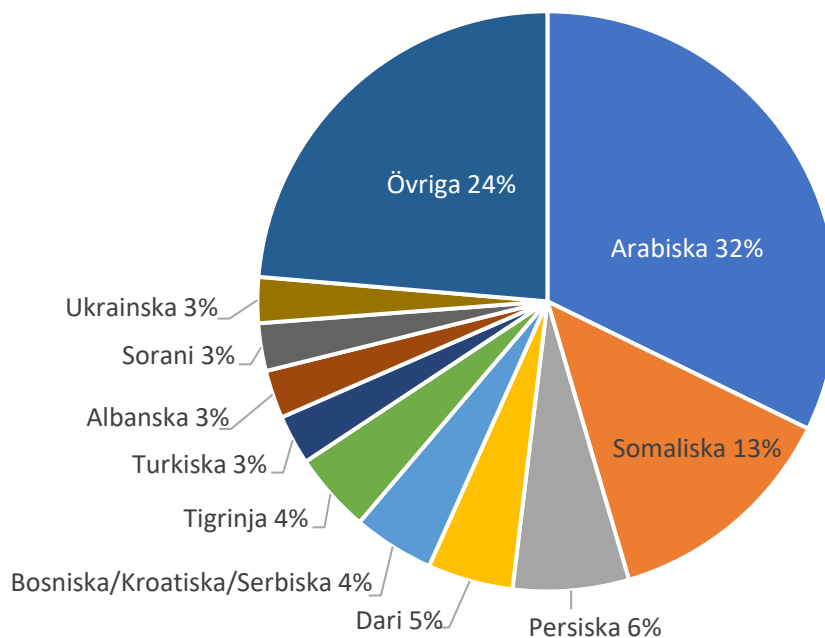
Bokning av förbundets tjänster kan ske på webben, i appen eller via telefonkontakt. Förmedlingskontoren har öppet vardagar under kontorstid. Övriga tider administreras förbundets

² Nya Ulricehamn.

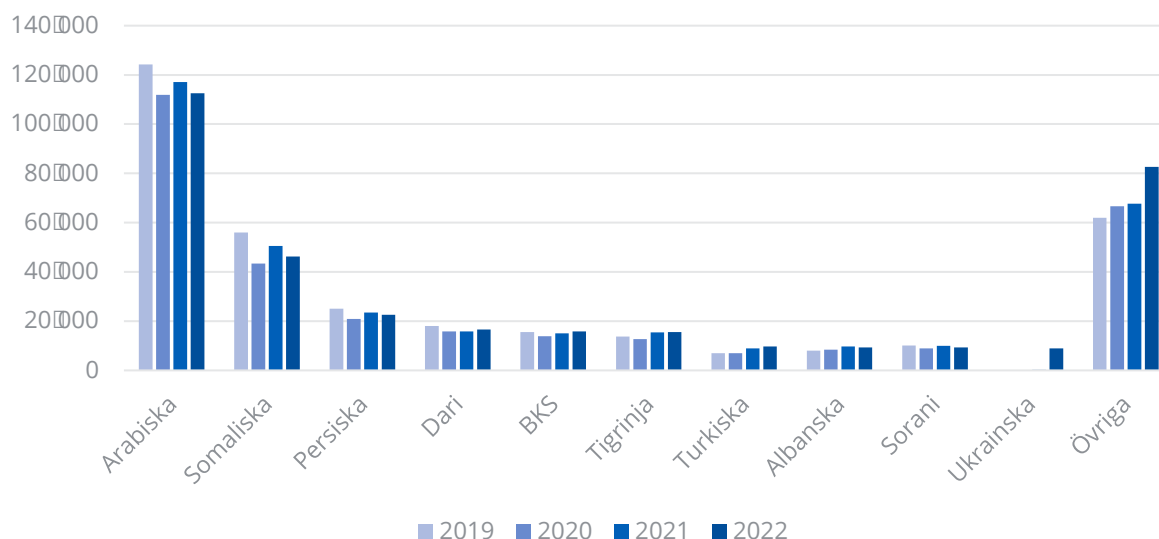
manuella bokningar av Regionservice, Västra Götalandsregionen. Via förbundets digitala tjänst, Akut tolk, tillsätts akuta tolkuppdrag inom fem minuter, dygnet runt, årets alla dagar.

Förbundet har under 2022 utfört drygt 349 000³ uppdrag vilket är 29 000 fler än budgeterat. Differensen i budget och utfall avseende antal uppdrag beror på ett ökat inflöde av tolkbehövande samt en underskattning av medlemmarnas tolkbehov. Att förbundets kunder haft ett ökat behov av tolk kan bero på att pandemins isolering av samhället hämmat integrationen och därmed fördröjt inläringen av svenska språket, vilket i sin tur resulterat i ett kvarstående tolkbehov. Kundernas tolkbehov är påverkade av många parametrar och behovsanalysen för prognosen i budget är därför komplex.

Under 2022 var arabiska och somaliska liksom tidigare år de mest efterfrågade språken även om båda totalt sett har minskat. Tillsammans motsvarar de knappt hälften av de utförda uppdragen. Förbundet förmedlade tolkuppdrag på 119 olika språk. I gruppen övriga språk har en markant ökning skett. Bland annat har ryska och urdu ökat kraftigt. Ukrainska har under året ökat med drygt 3400 % och är nu det tionde största språket.

Figur 3 Språkfördelning i relation till varandra 2022

Figur 4 Antal uppdrag 2019–2022

³ Av dessa 349 000 uppdrag är mindre än 0,5 % översättningsuppdrag.

Tillsättningsgraden av tolkuppsdrag har ökat något jämfört med föregående år och är nu 99,2 %. Ett systematiskt arbete har pågått under de senaste åren för att identifiera orsakerna och förändra rutinerna, vilket har resulterat i en ökad tillsättningsgrad av tolkuppsdragen.

År	Antal utförda uppdrag	Procentuell tillsättning, tolkuppsdrag	Antal utförda uppdrag, tolk	Antal utförda uppdrag, översättning
2022	349 349	99,2 %	347 789	1 560
2021	341 088	99,1 %	339 366	1 722
2020	315 663	99,0 %	313 907	1 756
2019	346 564	99,5 %	344 972	1 592
2018	336 634	99,2 %	335 134	1 500
2017	336 093	98,8 %	334 434	1 659
2016	355 429	97,6 %	353 689	1 740
2015	307 462	97,3 %	306 230	1 232

Tabell 2 Uppdrag och tillsättningsgrad

Under 2022 utfördes 1 560 översättningsuppdrag, vilket är drygt 10 % färre uppdrag än föregående år men i paritet med åren innan pandemin. Nästan 70 % av översättningsuppdragen beställs av medlemskommunerna och resterande 30 % är kopplat till Västra Götalandsregionens olika verksamheter. Under året har översättningar utförts på 38 olika språk. Svenska är det vanligaste källspråket, det vill säga att översättningar görs från svenska till andra språk. Flest översättningar har gjorts från svenska till arabiska, engelska och somaliska följer därefter. De största källspråken, där översättning görs från annat språk till svenska, är arabiska, italienska och finska.

Tolkar och översättare

Den 31 december 2022 hade förbundet 1 276 aktiva uppdragstagare. Av dessa var 1 160 tolkar vilket är en ökning med 82 tolkar jämfört med föregående år. Vid samma tidpunkt hade förbundet 64 ukrainska tolkar att jämföra med tio tolkar vid samma mättillfälle föregående år. Den 31 december 2022 fanns även 116 aktiva översättare vilket är sju fler jämfört med året innan. Totalt är 37 uppdragstagare aktiva som både tolk och översättare i förbundet och är en ökning med fyra personer. Tolkyrket har varit, och är delvis fortfarande, ett så kallat genomgångsyрке vilket innebär att omsättningen av tolkar är relativt stor till skillnad mot översättningsyrket.

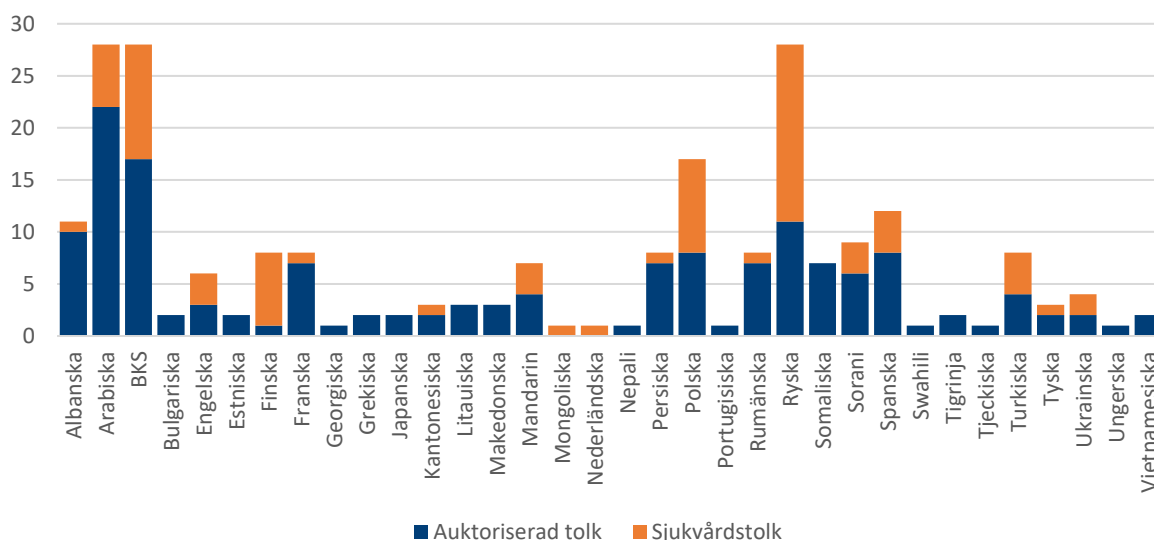
År	Tolkar	Översättare	Tolk och översättare	Auktoriserade uppdragstagare	Sjukvård-auktorisering
2022	1 160	116	37	289	76
2021	1 078	109	33	273	69
2020	1 204	94	29	294	63
2019	1 183	96	31	271	62
2018	1 088	87	27	251	58
2017	992	151	38	264	52
2016	969	138	38	261	52
2015	919	139	44	260	45

Tabell 3 Statistik över förbundets aktiva uppdragstagare

I Sverige talas ca 200 språk. Kammarkollegiet ansvarar för auktorisation av tolkar och översättare. Möjligheten till auktorisation erbjuds dock endast i ca 50 språk för tolkar respektive ca 30 språk för översättare. En uppdragstagare kan vara auktoriserad på flera språk. Tillgången på auktoriserade tolkar är begränsad och inte i paritet med vilka språk som efterfrågas mest.

Av förbundets uppdragstagare är 19 % av tolkarna auktoriserade och 62 % av översättarna är auktoriserade translatorer. Av de auktoriserade tolkarna innehar 76 tolkar även sjukvårdsauktorisering. På förbundets mest efterfrågade språk, arabiska, med totalt 249 tolkar, är endast 28 tolkar auktoriserade varav sex med sjukvårdsauktorisering. Somaliska är det näst mest efterfrågade språket och förbundet har 123 aktiva somaliska tolkar. Endast sju av dessa är auktoriserade tolkar, tyvärr innehar ingen sjukvårdsauktorisering. Procentuellt flest auktoriserade tolkar finns inom språkgruppen BKS (bosniska/kroatiska/serbiska) och ryska. Av förbundets 63 aktiva tolkar på BKS är 28 auktoriserade, varav elva med sjukvårdsauktorisering. 28 av förbundets 65 ryska tolkar är auktoriserade varav 17 även innehar sjukvårdsauktorisering. Även om efterfrågan av ryska tolkar ökat efter invasionen i Ukraina är ryska ett mindre efterfrågat språk hos förbundets kunder.

Under året har antalet auktoriserade uppdragstagare ökat med 13 tolkar och tre translatorer. Bland annat har två somaliska tolkar auktoriserat sig och sju tolkar har sjukvårdsauktorisering, varav två på ukrainska.

Figur 5 Totalt antal auktoriserade tolkar, fördelat på auktorisationsnivå

Förbundet arbetar kontinuerligt med att rekrytera såväl tolkar som översättare och fokus under året har legat på att rekrytera och attrahera redan utbildade eller auktoriserade uppdragstagare. Rekrytering av tolkar har bland annat skett genom intensifierat samarbete med landets utbildningsanordnare vilket dubblat antalet rekryterade tolkar jämfört med föregående år. Under året har totalt 161 tolkar och tio översättare rekryterats. Av tolkarna var 64 utbildade och nio auktoriserade varav tre även sjukvårdsauktorisering. Av de tio översättarna var tre auktoriserade translatorer.

År	Totalt tolk	Sjukvårds-auktoriseringad tolk	Auktoriserad tolk	Utbildad tolk	Totalt översättare	Auktoriserad translator
2022	161	3	9	64	10	3
2021	76	9	16	32	13	8

Figur 6 Antal rekryteringar

Förbundets rekryteringstest genomfördes under året av 97 tolkspiranter varav 70 % fick godkänt resultat. Jämfört med föregående år är det en kraftig ökning av såväl genomförda tester som

andelen godkända resultat. Invasionen i Ukraina har under året lett till ett akut behov av tolkar på ukrainska och under året har 50 ukrainska tolkar rekryterats. Dessa är en stor andel av de testade tolkaspiranterna och kan delvis förklara ökningen. Att rekryteringstestet numera även är distansanpassat öppnar upp för att fler tolkaspiranter kan testas. Flera av de aspiranter som under 2022 genomförde rekryteringstestet hade en akademisk bakgrund eller tidigare arbetslivserfarenhet inom tolkyret vilket med stor sannolikhet bidragit till den höga andelen godkända resultat. Redan utbildade och auktoriserade tolkar som rekryteras till förbundet genomgår inte rekryteringstestet.

År	Antal personer som genomfört rekryteringstest	Andel godkända resultat, rekryteringstest	Antal utfärdade kursintyg	Antal personer som genomgått SRHR-utbildning
2022	97	70 %	224	65
2021	36	47%	268	10
2020	93	55 %	63	25
2019	143	38 %	137	54
2018	248	46 %	148	86
2017	211	56 %	212	62
2016	251	52 %	195	35
2015	475	33 %	224	76

Tabell 4 Test- och utbildningsstatistik

Introduktionskurs för nya tolkar har löpande erbjudits på distans under året för de som saknar kontakttolkutbildning. Totalt har 32 tolkar genomgått introduktionskursen.

Förbundets interna kurser har även under 2022 varit mycket efterfrågade. Genom att förbundet har växlat om till distansutbildning nås numera avsevärt fler tolkar. Totalt har 98 tolkar genomgått kursen ”Fördjupningskurs Psykiatri och psykisk ohälsa”, 73 tolkar ”Fördjupningskurs Socialtjänst” och 21 tolkar ”Att tolka i skolan”.

Under året har 65 tolkar genomgått SRHR⁴-utbildningen, vilken bedrivs i samarbete med Kunskapscentrum för sexuell hälsa, Västra Götalandsregionen, samt SRHR-teamet, Göteborgs Stad. Denna utbildning erbjuds från och med 2022 på distans vilket innebär att tolkar oavsett geografisk placering numera kan ta del av utbildningen.

Det bedrivs ett kontinuerligt arbete inom förbundet för att på olika sätt motivera befintliga tolkar att höja sin kompetens. Elva tolkar har under 2022 höjt kompetensnivån till utbildad tolk vilket är nivån under auktorisation. Sju tolkar har auktoriserats och åtta tolkar har erhållit sjukvårdsauktorisering under året.

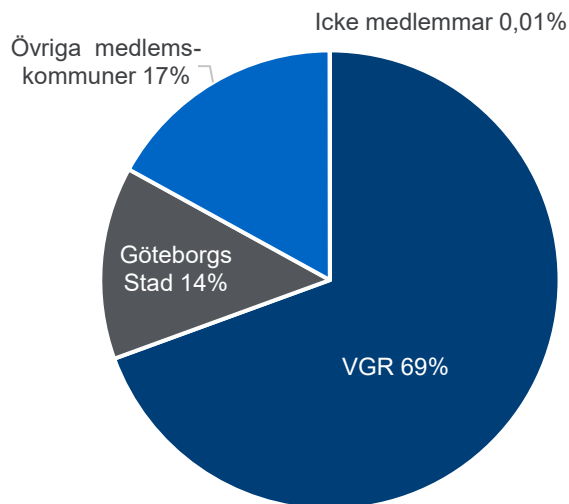
Under 2022 har informationsmöten för förbundets tolkar erbjudits såväl på distans som på plats på förbundets samtliga kontor.

Som ett led i förbundets kvalitetsarbete skickades i slutet av 2022 en enkät ut till 1 146 tolkar. Syftet var att fånga upp hur tolkarna upplever Tolkförmedling Väst som uppdragsgivare, deras eventuella kompetensutvecklingsbehov samt övrig input för fortsatt verksamhetsutveckling. Totalt inkom 755 svar och generellt var tolkarna positiva. Synpunkter och idéer har beaktats och kommer i mer eller mindre omfattning att påverka verksamheten framöver.

⁴ sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Kunder

Den 31 december 2022 hade förbundet 5 562 registrerade medlemskunder. Varje månad under 2022 förmedlades i snitt 29 000 uppdrag till 2 000 kunder. 99,99 % av uppdragen köptes av förbundets medlemmar⁵. Västra Götalandsregionen stod för 69 % av förbundets uppdrag under året vilket är en liten minskning jämfört med tidigare år. Medlemskommunerna har däremot ökat sitt tolkanvändande vilket tros hänga ihop med att förbundet har fått ett flertal nya medlemskommuner och att ansvaret för tolkbehövande har övergått till kommunerna. Västra Götalandsregionens verksamheter har också i större utsträckning än kommunernas haft fortlöpande verksamhet under pandemin.

Figur 7 Fördelning av bokade uppdrag

Kundarbete

Under 2022 har förbundets kundarbete intensifierats. Såväl skräddarsydda besök med specifika teman hos förbundets kunder som mer allmänna kundträffar på distans har genomförts. Bland annat har tips givits på teknisk utrustning som förenklar distanstolkning.

Sedan ett par år tillbaka finns ett samarbete med utbildningsansvarig för blivande specialistläkare inom Sahlgrenska Universitetssjukhuset vilket innebär att Tolkförmedling Väst under 2022 utbildade ett fyrtiotal blivande ST-läkare i tolkanvändning.

Förbundet lanserade innan sommaren 2022 ”Kulturdialog”, en dialogföreläsning i syfte att öka kunskapen och förståelsen avseende kulturella utmaningar som kan uppstå i tolksituationen. Tjänsten har erbjudits kostnadsfritt och anpassas efter kundernas verksamhet och specifika behov. Under hösten genomfördes ett tiotal kulturdialoger och tillsammans med en av de större medlemskommunerna inleddes planering för flertalet kulturdialoger under 2023.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Ekonomi

I enlighet med förbundsordningen ska förbundets årliga kostnader minst täckas av årets intäkter. Ett av de övergripande verksamhetsmålen är att verksamheten ska vara kostnadseffektiv. Intäkter fås genom förmedling av tolktjänster och förbundets största kostnader är arvoden till tolkar kopplat till tolkuppsdrag. Den totala kostnaden för arvoden och de totala intäkterna är beroende av hur många tolktjänster som utförs. Förbundet debiterar medlemmarna för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen.

Tolkförmedling Väst har en checkkredit hos bank på 10 mkr.

Andelskapitalet är beräknat på medlemmarnas invånarantal och uppgår till totalt 3,1 mkr.

⁵ Förbundet utför i ett fåtal akuta situationer tolkuppsdrag till domstol och polis.

Likviditet

Förbundet har haft en god likviditet under 2022 och checkkrediten har inte nyttjats.

Utvärdering av ekonomisk ställning

Förbundet finansieras av intäkter från de tjänster som medlemmarna köper enligt självkostnadsprincipen. Sedan start har förbundet byggt upp ett stabilt eget kapital. Det ekonomiska överskottet tillsammans med medlemsandelarna är förbundets likvida medel.

Direktionen har fastställt att lägsta nivå på eget kapital ska vara 22 mkr, vilket motsvarar ca sex månaders löpande driftskostnader. Efter att direktionen beslutat att godkänna årsrapporten beslutas även om en eventuell återbetalning ska ske av eget kapital till förbundsmedlemmarna. Ett eget kapital om minst 27 mkr krävs enligt tidigare beslut för att en återbetalning ska bli aktuell. Förbundet återbetalade 10 mkr till dess medlemmar under 2022. Förbundets checkkredit kan komma att nyttjas vid en återbetalning av eget kapital varför den är beslutad att finnas kvar.

Sedan driftstarten 2013 har likviditeten varit god och alla investeringar har klarats med egna medel. Det överskott som genererats i förbundet gör att den ekonomiska ställningen är god.

Händelser av väsentlig betydelse

Ökat behov av ukrainska tolkar

Rysslands invasion av Ukraina har under första halvåret kraftigt ökat efterfrågan av ukrainska tolkar. Genom ett intensifierat och delvis kreativt rekryteringsarbete har tillgången kunnat balanseras mot efterfrågan. Under sommaren gick efterfrågan ner för att i slutet av augusti åter öka. Behovet av ukrainska tolkar har under året kunnat tillgodoses bland annat tack vare att distanstolkning företrädesvis använts.

Antal kontor

Kontoret i Trollhättan stängdes ner i april efter att direktionen under 2021 beslutat att antalet kontor skulle minska från fyra till tre. Medarbetarna placerades på Göteborgskontoret med bibehållna arbetsuppgifter.

Upphandling nytt verksamhetssystem

Då samarbetet med nuvarande leverantör av verksamhetssystem har varit mycket ansträngt avstod förbundet från att förlänga avtalet. Upphandling av nytt verksamhetssystem inleddes därmed i maj 2021. Avtal med ny leverantör träffades i september 2022 och driftsättning av det nya systemet beräknas ske under senhösten 2023.

Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång

Det finns inga väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång.

Styrning och uppföljning av verksamheten

Övergripande verksamhetsmål

Tolkförmedling Väst ska tillgodose medlemmarnas behov av språktolk och ska vara det självklara valet av förmedling för professionella uppdragstagare. Förbundet ska vara en attraktiv arbetsgivare där alla medarbetare vet sitt uppdrag och vem vi är till för. Tolkförmedling Väst ska vara i framkant och en förebild för andra. Förbundets värdegrund ska vara ett gemensamt förhållningssätt och verksamheten ska genomsyras av professionalitet, tillgänglighet och trygghet i alla led.

Tolkförmedling Väst ska

- ha god tillgänglighet och likvärdig service till förbundets kunder
- hantera och tillvarata såväl kundernas som uppdragstagarnas synpunkter för verksamhetens kvalitetssäkring och utveckling
- ha en god ekonomisk medvetenhet och arbeta kostnadseffektivt
- arbeta hållbart och miljömedvetet
- verka för ökad kunskap om tolkanvändande och vikten av professionella språktolkare i samhället.

Måluppfyllelse

Trots en hög och fortsatt ökad efterfrågan på förbundets tjänster under året har tillgången av tolkar varit god. Detta bland annat på grund av att distanstolkning fortsatt dominera men också till följd av en strategisk rekrytering av tolkar. Genom tydliga och, i organisationen, gemensamma rutiner säkerställs likvärdig service till förbundets olika kunder. För att kvalitetssäkra och utveckla verksamheten sker bland annat ett kontinuerligt arbete med inkommande synpunkter. Förbundet har även under året genomgått en uppföljande revision i syfte att säkerställa att ledningssystemet FR2000 efterlevs.

Genom att kontinuerligt, inom förbundet, kommunicera och redovisa verksamhetens ekonomi råder en god ekonomisk medvetenhet. Förbundet arbetar systematiskt med verksamhetsutveckling för att vara kostnadseffektiva.

Förbundets tolkar uppmanas att resa kollektivt för att minska miljöpåverkan. Under pandemin ökade tolkning på distans markant och ligger fortsatt på en hög nivå. Uppdrag som utförs på distans minskar per automatik antalet resor och tolkens tid kan därmed användas mer effektivt. Tolkning på distans är dessutom alltid ekonomiskt mer fördelaktigt för kunden. Distanstolkningens fördelar har marknadsförts och kunderna har uppmanats att boka distanstolk.

För att öka kunskapen om tolkanvändande och vikten av professionella språktolkare bjuds förbundets kunder regelbundet in till webinarier avseende tolkandvändande. Förbundet erbjuder även kundanpassad information och utbildning, såväl på plats som på distans. Numera erbjuds förbundets kunder även den nya tjänsten ”Kulturdialog” vars syfte är att synliggöra de kulturella utmaningar som ofta uppstår i det tolkade mötet.

Verksamhetsmål 2022 och måluppfyllelse

Direktionen har fastslagit följande verksamhetsmål:

- Målet uppnått
- Målet delvis uppnått
- Målet ej uppnått

Kvalitetsmål

Tolkförmedling Väst ska ha en pålitlig leverans

Indikator	Utfall 2021	Målvärde 2022	Utfall 2022
Andel tillsatta beställningar ska överstiga 99 %.	99,1 %	>99 %	99,2 % ●
Andel tillfällen tolkar kommer sent eller uteblir från bokade uppdrag ska understiga 1 %.	0,9 %	<1 %	0,8 % ●

Tolkförmedling Väst ska tillhandahålla utbildade och kvalificerade tolkar

Indikator	Utfall 2021	Målvärde 2022	Utfall 2022
Andel hälso- och sjukvårdsuppdrag som utförs av auktoriserad sjukvårdstolk ska uppgå till minst 5 %.	8,1 %	≥5 %	8,8 % ●
Andel uppdrag som utförs av auktoriserad tolk ska uppgå till minst 18 %.	22,4 %	≥18 %	23,2 % ●
Andel uppdrag som utförs av utbildad tolk ska uppgå till minst 65 %.	62,1 %	≥65 %	59,3 % ●

Tolkförmedling Väst ska ligga i framkant och verksamheten ska utvecklas

Indikator	Utfall 2021	Målvärde 2022	Utfall 2022
Andel beställningar som inkommer via digitala tjänster ska uppgå till minst 65 %.	67,6 %	≥65 %	72,7 % ●

Arbetsmiljömål

Tolkförmedling Väst ska vara en attraktiv arbetsgivare

Indikator	Utfall 2021	Målvärde 2022	Utfall 2022
Sjukfrånvaron ska understiga 6 %.	4,6 %	<6 %	5,3 % ●
Hållbart medarbetarengagemang (HME) ska överstiga 85.	83	>85	85 ●

Miljömål

Tolkförmedling Väst ska bedriva en hållbar verksamhet

Indikator	Utfall 2021	Målvärde 2022	Utfall 2022
Andel uppdrag som utförs på distans ska uppgå till minst 63 %.	70,3 %	≥63 %	67,2 % ●

Måluppfyllelse

Tolkförmedling Väst ska ha en pålitlig leverans

Utfallet av andel tillsatta beställningar blev 99,2 % vilket är en ökning med 0,1 procentenheter jämfört med föregående år. Att andelen distanstolkningsuppdrag legat på en hög nivå under året är en bidragande orsak till ökningen då förbundet kan nyttja tolkens tid mer effektivt och har därmed fler tolkar att tillgå. Andelen tillfällen då tolkar kommer sent eller uteblir från bokade uppdrag har

minskat jämfört med föregående år. Även detta utfall hänger ihop med den höga andelen distanstolkningssupdrag då färre yttre faktorer såsom till exempel trafikproblem inte existerar vid distanstolkning. Målet att ha en pålitlig leverans bedöms ha uppnåtts då båda indikatorerna uppfyllts.

Tolkförmedling Väst ska tillhandahålla utbildade och kvalificerade tolkar

Utfallet av såväl andelen uppdrag som utförs av auktoriserad tolk som andelen hälso-och sjukvårdssupdrag som utförs av auktoriserad sjukvårdstolk har ökat jämfört med föregående år vilket framför allt beror på att tolkning på distans fortsatt dominera. Vid tolkning på distans kan tolkarnas tid i större utsträckning nyttjas till effektiv tolktid. I viss mån är även den stora andelen uppdrag som utförts av auktoriserade och sjukvårdsauktorerade tolkar ett resultat av att förbundet under året rekryterat flera auktoriserade och sjukvårdsauktorerade tolkar. Andelen uppdrag som utförts av nivån utbildad tolk har däremot minskat under året. Detta är dock ett direkt resultat av att andelen uppdrag som utförts av tolkar med högre utbildningsnivå har ökat. Målet att tillhandahålla utbildade och kvalificerade tolkar bedöms ha uppnåtts trots att en av indikatorernas målvärde ej uppfyllts.

Tolkförmedling Väst ska ligga i framkant och verksamheten ska utvecklas

Andelen beställningar som inkommer via digitala tjänster har fortsatt öka även under 2022. Genom förbundets lyhörddhet för kundernas föränderliga behov sker ett kontinuerligt utvecklingsarbete och det numera, för kund, användarvänliga bokningssystemet har bidragit till det goda resultatet. Målet att ligga i framkant och att verksamheten ska utvecklas bedöms därmed uppfyllt.

Tolkförmedling Väst ska vara en attraktiv arbetsgivare

Förbundets värdegrundsarbete är numera en naturlig del i verksamheten vilket med stor sannolikhet bidragit till att HME nu är mycket högt. Indikatorns målvärde om att HME ska överstiga 85 är en mycket hög ambition och därför bedöms utfallet om 85 vara synnerligen bra. Den relativt låga sjukfrånvaron, utan kända arbetsrelaterade kopplingar, i kombination med förbundets höga HME visar på en välmående och en välfungerande organisation. Målet att vara en attraktiv arbetsgivare bedöms därmed uppnått.

Tolkförmedling Väst ska bedriva en hållbar verksamhet

Andelen uppdrag som utförts på distans var drygt 67 % vilket är en hög andel om än något lägre jämfört med föregående år. Distanstolkningen ökade kraftigt under pandemin och förbundet har under året på olika sätt marknadsfört distanstolkningens olika fördelar. Genom distanstolkning minskar miljöpåverkan samt kundernas kostnader och tolkens tid kan nyttjas mer effektivt. Målet att bedriva en hållbar verksamhet bedöms därmed uppnått.

God ekonomisk hushållning

I enlighet med kommunallagen ska förbundet ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Verksamheten ska genomsyras av en god ekonomisk hushållning både i ett kort- och i ett långsiktigt perspektiv. Kännetecknen för detta är bland annat att de löpande intäkterna täcker de löpande kostnaderna och att resultatet, sett över en längre period, är positivt.

Direktionen har fastslagit följande finansiella mål rörande god ekonomisk hushållning:

- Den löpande verksamheten ska visa ett positivt resultat
- Checkkrediterna ska ej nyttjas

Den löpande verksamheten visar ett positivt resultat och likviditeten har varit god. Checkkrediten har inte nyttjats under 2022.

Förbundet bedöms ha uppfyllt samtliga verksamhetsmål, sid 16, samt de finansiella målen. Sammantaget bedöms förbundet ha en god ekonomisk hushållning.

Balanskravsresultat

Balanskravet uppfylls 2022. Inga underskott finns att återställa från tidigare år.

Balanskravsavstämning

Belopp i tkr	2022	2021	2020
Årets resultat enligt resultaträkningen	4 177	5 442	3 465
minus samtliga realisationsvinster/förluster	0	0	0
plus sänkning av diskonteringsränta	0	0	0
plus realisationsvinster som inte står i överensstämmelse med god ekonomisk hushållning	0	0	0
plus orealiserade förluster i värdepapper	0	0	0
minus återföring av orealiserade förluster i värdepapper	0	0	0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	4 177	5 442	3 465
Årets balanskravsresultat	4 177	5 442	3 465
Balanskravsresultat att reglera			0

Budgetomslutning

Verksamhetens kostnader	213 340	198 269	190 985
Personalkostnader egen personal	28 197	29 513	29 189
A-tolkar (ej anställda av kommunalförbundet)	173 357	157 103	150 430
Nettoinvesteringar	1 254	0	10 086
Likvida medel 31/12 respektive år	18 467	20 331	13 494

Resultat

Årets resultat	4 177	5 442	3 465
Ingående Eget kapital	29 904	34 468	30 864

Nyckeltal

Kassalikviditet	190%	201%	173%
Soliditet	50%	56%	53%

Väsentliga personalförhållanden

Medarbetare

Efter nästan åtta år i förbundet valde två av verksamhetens nyckelpersoner; utvecklingsledare och kommunikatör, att gå vidare till nya utmaningar. En ny verksamhetsutvecklare rekryterades innan sommaren och tillträdde efter semestern. Trots stort intresse under våren för tjänsten som kommunikatör tvingades annonsen åter läggas ut efter sommaren innan befattningen kunde tillsättas. Ny kommunikatör tillträdde i november men blev tyvärr kort därefter sjukskriven vilket innebär att arbetsbelastningen på kansliet åter är i obalans. För att minska sårbarheten i förbundets övergripande stödprocesser har en ny tjänst inrättats på kansliet. Från och med januari 2023 utökas kansliet med ytterligare en utvecklartjänst.

Då verksamhetschefen för Boråskontoret under sommaren lämnade sitt uppdrag på dagen tillförordnades och upprätthölls den dagliga driften på kontoret av verksamhetschefen för översättningsförmedlingen. Ny verksamhetschef för kontoret i Borås tillträdde i början av november.

Förbundet har generellt haft en högre personalomsättning under 2022 jämfört med tidigare år. Bemanningen av tolkförmedlare har till följd av detta omfördelats vilket har inneburit flera rekryteringar till Borås och Mariestad. På grund av personalomsättning har bemanningen på översättningsenheten varit låg under slutet av året. Rekrytering påbörjades innan årsskiftet och en ny översättningssamordnare förväntas tillträda under tidig vår 2023.

Det fokuserade värdegrundsarbetet som bedrivits i organisationen de senare åren har haft en fortsatt positiv inverkan på förbundets arbetsmiljö, vilket tydligt synliggörs i arbetsmiljöverktyget Winningtemp. Värdegrundsarbetet är numera en naturlig del i verksamheten och medarbetarna relaterar till värdegrund och ledord i de dagliga processerna. HME (Hållbart medarbetarengagemang) för 2023 är nu 85 vilket är ett mycket högt värde och ett tydligt kvitto på den positiva utveckling som förbundet genomgått under senare år. Det alltmer distansanpassade arbetssättet som utvecklats under pandemin lever till mer eller mindre del kvar i organisationen för flera medarbetare och bidrar även det till förbundet som en attraktiv arbetsgivare.

Förbundsdagen genomfördes i december med tema medledarskap och tillitsbaserad styrning. Årets föreläsning hade rubriken ”Ännu bättre tillsammans” och hölls av Charlotta Lundgren, leg. psykolog. Dagen var mycket uppskattad av förbundets medarbetare.

Förbundets ledningsgrupp deltog under våren i en forskningsstudie hos Mittuniversitetet inom området team och hållbar kultur; ”Hur ledningsgrupper som team kan arbeta för att skapa hållbar kvalitetskultur i en organisation”. Resultatet visade på ett antal framgångsfaktorer såsom att ledningsgruppen sätter frågor i ett större sammanhang, alltid har ett syfte med allt som görs, anpassar arbetet utifrån vad verksamheten behöver, är uthålliga, engagerade och transparenta.

Förbundet har under året deltagit i ett forskningsprojekt avseende ”Integration i vardagen” som genomförts av en grupp forskare på Socialantropologiska institutet vid Göteborgs universitet. Deltagandet har upplevts som mycket positivt och utvecklande av samtliga medarbetare. Studien visade bland annat att medarbetarna inom förbundet förenades i en ”professionell gemenskap”, det vill säga att alla visade tydligt att de visste sitt uppdrag och varför de var där. Studien kommer i sin helhet att redovisas under 2023. Professor Jörgen Hellman har under året vid ett par tillfällen föreläst om kultur och integration för förbundets medarbetare.

Den nya tjänsten ”Kulturdialog” som sedan maj 2022 erbjuds förbundets kunder i syfte att öka kunskapen och förståelsen avseende de kulturella utmaningar som kan uppstå i tolksituationen har

även givits i en specialanpassad version till alla medarbetare i förbundet. Detta för att öka förståelsen hos medarbetarna avseende den komplexa tolksituationen och därmed vikten av att rätt tolk tillsätts på uppdraget.

Årets löneöversyn genomfördes i enlighet med avtal och ny lön betalades ut i april. Löneöversynen föranleddes av en lönekartläggning där inga osakliga löneskillnader förelåg.

Tillsvidare- och visstidsanställda

Per den 31 december 2022 hade förbundet 46 tillsvidareanställda arbetstagare, 38 kvinnor och åtta män. Vid mättillfället var sex tillsvidareanställda arbetstagare partiellt lediga, varav fem var föräldralediga och en var studieledig. Ytterligare en person var 100 % föräldraledig. Totalt har 58 personer varit tillsvidareanställda i förbundet under året. Personalomsättningen har varit hög och uppgått till 33,7 % vilket bland annat beror på att flera medarbetare efter många år i förbundet velat bredda sin erfarenhet hos andra arbetsgivare. Under pandemin stannade arbetsmarknaden upp vilket under 2022 resulterat i en generellt högre personalomsättning inom hela förbundet.

Under året har totalt antal arbetade timmar inom förbundet motsvarat 55,9 åa vilket är en minskning om 6,4 åa. Såväl arbetade timmar som utförts av timavlönade, visstidsanställda som tillsvidareanställda har minskat jämfört med föregående år. Minskningen av antalet arbetade timmar hänger bland annat ihop med den höga personalomsättningen och i vissa fall långa rekryteringsprocesser. En viss återhållsamhet i återbesättning av vakanta förmedlartjänster, på grund av införandet av nytt verksamhetssystem, har rått även under 2022.

År	Tillsvidare (åa)	Visstid (åa)	Timavlönade (åa)	Totalt (åa)
2022	53,6	2,0	0,3	55,9
2021	57,5	3,8	1,0	62,3
2020	52,5	7,6	1,1	61,3
2019	53,4	9,8	1,6	64,8
2018	57,6	6,8	2,0	66,4
2017	57,0	6,8	2,6	66,4
2016	47,3	8,6	9,6	65,5

Tabell 5 Faktiskt arbetade timmar omvandlat till årsarbetare (åa)

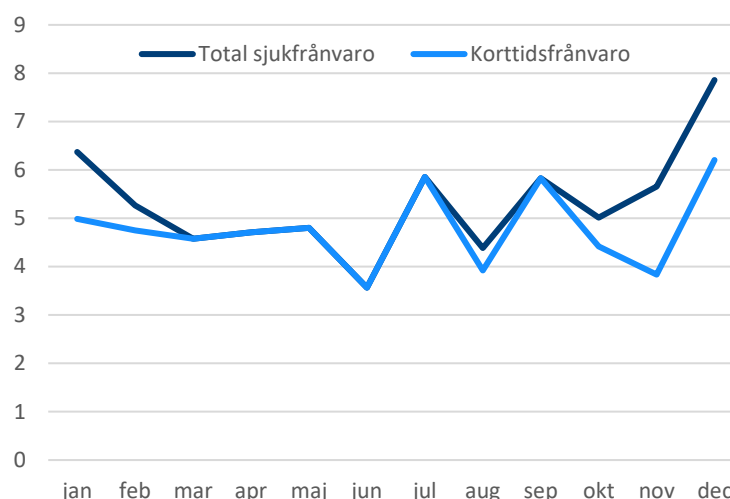
Sysselsättningsgrad

Den genomsnittliga sysselsättningsgraden för de tillsvidareanställda medarbetarna är 99,6 % vilket innebär en ökning jämfört med föregående år. 97,5 % av kvinnorna respektive 100 % av männen är heltidsanställda inom förbundet.

Sjukfrånvaro

Den totala sjukfrånvaron för 2022 var 5,3 % vilket är ett utfall som tyder på en välmående och välfungerande organisation. Långtidssjukfrånvaron är högre än föregående år och motsvarar 9,8 % av den totala sjukfrånvaron, dock finns inga kopplingar till arbetsrelaterad sjukfrånvaro identifierad.

Sjukfrånvaron för förbundets anställda kvinnor har ökat något jämfört med föregående år och var 5,7 %. Männens sjukfrånvaro har i stället minskat något och var 4,3 %. I åldersspannet 50 år eller äldre är sjukfrånvaron relativt hög och relaterad till några icke arbetsrelaterade långtidssjukskrivningar. Sjukfrånvaron i åldersspannet under 30 år är däremot mycket låg.

Figur 8 Sjukfrånvaro 2022

Ålder	29 år eller yngre	30–49 år	50 år eller äldre
Sjukfrånvaro	2,9 %	3,8 %	7,2 %

Tabell 6 Fördelning sjukfrånvaro, ålder 2022

Kostnaden för företagshälsovård var i princip obefintlig under året. Friskvårdsbidraget har under 2022 nyttjats av 42 medarbetare vilket är en ökning jämfört med föregående år och totalt sett en mycket hög andel.

Pensioner

Intjänande av pensioner inklusive löneskatt bokförs löpande i driftsredovisningen och är en pensionslösning via KPA.

Förväntad utveckling

Under våren 2023 kommer ett nytt verksamhetssystem att driftsättas. Det nya systemet ersätter därmed nuvarande system vilket med sina stora brister direkt har påverkat verksamheten negativt samt hindrat den tekniska utvecklingen inom förbundet.

I takt med den snabba tekniska utveckling som sker i samhället förväntas tolk- och översättningsbranschen generellt kompletteras med mer digitala och automatiserade lösningar. Med det nya verksamhetssystemet i drift kommer utvecklingsarbetet i förbundet återupptas för nya produkter och tjänster. Den idag starka dominansen av distanstolkning bedöms hålla i sig. Likaså förväntas flera av de under pandemin digitaliserade och distansanpassade processerna i förbundet fortsätta följa den snabba tekniska utvecklingen i samhället.

Förbundets översättningsverksamhet har de senaste åren alltmer stabiliserats och kundernas behov blir mer och mer tydliga vilket medför att nya tjänster kommer att erbjudas.

Under 2022 lanserades ”Kulturdialog”, en tjänst för kunden i syfte att öka kunskapen och förståelsen avseende de kulturella utmaningar som kan uppstå i tolksituationen. Under 2023 förväntas efterfrågan på ”Kulturdialog” öka.

Förbundet mätte under hösten 2022 för första gången Nöjd Kundindex (NKI), utfallet blev 79 vilket visar på en mycket hög kundnöjdhet. Framledes kommer NKI att mätas två gånger om året och ingå i förbundets verksamhetsmål.

Rekrytering av nya uppdragstagare och vidareutbildning av befintliga sker löpande för att möta kundernas förväntade behov. Förbundet har en ständig utmaning i att attrahera och rekrytera lämpliga kandidater till tolkyrket. Under senare år har dock allt fler redan etablerade, och i vissa fall också auktoriserade tolkar, sökt sig till förbundet. Det numera upparbetade samarbetet med externa utbildningsanordnare förväntas intensifieras än mer under kommande år.

Den numera distansanpassade introduktionskursen för nya tolkar kommer att digitaliseras under 2023 i syfte att göra den än mer tillgänglig för förbundets nya tolkar. De senaste åren har förbundets tolkar erbjudits ett antal interna kompetensutvecklingsinsatser på olika teman. Under hösten 2023 kommer ytterligare en ny intern utbildning; ”Våld i nära relationer”, erbjudas förbundets aktiva tolkar.

I den ständigt pågående processen att optimera förbundets bemanning har förmedlingsresurser omfördelats mellan kontoren. I samband med naturlig avgång har tjänster flyttats från Göteborg till Borås och Mariestad vilka tillsätts i början av 2023. Förändrade behov kopplat till övergripande stödresurser innebär även att kansliet kommer att utökas med en verksamhetsutvecklingstjänst vid årsskiftet.

Sedan tre år tillbaka är förbundet kvalitetscertifierade i enlighet med ledningssystemet FR2000. Från och med 2023 kommer kvalitetsarbetet i stället bedrivas utifrån ISO-standard då detta är såväl mer anpassat efter förbundets verksamhet som mer känt för förbundets kunder.

I vilken grad det nya politiska styret i landet och Tidöavtalet kommer att påverka förbundets verksamhet är svårt att bedöma, men att tolkbranschen generellt över tid kommer att påverkas är troligt.

I april 2023 är det tio år sedan Tolkförmedling Väst sattes i drift. Jubileet kommer att uppmärksammas på olika sätt under året.

Budget 2022

Budget 2022 är lagd utifrån ett beräknat behov om 320 000 uppdrag och efter samråd med förbundets medlemmar. Avskrivningarna i budget 2022 har ökat med 4,5 mkr på grund av att omprövning har gjorts av nyttjandetiden av förbundets immateriella tillgångar. Detta har resulterat i att budget 2022 är lagd med ett negativt utfall. Underskottet täcks av eget kapital med återopande av särskilda skäl i enlighet med Kommunallagens bestämmelser gällande balanskrav. En normal kostnadsutveckling förväntas fortsättningsvis och prisjusteringen för 2022 resulterar i en snitthöjning om 2,7 %.

Budget 2022	(tkr)
Verksamhetens intäkter	204 000
Verksamhetens kostnader	208 500
Årets resultat	-4 500

Ekonomisk plan 2022–2024

Budget, (tkr)	2022	2023	2024
Intäkter	204 000	210 000	215 000
Kostnader	208 500	210 000	215 000
Budgeterat resultat	-4 500	0	0

Räkenskaper

Redovisningsprinciper, upplysningar och definitioner

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med Lagen om kommunal redovisning samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Redovisningsprinciperna är oförändrade sedan föregående årsredovisning. Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärdet om inget annat anges. Intäkter redovisas i den period som tolk- och översättningsuppdragen har utförts och har upptagits till verkligt värde av vad som erhållits eller kommer att erhållas. Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna kommer att tillgodogöras av förbundet och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Fordringar upptas till det lägsta av nominellt värde och det belopp varmed de beräknas inflyta. Intjänande av pensioner inklusive löneskatt bokförs löpande i driftsredovisningen Inventarier skrivs av på fem år. Immateriella tillgångar skrivs av från och med 2021 på fyra år (tidigare åtta år).

Resultaträkning

Förbundets årliga kostnader ska minst täckas av årets intäkter. Förbundet debiterar medlemmarna för utförda tjänster enligt självkostnadsprincipen. Om årets kostnader inte täcks ska finansieringen av underskottet fördelas mellan medlemmarna i förhållande till medlemmens andel av andelskapitalet.

Resultaträkning

Belopp i tkr	Not	Budget 2022	2022	2021
Verksamhetens intäkter	1	204 000	223 851	206 925
Verksamhetens kostnader	2	-202 290	-213 340	-198 269
Avskrivningar	3	-6 168	-6 232	-3 173
Verksamhetens nettokostnader		-4 458	4 279	5 483
Finansiella intäkter	4	5	5	2
Finansiella kostnader	5	-47	-107	-43
Resultat före extraordinära poster		-4 500	4 177	5 442
Extraordinära poster				
Redovisat resultat		-4 500	4 177	5 442

Balansräkning

Belopp i tkr	Not	2022	2021
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriell anläggningstillgång	6	3 820	8 726
Inventarier	7	120	192
Summa anläggningstillgångar		3 940	8 918
Omsättningstillgångar			
Fordringar	8	45 118	41 419
Likvida medel	9	18 467	20 331
Summa omsättningstillgångar		63 585	61 750
Summa tillgångar		67 525	70 668
EGET KAPITAL AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
Eget kapital	10	26 769	31 333
Andelskapital, medlemskommuner	10&12	3 135	3 135
Årets/periodens resultat	10	4 177	5 442
Summa eget kapital		34 081	39 910
Skulder			
Kortfristiga skulder	11	33 444	30 758
Summa skulder		33 444	30 758
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		67 525	70 668

Kassaflödesanalys

Belopp i tkr	Not	2022	2021
Den löpande verksamheten			
Årets resultat	10	4 177	5 442
Justering för av- och nedskrivning	3	6 226	3 173
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		10 403	8 615
Minskning kortfristiga fordringar		-3 699	-1 941
Minskning kortfristiga skulder		2 686	24
Kassaflöde från den löpande verksamheten		9 390	6 699
Investeringsverksamheten			
Bruttoinvestering i anläggningstillgångar	6	-1 254	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-1 254	0
Finansieringsverksamheten			
Andelskapital	12	0	138
Återbetalning av Eget Kapital	10	-10 000	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-10 000	138
Årets kassaflöde		-1 864	6 837
Likvida medel vid periodens början		20 331	13 494
Likvida medel vid periodens slut		18 467	20 331

Noter

Belopp i tkr

	2022	2021
Not		
1 Verksamhetens intäkter		
Förmedlingstjänster	223 802	206 913
Övriga intäkter	49	12
Summa	223 851	206 925
2 Verksamhetens kostnader		
Direktionskostnader	454	395
Sociala avgifter direktion	179	159
Personalkostnad	21 209	22 021
Sociala avgifter personal	6 355	6 938
Arvoden och ersättning tolkar	144 003	131 281
Sociala avgifter tolkar	29 354	25 822
Tolkutbildning	554	365
Lokalkostnader	3 553	3 838
Dator/IT/telefoni/post	2 192	2 711
Inventarier, förbrukningsmaterial	383	160
Administrativa- och konsulttjänster	4 992	4 394
Summa	213 228	198 084
Ersättning för revisorer		
Revisionsuppdraget, sakkunniga	112	110
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget, sakkunniga	0	75
Summa	112	185
3 Avskrivningar		
Inventarier	6 232	3 173
Summa	6 232	3 173
4 Finansiella intäkter		
Ränteintäkter	3	2
Övriga finansiella intäkter	2	0
Summa	5	2
5 Finansiella kostnader		
Räntekostnad	0	1
Övriga finansiella kostnader	106	42
Summa	107	43

Lånekostnader redovisas i enlighet med huvudmetoden och belastar följaktligen resultatet i den period de hör hemma.

Anläggningstillgångar		
6 Immateriella anläggningstillgångar		
Pågående investeringar		
- <i>Nytt verksamhetsystem</i>	1 254	0
Omklassificering	0	0
Summa	1 254	0
Anskaffningsvärde	12 758	12 758
Ackumulerade avskrivningar	-4 031	-930
Årets investering	0	0
Omklassificering från pågående investering	0	0
Årets avskrivning	-6 160	-3 101
Utgående bokfört värde	2 567	8 726
7 Inventarier		
Anskaffningsvärde	1 600	1 600
Årets fsg	-162	0
Ackumulerade avskrivningar	-1 409	-1 337
Årets fsg	162	0
Årets avskrivning	-72	-72
Summa	120	192
8 Fordringar		
Kundfordringar	26 908	24 788
Div. kortfristiga fordringar	228	148
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	17 982	16 482
Summa	45 118	41 418
9 Kassa och bank		
Bank	18 467	20 331
Summa	18 467	20 331
10 Eget kapital		
Ingående balans Allmänt eget kapital	36 769	31 333
Återbetalning av Eget Kapital till förbundets medlemmar	-10 000	0
Utgående balans Allmänt eget kapital	26 769	31 333
Årets/periodens resultat	4 177	5 442
Andelskapital, medlemskommuner	3 135	3 135
Summa	34 081	39 910

11 **Kortfristiga skulder**

Leverantörsskulder	2 047	1 439
Moms	8 722	8 051
Personalens skatter och avgifter	3 541	3 214
Skulder till anställda	-6	0
Upplupna semesterlöner	869	1 019
Upplupna tolkkostnader inkl. sociala avgifter	6 039	5 464
Övriga upplupna kostnader	12 233	11 571
Summa	33 444	30 758

En checkkredit på 10 mnkr finns. Ingen kredit var nyttjad per 31 december 2022.

12 **Andelskapital**

Årets förändring av andelskapital	0	138
Varje medlem i förbundet har andelar motsvarande antalet invånare		
Summa	0	138

Driftsredovisning

Driftsredovisningen redovisas totalt för förbundet då styrningen av verksamhet sker på en förbundsövergripande nivå. Kostnader kopplat till respektive verksamhetsort finns utfördelad, dock ligger de övergripande kostnaderna budgeterat centralt.

Utfall i förhållande till budget

Bakgrund till budget

Budget 2022 är lagd utifrån ett beräknat behov om 320 000 uppdrag och efter samråd med förbundets medlemmar. Avskrivningarna i budget 2022 har ökats med 4,5 mkr på grund av att omprövning har gjorts av nyttjandetiden av förbundets immateriella tillgångar. Detta har resulterat i att budget 2022 är lagd med ett negativt utfall. Underskottet täcks av eget kapital med åberopande av särskilda skäl i enlighet med Kommunallagens bestämmelser gällande balanskrav. En normal kostnadsutveckling förväntades fortsättningsvis och prisjusteringen för 2022 resulterade i en snitthöjning om 2,7 %.

Utfall

Utfallet för 2022 blev drygt 349 000 uppdrag vilket är 29 000 fler än budgeterat. Årets resultat blev 4,2 mkr att jämföra med budgeterat utfall om -4,5 mkr.

INTÄKTER	Utfall 2021	Utfall 2022	Budget 2022
Förmedlingstjänster	206 913	223 802	204 000
Övriga intäkter	12	49	0
Summering	206 925	223 851	204 000
KOSTNADER			
Ersättning direktionen	554	633	1 200
Personalkostnader	28 959	27 547	33 792
Arvoden uppdragstagare	157 103	173 357	156 300
Tolkutbildning	365	554	800
Lokalkostnader	3 838	3 553	3 754
Hyra IT-utrustn., IT-program, licenser	2 711	2 192	2 454
Förbrukningsinventarier, förbrukningsmaterial	160	383	340
Administrativa- och konsulttjänster	4 579	5 120	3 650
Finansiella kostnader	3 214	6 334	6 210
Summering	201 482	219 674	208 500
RESULTAT			
Årets resultat	5 442	4 177	-4 500

Tabell 7 Utfall mot budget 2022

Utfallet av försäljningsintäkter och kostnader för uppdragstagare ligger över budget och är ett resultat av att betydligt fler uppdrag utförts än budgeterat. Den höga efterfrågan under 2022 tros bland annat bero på ett ökat inflöde av tolkbehövande men också samhällets återgång till det med normala efter pandemin. Troligt är också att den isolering av samhället som rådde under pandemin hämmat integrationen och därmed inlärningen av det svenska språket vilket i sin tur resulterat i ett

större kvarstående tolkbehov. Kundernas tolkbehov är påverkade av många parametrar och behovsanalysen som ligger till grund för budgeten är därför komplex och svårbedömd.

Tre av fyra direktionsmöten genomfördes under året på distans. Kostnadsutfallet blev därför drygt hälften av budget. Även personalkostnadernas utfall blev lägre än budgeterat och beror bland annat på en ovanligt hög personalomsättning och därmed flera vakanta tjänster i avvaktan på tillsättning. Bemanningen har därför varit lägre totalt sett över hela året. En viss återhållsamhet har även rätt avseende bemanningen av förmedlare i väntan på implementering av nytt verksamhetssystem.

Utfallet för tolkutbildning blev något högre jämfört med föregående år, ändå har endast hälften av budgeten nyttjats. Till följd av att kompetensutveckling av tolkar genomförts på distans och att en stor andel redan utbildade tolkar rekryterats har verksamheten blivit mer kostnadseffektiv vilket förklarar avvikelsen mot budget.

I början av 2022 stängdes kontoret i Trollhättan och verksamheten flyttade in i förbundets befintliga lokaler i Göteborg. Detta har resulterat i att förbundet under året haft lägre lokalkostnader än budgeterat. Även kostnader kopplat till IT är lägre än budgeterat och beror på lägre kostnader för det nya telefoniavtalet och lägre leasingkostnader av IT-utrustning.

Kostnadsutfallet för konsulttjänster är högre än budgeterat och kopplat till såväl upphandling som implementering av nytt verksamhetssystem.

Förbundets investeringsverksamhet

I september skrevs avtal med ny leverantör för nytt verksamhetssystem. I samband med avtalsskrivning påbörjades implementeringsarbetet vilket beräknas fortgå fram till planerad driftsättning i maj 2023. Investeringsbudgeten för 2022 är 6,5 mkr, inga avskrivningar har skett under året.

Investering, tkr	Budget 2022	Utfall 2022	Ombudgetering till 2023
Verksamhetssystem	6 500	1 254	5 246

Tolkförmedling Väst, Göteborg 2023-03-31

Claudia Nistor Pedrini
Ordförande

Dragan Dobromirovic
Vice ordförande

Tolkar med kvalitet

www.tolkformedlingvast.se

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN: CLAUDIA NISTOR-PEDRINI
TITEL, ORGANISATION: Ordförande, Tolkförmedling Väst
DATUM & TID: 2023-04-03 14:16:56 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _08e9e14a25a9c3fcdd0713a795b26c39d0

NAMN: DRAGAN DOBROMIROVIC
TITEL, ORGANISATION: Vice ordförande, Tolkförmedling Väst
DATUM & TID: 2023-04-04 08:41:03 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _0827d449de3c8e1f46d347726723320446

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2023-04-04 08:41:08 +02:00
Ref: 71310SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)

**Revisorerna i kommunalförbundet
Tolkförmedling Väst**

2023-04-05

Till fullmäktige i

Västra Götalandsregionen
Alingsås kommun, Bollebygd kommun, Borås stad,
Dals-Eds kommun, Essunga kommun,
Falköpings kommun, Grästorps kommun,
Gullspångs kommun, Göteborgs Stad,
Götene kommun, Herrljunga kommun, Hjo kommun,
Härryda kommun, Karlsborgs kommun,
Kungälv kommun, Lerums kommun,
Lidköpings kommun, Lilla Edets kommun,
Lysekils kommun, Mariestads kommun,
Marks kommun, Munkedals kommun,
Mölndals kommun, Orust kommun,
Partille kommun, Skara kommun, Skövde kommun,
Sotenäs kommun, Strömstads kommun,
Svenljunga kommun, Tanums kommun,
Tibro kommun, Tidaholms kommun,
Tjörns kommun, Tranemo kommun,
Trollhättans Stad, Töreboda kommun,
Uddevalla kommun, Ulricehamns kommun,
Vara kommun, Vårgårda kommun samt
Öckerö kommun

Revisionsberättelse för år 2022

Vi, *vid bolagsstämman* utsedda revisorer för Tolkförmedling Väst, har granskat den verksamhet som bedrivits i kommunalförbundet (organisationsnummer 222000-2972) av dess direktion.

Direktionen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller verksamheten. Direktionen ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll i verksamheten.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt de uppdrag, mål, lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet, förbundsordning och revisionsreglementet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Vi bedömer sammantaget att direktionen i kommunalförbundet Tolkförmedling Väst har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi bedömer att direktionens interna kontroll har varit tillräcklig.

Vi bedömer sammantaget att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som direktionen uppställt.

Vi tillstyrker att respektive fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för direktionen samt de enskilda ledamöterna densamma.

Vi åberopar bifogad redogörelse.

Vänersborg 2023-04-05, digital signering

/Marie Engström Rosengren/

/Anne-Lie Sundling/

Bilaga: PM avseende årsredovisning 2022 Tolkförmedling Väst, PWC

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	MARIE ENGSTRÖM ROSENGREN	
TITEL, ORGANISATION:	Förtroendevald revisor, Västra Götalandsregion...	
DATUM & TID:	2023-04-05 08:53:01 +02:00	
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation	
IDENTIFIKATIONS-ID:	_09c9a3fd3822c1cb2fdda2810e2bf14842	

NAMN:	ANNELIE SUNDLING	
TITEL, ORGANISATION:	Förtroendevald revisor, Västra Götalandsregion...	
DATUM & TID:	2023-04-05 09:37:27 +02:00	
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation	
IDENTIFIKATIONS-ID:	_098b2bb0050af7cb46e1105f08a483f95e	

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2023-04-05 09:37:32 +02:00
Ref: 71665SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)

Diarienummer: 2023-000151

Datum: 2023-05-02

TJÄNSTESKRIVELSE

Fredrick Göthberg
Kommunsekreterare
Administrativa avdelningen

Kommunalt partistöd 2023 - Socialdemokraterna Munkedals arbetarekommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna Socialdemokraterna i Munkedals redovisning för kommunalt partistöd 2022.

Kommunfullmäktige beslutar att betala ut kommunalt partistöd till Socialdemokraterna i Munkedal för 2023 enligt följande:

Grundstöd 13 125 kr.

Mandatstöd 9 x 13 125 kr (118 125 kr).

Totalt 131 250 kr

Sammanfattning

Enligt Kommunallagen 4 kap. 29 § får kommuner ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin.

Partistödet består av ett grundläggande stöd som uppgår till 25 procent av prisbasbelopp per parti och år samt ett mandatstöd som uppgår till 25 procent av prisbasbelopp per mandat och år. Detta enligt bestämmelserna i Regler för kommunalt partistöd som är antagen av kommunfullmäktige 2014-09-24, senast reviderad 2018-04-26 §47. Prisbasbeloppet för 2023 är 52 500 kr.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023-05-02

Redovisning av erhållet lokalt partistöd 2022 jämte granskningsrapport – Socialdemokraterna

Särskilda konsekvensbeskrivningar

Hållbar utveckling – Ekonomisk dimension

Inga konsekvenser.

Hållbar utveckling – Social dimension

Inga konsekvenser.

Hållbar utveckling – Miljömässig dimension

Inga konsekvenser.

Ylva Morén
Kommundirektör

Beslutet skickas till:

Kommunsekreterare, för verkställande.
Socialdemokraterna Munkedal, för kännedom.

Redovisning av erhållet lokalt partistöd jämte granskningsrapport

Juridisk person* Socialdemokraterna Munkedals arbetarekommun	Organisationsnummer: 854600-2455
Adress: Lerberg 49	Postadress: 45591 Munkedal
Telefon: 0735273122	Bankkonto eller BG/PG: 115069-7

* Registrerad lokal partiförening

Erhållet partistöd: 108675 kr Redovisningen avser år: 2022

Ordförande: Jenny Jansson	Kassör: Regina Johansson
------------------------------	-----------------------------

Redovisning av lokalt partistöd (Redovisningsperiod 1 januari - 31 december)

Beskriv hur det lokala partistödet fördelats:

Under föregående år har vårt partistöd använts till hyra av lokaler samt studiecirkel för medlemmar. Den största posten föregående år är valet med annonsering, tryck av material mm.

Granskningsintyg

Härmed intygas att partiet har följt ändamålet för Regler för kommunalt partistöd i Munkedals kommun

Intygas av 	Namnförtydligande Yvonne Martinsson
Datum 230329	Ort Munkedal

Skickas till: Munkedals kommun, Kommunledningskontoret, 45580 Munkedal

§ 28

Dnr 2023-000031

Förstudie - skolor centrala Munkedal

Sammanfattning av ärendet

Kulturskolan har idag sex tjänster fördelade på sju pedagoger. Pedagogerna har del av undervisningen förlagd ute på olika skolenheter. Kulturskolans lokaler är inte tillräckliga för och inte anpassade till verksamheten. I kulturhuset finns scen och plats för publik (cirka 200 personer) med publikentré och kapprum samt toaletter. Det saknas rum för musikundervisning enskilt och i grupp, arbetsplatser, personalrum, toaletter och konferensrum.

Kulturskolans behov och avsaknad av en större samlingshall i centralorten har beaktats i förstudien gällande skolorna i centralorten. Kulturskola och samlingshall har föreslagna placeringar i de olika alternativen som har utretts. Beslut gällande skolorna i centralorten kommer att påverka möjligheterna att tillgodose kulturskolans behov samt var en samlingshall skulle kunna etableras. Byggs en ny skola behöver dessa behov tas med i projekteringen för att kunna samlokalisera och effektivisera lokalerna.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023-04-14.
Förstudiens fyra delrapporter.
Muntlig presentation av projektledare Åke Lindström.

Förvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna förstudien gällande grundskolorna i Munkedals centralort.

Kommunfullmäktige beslutar att i eventuell kommande projektering ska Kulturskolans behov av lokaler samt möjligheter till samlingshall beaktas.

Yrkande

Bifall första attsatsen i förvaltningens förslag till beslut från Terje Skaarnes (SD) och Erik Färg (S)

Bifall till andra attsatsen i förvaltningens förslag till beslut från Erik Färg (S).

Yrkande att ändra andra attsatsen till följande 'Kommunfullmäktige beslutar att i eventuell kommande projektering av ny F-6-skola i Munkedals tätort ska Kulturskolans behov av lokaler samt möjligheter till samlingssal beaktas och så långt som möjligt samlokaliseras och samnyttja lokalerna med skolan' från Terje Skaarnes (SD).

Yrkande att ändra formulering under hållbar utveckling – social dimension till följande 'Alternativ F,G och H skulle kunna innebära möjligheter att samlokalisera kulturskola och samlingssal alternativt bygga om och till Munkedalsskolan' från Erik Färg (S).

Propositionsordning

- Ordförande ställer proposition på första attsatsen i förvaltningens förslag till beslut och finner att nämnden beslutar enligt förslaget.

-Ordförande ställer proposition på andra attsatsen i förvaltningens förslag till beslut och Terje Skaarnes (SD) yrkande och finner att nämnden beslutar enligt Terje Skaarnes (SD) yrkande.

Votering begärd (Votering 1).

Ordförande ställer följande propositionsordning:

Ja-röst: Bifall till förvaltningens förslag till beslut

Nej-röst: Bifall till Terje Skaarnes (SD) yrkande

Ordförande finner att nämnden beslutar enligt Terje Skaarnes (SD) yrkande efter votering.

-Ordförande ställer proposition på Erik Färgs (S) ändringsyrkande och förvaltningens förslag under hållbar utveckling – social dimension och finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Votering begärd (Votering 2).

Ordförande ställer följande propositionsordning:

Ja-röst: Bifall till förvaltningens förslag

Nej-röst: Bifall till Erik Färgs (S) ändringsyrkande

Ordförande finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag efter votering.

Omröstningsresultat

Votering 1:

Ledamöter	Ja	Nej	Avstår
Terje Skaarnes (SD)		Nej	
Erik Färg (S)	Ja		
Fredrik Roos Fylksjö (SD)		Nej	
Mikael Hultengren (SD)		Nej	
Pia Hässlebräcke (S)	Ja		
Lars-Göran Sunesson C)	Ja		
Martin Svenberg Rödin (M)		Nej	
Resultat	3	4	

Votering 2:

Ledamöter	Ja	Nej	Avstår
Terje Skaarnes (SD)	Ja		
Erik Färg (S)		Nej	
Fredrik Roos Fylksjö (SD)	Ja		
Mikael Hultengren (SD)	Ja		
Pia Hässlebräcke (S)		Nej	
Lars-Göran Sunesson C)		Nej	
Martin Svenberg Rödin (M)	Ja		
Resultat	4	3	

Kultur- och Fritidsnämndens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna förstudien gällande grundskolorna i Munkedals centralort.

Kommunfullmäktige beslutar att i eventuell kommande projektering av ny F-6-skola i Munkedals tätort ska Kulturskolans behov av lokaler samt möjligheter till samlingssal beaktas och så långt som möjligt samlokaliseras och samnyttja lokalerna med skolan.

Reservation/Protokollsanteckning

Reservation från S-gruppen efter votering 1 till förmån av eget yrkande.
Reservation från S-gruppen efter votering 2 till förmån av eget yrkande.

Ajournering kl. 10:00- 10:10.

Beslutet skickas till

Förvaltningschef BoU/ KoF för kännedom.
Förvaltningschef SBN för kännedom.
Registrator KS, för vidare hantering.

§ 65

Dnr 2021-000095

Beslut gällande Förstudie - skolor centrala Munkedal

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2021-05-31 att återremittera barn och utbildningsnämndens ärende gällande äskande om medel för att bygga en ny åk 4-6 skola på Kungsmarkenområdet. Barn och utbildningsnämnden fick i uppdrag att återkomma till kommunfullmäktige med nuvarande förslag till beslut angående bygget av ny skola på Kungsmarkenområdet, kompletterat med ett alternativ till nybyggnad, som innebär renovering och utbyggnad av befintliga F-6 skolor i Munkedal. Beslutsunderlaget skall innehålla konsekvensbeskrivningar av båda alternativen, såväl verksamhetsmässiga/kvalitetsmässiga, som ekonomiska, för nämnden och för kommunen som helhet.

Barn och utbildningsförvaltningen har anställt en projektledare för en förstudie som fick i uppdrag att beskriva förutsättningarna för skolorna i centrala Munkedal samt att redovisa olika alternativ att tillgodose behovet av skolor. För de olika alternativen ska redovisas verksamhetsmässiga, kvalitetsmässiga och ekonomiska konsekvenser (investeringsbehov, effektiviseringsmöjligheter, påverkan på nämndens och kommunens driftkostnad över tid). Även Kulturskolans behov ska beskrivas inom förstudien så att hänsyn kan tas till lokalbehov och samlingsal för möjligheter till samverkan.

Förstudien har tagit del av underlag från tidigare projektering av ny skola där arbetsgrupper bestående av berörd personal, elevgrupper och fackliga organisationer medverkade. Förstudien består av fyra delrapporter; nulägesbeskrivning, behovsinventering, förslag till lösningar och ekonomiska konsekvenser. Delrapporterna har allteftersom kommunicerats till barn och utbildningsnämnden, berörda enheter, facklig samverkan och på kommunens hemsida.

Förstudien har redovisat nio förslag på lösningar. Barn och utbildningsnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att prioritera fyra förslag och genom ett initiativärende lagt till ett ytterligare. Förslagen benämns som alternativ: A, B2, F, G och H.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023-04-11.

Förstudiens fyra delrapporter.

PP Förstudie skolor Munkedals tätort.

Muntlig presentation av projektledare Åke Lindström.

Förvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna förstudien gällande grundskolorna i Munkedals centralort.

Kommunfullmäktige beslutar att alternativ H, det vill säga att bygga en ny skola som ersätter Munkedalsskolan och Bruksskolan, ska beredas vidare inför ett ev. genomförande.

Yrkande

Bifall till första attsatsen i förvaltningens förslag till beslut från Terje Skaarnes (SD), Lars-Göran Sunesson (C), Karin Blomstrand (L), Yvonne Martinsson (S) och Anders Siljeholm (M).

Tilläggsyrkande att kommunfullmäktige beslutar att upphäva fullmäktiges tidigare beslut om att bygga 4-6 skola på Kungsmarksområdet från Terje Skaarnes (SD).

Bifall till alternativ F från Yvonne Martinsson (S).

Bifall till alternativ G med tillägget att ta bort ordet eventuellt i formuleringen från Lars-Göran Sunesson (C).

Bifall till alternativ H1 med tillägget att ta bort ordet eventuellt i formuleringen från Anders Siljeholm (M) och Terje Skaarnes (SD).

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på första attsatsen i förvaltningens förslag till beslut och finner att nämnden beslutar så.

Ordförande ställer proposition på att alternativ H1, F eller G ska beredas vidare inför ett genomförande och finner att nämnden beslutar att alternativ H1 ska beredas vidare inför ett genomförande.

Ordförande ställer proposition på att upphäva fullmäktiges tidigare beslut om att bygga en 4-6 skola på Kungsmarksområdet och finner att nämnden beslutar så.

Barn- och utbildningsnämndens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna förstudien gällande grundskolorna i Munkedals centralort.

Kommunfullmäktige beslutar att upphäva fullmäktiges tidigare beslut om att bygga en 4-6 skola på Kungsmarksområdet.

Kommunfullmäktige beslutar att alternativ H1, det vill säga att bygga en ny skola som ersätter Munkedalsskolan och Bruksskolan, ska beredas vidare för ett genomförande.

Reservation/Protokollsanteckning

Ajournering kl. 10:00-10:20.

Skriftlig reservation från Caritha Jacobsson (S) och Lars-Göran Sunesson (C).

Reservation BUN 2023-04-19

Ärende: Beslut om förstudie gällande grundskolorna i Munkedals centralort

Jag reserverar mig mot beslutet att alternativ H1 ska beredas vidare, till förmån för eget förslag.

Mitt förslag var att alternativ G, det vill säga bygga en ny skola som ersätter Bruksskolan samt renovera Munkedalsskolan och Kungsmarksskolan ska beredas vidare inför ett genomförande.

För de små barnens skull är det viktigt med små skolor med trygg miljö. Det är även viktigt att sträva efter att så många som möjligt ska ha så nära som möjligt till sin skola. Jag vill ha en skola kvar på både Staleområdet och i Munkedals tätort. Alternativ G är ett bra alternativ till övriga i skolutredningen, där vi bygger en ny skola och renoverar övriga två i Munkedal. Investeringskostnad och kommande driftskostnad ligger på en rimlig nivå.

Munkedal 2023-04-19

Lars-Göran Sunesson (C)

Socialdemokraterna

Vi socialdemokrater reserverar oss mot beslut i Barn- och utbildningsnämnden 2023-04-19 att alternativ H1 ska beredas vidare inför ett genomförande.

Det är bra att det äntligen blivit ett beslut i skolfrågan, men utredningen har kostat både tid och pengar som kunde kommit till bättre nytta för våra elever. Vi har sedan i höstas sagt att det bästa är att ha två F-6 – skolor i Munkedals centralort. Det förslaget som enligt oss är det bästa är alternativ F som skulle ge våra yngsta elever en bra start i en lite mindre skola. Det finns forskning som visar på att de yngsta elevernas resultat kan påverkas negativt om skolan blir större.

Även om alternativ F är något dyrare befarar vi att det kan bli ännu dyrare med alternativ H1 på sikt då det kommer att krävas mer insatser både inom skolan och välfärd. En annan synpunkt på stor skola är hur frågan om transporter till och från skolan ska lösas, redan idag är det mycket tung trafik genom samhället.

Ytterligare en synpunkt på en stor skola är bedömningen att man kan effektivisera genom att ha färre medarbetare som en synergieffekt. Det har visat sig i t ex förskolan att detta inte är så attraktivt att ha stora arbetsplatser där krav på att rycka in för varandra är vardag.

Vi förordar därför alternativ F som innebär två mindre F-6 skolor som skulle ge våra yngsta en bättre skolstart och bättre förutsättningar att nå högre skolresultat.

Caritha Jacobsson (S)

Yvonne Martinsson (S)

Inger Orsbeck (S)

Diarienummer: 2023-000031

Datum: 2023-04-14

TJÄNSTESKRIVELSE

Liselott Sörensen Ringi
Förvaltningschef
Kultur och fritidsförvaltningen

Förstudie - skolor centrala Munkedal inklusive Kulturskola och samlingsal

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna förstudien gällande grundskolorna i Munkedals centralort.

Kommunfullmäktige beslutar att i eventuell kommande projektering ska Kulturskolans behov av lokaler samt möjligheter till samlingsal beaktas.

Sammanfattning

Kulturskolan har idag sex tjänster fördelade på sju pedagoger. Pedagogerna har del av undervisningen förlagd ute på olika skolenheter. Kulturskolans lokaler är inte tillräckliga för och inte anpassade till verksamheten. I kulturhuset finns scen och plats för publik (cirka 200 personer) med publikentré och kapprum samt toaletter.

Det saknas rum för musikundervisning enskilt och i grupp, arbetsplatser, personalrum, toaletter och konferensrum.

Kulturskolans behov och avsaknad av en större samlingsal i centralorten har beaktats i förstudien gällande skolorna i centralorten.

Kulturskola och samlingsal har föreslagna placeringar i de olika alternativen som har utretts.

Beslut gällande skolorna i centralorten kommer att påverka möjligheterna att tillgodose kulturskolans behov samt var en samlingsal skulle kunna etableras. Byggs en ny skola behöver dessa behov tas med i projekteringen för att kunna samlokalisera och effektivisera lokalerna.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 20230414
Förstudiens fyra delrapporter

Särskilda konsekvensbeskrivningar

Hållbar utveckling – Ekonomisk dimension

Kulturskola Investering 27–35 Mkr beroende på nybyggnad eller ROT
Ökad driftkostnad ca 2 Mkr/år.

Samlingssal Investering 36 –47 Mkr beroende på parkering mm
Ökad driftkostnad ca 4 Mkr/år.

Kan Kulturskolans behov och större samlingssal samlokaliseras i en ny skola
kan kostnaderna bli lägre.

Hållbar utveckling – Social dimension

Alternativ H innebär kortare byggtid totalt, nya lokaler samtidigt för båda skolorna, lägre kostnad för kommunen och inga evakueringskostnader. Det skulle även kunna innebära möjligheter att samlokalisera kulturskola och samlingssal alternativt bygga om och till Munkedalsskolan.

Hållbar utveckling – Miljömässig dimension

Bedömningen är att vid nybyggnation går det att göra energieffektiviseringar motsvarande 60% mot 30% vid renovering. Möjligheter till återbruk kommer att utredas.

Barnkonventionen

Fokus har under hela projektiden hela tiden varit vad som blir bäst för barnen i centralorten i närtid och långsiktigt.

Liselott Sörensen-Ringi
Förvaltningschef
Barn och utbildning/kultur och fritid

Beslutet skickas till:
Förvaltningschef BoU/KoF för kännedom
Förvaltningschef SBF för kännedom

Diarienummer: 2021-000095

Datum: 2023-04-11

TJÄNSTESKRIVELSE

Liselott Sörensen-Ringi
Förvaltningschef
Barn- och utbildningsförvaltningen

Beslut om förstudie gällande grundskolorna i Munkedals centralort.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna förstudien gällande grundskolorna i Munkedals centralort.

Kommunfullmäktige beslutar att alternativ H, det vill säga att bygga en ny skola som ersätter Munkedalsskolan och Bruksskolan, ska beredas vidare inför ett ev. genomförande

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 20210531 att återremittera barn och utbildningsnämndens ärende gällande äskande om medel för att bygga en ny åk 4-6 skola på Kungsmarkenområdet. Barn och utbildningsnämnden fick i uppdrag att återkomma till kommunfullmäktige med nuvarande förslag till beslut angående bygget av ny skola på Kungsmarkenområdet, kompletterat med ett alternativ till nybyggnad, som innebär renovering och utbyggnad av befintliga F-6 skolor i Munkedal. Beslutsunderlaget skall innehålla konsekvensbeskrivningar av båda alternativen, såväl verksamhetsmässiga/kvalitetsmässiga, som ekonomiska, för nämnden och för kommunen som helhet.

Barn och utbildningsförvaltningen har anställt en projektledare för en förstudie som fick i uppdrag att beskriva förutsättningarna för skolorna i centrala Munkedal samt att redovisa olika alternativ att tillgodose behovet av skolor. För de olika alternativen ska redovisas verksamhetsmässiga, kvalitetsmässiga och ekonomiska konsekvenser (investeringsbehov, effektiviseringsmöjligheter, påverkan på nämndens och kommunens driftkostnad över tid). Även Kulturskolans behov ska beskrivas inom förstudien så att hänsyn kan tas till lokalbehov och samlingssal för möjligheter till samverkan.

Förstudien har tagit del av underlag från tidigare projektering av ny skola där arbetsgrupper bestående av berörd personal, elevgrupper och fackliga organisationer medverkade.

Förstudien består av fyra delrapporter; nulägesbeskrivning, behovsinventering, förslag till lösningar och ekonomiska konsekvenser. Delrapporterna har allteftersom kommunicerats till barn och utbildningsnämnden, berörda enheter, facklig samverkan och på kommunens hemsida.

Förstudien har redovisat nio förslag på lösningar. Barn och utbildningsnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att prioritera fyra förslag och genom ett initiativärende lagt till ett ytterligare. Förslagen benämns som alternativ: A, B2, F, G och H.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 20230411
Förstudiens fyra delrapporter
PP Förstudie skolor Munkedals tätort

Särskilda konsekvensbeskrivningar

Hållbar utveckling – Ekonomisk dimension

Alt A: Inv. 515 mkr + 15 mkr inventarier, driftskostnad 21 mkr, evakueringskostnad 50 mkr

Alt B2: Inv. 512 mkr + 16 mkr inventarier, driftskostnad 19 mkr, evakueringskostnad 50 mkr

Alt F: Inv. 636 mkr + 20 mkr inventarier, driftskostnad 27 mkr

Alt G: Inv. 548 mkr + 16 mkr inventarier, driftskostnad 22 mkr, evakueringskostnad 50 mkr

Alt H: 555 mkr + 15 mkr inventarier, driftskostnad 17mkr

Alternativ H innebär lägst påverkan på kommunens framtida driftbudget samtidigt som det inte krävs en dyrbar evakuering av befintliga skolor.

Hållbar utveckling – Social dimension

Alternativ H innebär kortare byggtid totalt, nya lokaler samtidigt för båda skolorna, lägre kostnad för kommunen på längre sikt och inga evakueringskostnader.

Hållbar utveckling – Miljömässig dimension

Bedömningen är att vid nybyggnation går det att göra energieffektiviseringar motsvarande 60% mot 30% vid renovering. Möjlighet till återbruk kommer att utredas vid nybyggnation. Viktigt att logistiken kring en skola blir tillgänglig för så många som möjligt avseende gång- och cykelvägar samt kollektivtrafik.

Barnkonventionen

Fokus har under hela projektiden varit vad som blir bäst för barnen i centralorten i närtid och långsiktigt.

Liselott Sörensen-Ringi

Förvaltningschef
Barn- och utbildningsförvaltningen

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen för beredning till Kommunfullmäktige

Förstudie

Förstudie skolorna Munkedals centralort

Dokumentbeskrivning

Typ	Beskrivning
Dokumenttyp:	Förstudie
Antaget av:	Barn och Utbildningsnämnden Kommunstyrelsen Kommunfullmäktige
Antagningsdatum:	230419 230515 230619
Diarienummer:	2021-95
Dokumentansvarig:	Åke B Lindström

Innehållsförteckning

Delrapport 1 - Förstudie skolor centrala Munkedal	6
Bakgrund	6
Uppdraget	6
Nuläge – översikt skolor	7
Bruksskolan F-6	8
Munkedalsskolan F-6	8
Kungsmarksskolan 7–9 Inom skolområdet ligger även kommunens särskolegrupp för årskurs 7–9.	8
Särskolan	8
Träningskolan 1–9	8
Kulturskolan	9
Nuläge - skolverksamhet	10
Elevernas resultat	10
Träningskolan	11
Särskolan	11
Kulturskolan	11
Nuläge – medarbetare i skola och fritidshem	12
Bruksskolan	13
Munkedalsskolan	13
Kungsmarksskolan	13
Träningskolan	13
Särskolan 7–9	13
Kulturskolan	14
Nuläge upptagningsområden för skolor	15
Nuläge stödfunktioner	15
Måltid - gemensamt	15
Bruksskolan	16
Måltidsverksamhe	16
Munkedalsskolan	17
Kungsmarksskolan	18
Träningskolan	18
Särskolan	19
Kulturskolan	19

Nuläge – verksamheters effektivitet	20
Skolverksamhet	20
Måltid	21
Lokalvård	21
Lokaler	21
Delrapport 2 - Förstudie skolor centrala Munkedal	22
Förutsättningar och behov för framtagning av förslag till förändringar	22
Generellt	22
Elever	22
Förutsättningar för dimensionering av skolor i centrala Munkedal utifrån målet 11 500 invånare år 2040	24
Medarbetare	25
Elevhälsa	26
Lokalstruktur	26
Säkerhet	27
Utemiljö	27
Möbler	28
Digital miljö	28
Upptagningsområden och skolskjutsar	29
Fritidshem	29
Anpassad grundskola (ny benämning fr o m 2023)	29
Kulturskolan	30
Måltidsverksamheten	30
Fastigheter	31
Lokalvård	31
Vaktmästeri	31
Erfarenheter från tidigare projekt	32
Erfarenheter från andra kommuner	32
Fördelning resurser	33
Effektiviseringsmöjligheter	33
Bilagor	34
Bilaga 1 – Exempel på lokalutformning	34
Bilaga 2 – Förutsättningar för framtida rekrytering	40
Läroutbildning	40
Utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser	40

Rekrytering av lärare	41
Bilaga 3 – Skolgårdar	42
Bruksskolans skolgård	42
Munkedalsskolans skolgård	43
Delrapport 3 - Förstudie skolor centrala Munkedal	44
Olika alternativa lösningar för skolor i Munkedal tätort	44
Politisk behandling av alternativen i denna delrapport.....	44
Förutsättningar	44
Bedömning av de olika alternativen	46
Delrapport 4 - Förstudie skolor centrala Munkedal	56
Ekonomiska konsekvenser samt förslag på vilket alternativ som bör genomföras.....	56
Bakgrund	56
Dimensionering av skolor	56
Förutsättningar vid bedömning av kostnader	57
Alternativ A – Bedömda investeringar och förändrade driftkostnader	60
Alternativ B2 – Bedömda investeringar och förändrade driftkostnader ...	61
Alternativ F – Bedömda investeringar och förändrade driftkostnader.....	62
Alternativ G – Bedömda investeringar och förändrade driftkostnader	63
Alternativ H1 – Bedömda investeringar och förändrade driftkostnader ...	64
Alternativ H2 – Bedömda investeringar och förändrade driftkostnader ...	65
Bedömning av de olika skolalternativen	66
Sammanfattning av förvaltningens bedömning av de olika skolalternativen	68
Bedömning av alternativen för kulturskola och samlingsal.....	69
Fortsatt analys av de olika alternativen för kulturskola och samlingsal..	69

Delrapport 1 - Förstudie skolor centrala Munkedal

Bakgrund

Barn- och utbildningsnämnden ska enligt beslut från Kommunfullmäktige 2021-05-31 §56, återkomma med förslag till beslut angående

- byggnation av ny 4-6-skola alternativt
- renovering och utbyggnad av befintliga F-6 skolor i Munkedal.

Beslutsunderlaget skall innehålla konsekvensbeskrivningar av båda alternativen, såväl verksamhetsmässiga/kvalitetsmässiga, som ekonomiska för nämnden och för kommunen som helhet.

Som stöd till förstudien finns den av KS 2021-01-18, § 7, beställda volymstudien gällande F-6 skolorna. Likaså kommer delar av den redan genomförda förstudien för ny 4-6-skola användas för att rationalisera arbetsprocessen.

I förstudien beaktas även Kulturskolans och Kungsmarksskolans behov då de kan beröras av förstudiens åtgärdsförslag.

Uppdraget

Syften med denna förstudie är att beskriva förutsättningarna för skolorna i centrala Munkedal samt att redovisa olika alternativ att tillgodose behovet av skolor.

För de olika alternativen ska redovisas:

- verksamhetsmässiga och kvalitetsmässiga konsekvenser (positiva och negativa)
- ekonomiska konsekvenser (investeringsbehov, effektiviseringsmöjligheter, påverkan på nämndens och kommunens driftkostnad över tid).

Kulturskolans behov ska beskrivas så att hänsyn kan tas till lokalbehov och samlingshall för möjligheter till samverkan.

Nuläge – översikt skolor

Munkedals kommun har sex grundskoleenheter samt tränings- och särskola och kulturskola.

Tabell 1 - elevunderlag, ytor mm

Skola	Åldersgrupp	Antal klasser	Antal elever 21/22 ca	Elever/klass (snitt, ca)	Yta (m ²) ¹	Yta per elev (m ² /elev) ²
Hällevadsholms skola	F-3	8	120	15	2927	24 ³
-fritidshem (inkl. val av fritids, del av 7 tillkommer)			90			
-förskola (3 avd.)					400	
Centrumskolan, Dingle	4-6	5	85	17	1952	23 ⁴
-fritidshem (inkl. val av fritids, del av 90 tillkommer)			7		200 ⁵	
Hedekas skola	F-6	6	100	17	2555	26 ⁶
-fritidshem			40		200 ⁷	
Brukskolan inkl. moduler (75+75+139+112)	F-6	10	240	24	2629 + 400	13 ⁸
-fritidshem			120			
Munkedalsskolan inkl. moduler (75+75+250+250)	F-6	15	320	21	2917 + 650	11 ⁹
-fritidshem			200			
Träningskolan	1-9		10		392	39 ¹⁰
-fritidshem/tonårsklubb	1-Gy		10			
Kulturskolan					400	
Kungsmarksskolan exkl. sporthall och bollhall	7-9	18	360	20	6948	19 ¹¹
Särskolan	7-9		10			

¹ I ytan ingår moduler

² I ytan ingår gymnastiksal, specialsalar, korridorer, trapphus och andra biutor

³ Renoverad skola inkluderar lärararbetsplatser, vilrum, tillräckligt med toaletter mm. Fritids samnyttjar del av skollokalerna.

⁴ Renoverad skola inkluderar lärararbetsplatser, vilrum, tillräckligt med toaletter mm. Fritids har egna lokaler.

⁵ Grov bedömning

⁶ Renoverad skola inkluderar lärararbetsplatser, vilrum, tillräckligt med toaletter mm. Fritids har egna lokaler.

⁷ Grov bedömning

⁸ Saknar lärararbetsplatser, vilrum, tillräckligt med toaletter mm. Merparten av fritidsverksamheten bedrivs i skollokalerna.

⁹ Saknar lärararbetsplatser, vilrum, tillräckligt med toaletter mm. Fritidsverksamheten bedrivs i skollokalerna.

¹⁰ Gymnasiedelen och dess lokaler har avvecklats

¹¹ Lokaler används idag (förändring sedan skolan statades) till särskoleverksamhet, flexgruppsverksamhet, utökad elevhälsa, arbetsplatser för lärare, språkval för åk 6-elever, specialsalar inkl. idrott nyttjas även av Munkedalsskolan

Bruksskolan F-6

I nuläget är Bruksskolan trångbodd. Den är belägen i ett område där många nya elever har flyttat in och börjat i skolan de senaste åren.

Det finns ett stort fritidshem med två avdelningar och hög beläggning.

Det finns fyra moduler som används till fritidshem, bibliotek, flexgrupp och klassrum.

Munkedalsskolan F-6

I nuläget är Munkedalsskolan trångbodd. Den är belägen i ett område där många nya elever har flyttat in och börjat i skolan de senaste åren.

På skolan finns utrymme för flexgrupp/särskild undervisning.

Det finns ett stort fritidshem med fyra avdelningar och hög beläggning.

Det finns fyra moduler som används till mötesrum för personal, klassrum och fritidshem.

Kungsmarksskolan 7–9

Inom skolområdet ligger även kommunens särskolegrupp för årskurs 7–9.

På skolan finns flexgrupp.

Undervisning i språkval för alla åk 6 elever bedrivs här.

Munkedalsskolan använder Kungsmarksskolans specialsäl för hemkunskap och idrottshall. En del av Munkedalsskolans elever äter lunch här.

Träningskola och gymnasiet använder idrottshall.

Nybyggd bollhall finns på området från och med hösten 2022.

Särskolan

Kommunens särskola för årskurs 7–9 ligger inom Kungsmarksskolans skolområde.

Yngre elever i årskurs F-6 går integrerat på respektive skola.

Träningskolan 1–9

Kommunens träningskola för elever i åk 1–9 som läser ämnesområden ligger inom Munkedalsskolans område.

Kulturskolan

Kommunens Kulturskola ligger i Kulturhuset inom Munkedalsskolans skolområde. Verksamhet bedrivs även i Hedekas (dans) och i Kungsmarksskolans idrottshall (dans) samt på respektive skola i anslutning till skoldagen.

Nuläge - skolverksamhet

Elevernas resultat

Enligt Skollagen 3 kap 2§, ska alla barn och elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Skolverket anger i sin lägesbedömning för 2020 att skolväsendet uppvisar flera positiva tendenser. Trenden om fallande studieresultat de senaste tio åren tycks bruten. Svenska elever presterar bättre i internationella jämförelser och andelen med gymnasieexamen har ökat.

Skolverket anger samtidigt att utvecklingsarbete återstår för att öka likvärdigheten för alla elever i hela riket. Skolverket lyfter exempelvis att utmaningarna kan vara särskilt stora i landsbygdskommuner, exempelvis vad gäller tillgången på kvalificerad personal.

Statistik från Skolverket visar även att det även finns skillnader i kunskapsresultat utifrån kön och socioekonomiska förutsättningar.

I Munkedals kommun har elevernas resultat i grundskolan under relativt många år legat lågt. I SKR:s öppna jämförelser låg Munkedals kommun bland de 25 % sämsta skolkommunerna fram till år 2020. År 2021 förbättrades resultatet till följd av genomförandet av strategisk plan så att kommunens resultat nu hamnar i mittengruppen i Kolada:s jämförelse.

Tabell 2 – Resultat för elever i Munkedals kommun

	2019	2020	2021
Genomsnittligt meritvärde i åk 9 (poäng)	188	197	212
Andel elever som uppnår gymnasiebehörighet i åk 9	72 %	78 %	85 %
Andel elever som uppnår alla kunskapskraven i åk 6	60 %	69 %	68 %

Samtliga elever i åk 6 bussas till högstadiet en gång i veckan för att få undervisning i språkval. Detta gör att eleverna undervisas av behöriga lärare. Det blir också en introduktion till åk 7 då de i de flesta fall får möta samma lärare i det fortsatta språkvalet.

Träningskolan

Antalet elever i träningskolan har ökat under de senaste åren.

Organisationen har ändrats så att elever i åk 1 till 9 går i gemensamma lokaler för att nyttja en samlad kompetens och samlade resurser.

Särskolan

Revisionen har lämnat en rapport till kommunen som redovisar att elever i årskurs 1–6, som idag går integrerat, riskerar att inte få en tillräckligt kvalificerad undervisning av särskoleutbildade pedagoger.

Elever i årskurs 7–9 har möjlighet till både undervisning i särskolegrupp samt integrering i ordinarie grundskoleverksamhet, vilket är bra för elevernas kunskapsutveckling och skapar förutsättningar för goda sociala sammanhang.

Kulturskolan

Kulturskolan har verksamhet inom:

- musik med både individuell undervisning och tillsammans i orkestrar och kör.
- dans i samarbete med Kultur och Fritid genom Danspoolen
- bildkonst med teckning, målning och tryck
- teater, musikal och film
- slöjd och hantverk

Nuläge – medarbetare i skola och fritidshem

Idag saknar cirka 30 % av lärarna legitimation och behörighet i minst ett ämne.

Kommunen har tidigare haft svårt att rekrytera behöriga pedagoger till Hedekas skola, fritids och förskola varför beslut fattades om "Hedekastillägget" vilket har lett till att ett antal befintliga pedagoger valde att arbeta i Hedekas. Rekrytering gjordes sedan till Munkedal tätort.

Idag finns svårighet att rekrytera behöriga pedagoger till främst högstadiet och skolor utanför Munkedals tätort.

Inom fyra år kommer 38 medarbetare fylla 65 år och 18 medarbetare fyller 68 år. Det kan innebära en högre pensionsavgång än normalt.

Lärare i praktiska ämnen (musik, slöjd) och i fritidshem delar sin arbetstid mellan olika skolor och har i många fall deltidsanställningar.

Inom rektorsområde Svarteborg med två skolenheter delar rektor, administration och elevhälsa sin tid mellan skolorna.

Delar av elevhälsans personal delar sin tid mellan Bruksskolan och Hedekas skola. Det är två rektorsområden som ska samordna de gemensamma resurserna.

Samarbetet mellan pedagoger och elevhälsan fungerar smidigare och med bättre kvalitet när det finns en samlad "egen" elevhälsa på en skola.¹²

Tabell 3 - Lärarlegitimation, behörighet, lärartäthet och pensionsavgångar

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Andel lärare med legitimation + behörighet i minst ett ämne - heltidstjänster	73%	71%	71%					
Lärartäthet (antal elever/lärare) - heltidstjänster ¹³	11,6	11,4	11,5					
Pensionsavgångar ("65 år")				8	6	7	7	10
Pensionsavgångar ("68 år")				0	2	3	7	6

¹² Se SPSM:s publikation "Samordning för ett hållbart elevhälsoarbete" av Ingrid Hylander Pia Skott.

¹³ Både legitimerade och olegitimerade lärare räknas

Enligt Skolverkets rapport Likvärdig utbildning i svensk grundskola, kan klasstorlek ha en större påverkan på studieresultaten än tidigare studier visat. Lärartätheten i kommunen var år 2020 något under rikssnittet som då var 12,0 (2020). Även under år 2021 låg kommunen under rikssnittet.

Bruksskolan

Skolan har en relativt hög behörighet men på fritidshemmen är behörigheten lägre.

Det har varit ett relativt litet rekryteringsbehov de senaste åren, men det har varit flera rektorsbyten.

Det finns stora brister i den fysiska arbetsmiljön.

Munkedalsskolan

Det har varit lätt att rekrytera nya medarbetare.

Skolan har hög behörighet och fritidshemmen har en relativt hög behörighet.

Man har ett aktivt kollegialt utvecklingsarbete.

Det har varit kontinuitet på rektorstjänsten.

Det finns stora brister i den fysiska arbetsmiljön.

Kungsmarksskolan

Skolan har under de senaste åren haft mycket svårt att rekrytera nya medarbetare.

Behörigheten sjunker på skolan.

Man har ett aktivt kollegialt utvecklingsarbete.

Skolan har en samlad elevhälsa och socialpedagoger.

Det är ett förhållandevis tufft arbetsklimat på högstadieskolor.

Träningskolan

Skolan har svårt att rekrytera behöriga medarbetare vilket lett till att det finns många obehöriga pedagoger.

Lokalerna har utökats till att omfatta hela modulbyggnaden men lokalerna är inte anpassade till verksamheten och dagens krav vilket även påverkar arbetsmiljön negativt.

Verksamheten har haft bristande kontinuitet till följd av omorganisationer med byte av rektorer och rektorsområde.

Särskolan 7–9

Verksamheten saknar utbildade speciallärare mot utvecklingsstörning men har utbildade lärare med god erfarenhet och möjlighet att samutnyttja lärarresurser med Kungsmarksskolan.

Skolan har haft samma rektor och samma skoltillhörighet över tid.

Kulturskolan

Kulturskolan har idag sex tjänster fördelade på sju pedagoger.
Pedagogerna har del av undervisningen förlagd ute på olika skolenheter.

Nuläge upptagningsområden för skolor

Gränsen mellan Bruksskolans och Hedekas skolas upptagningsområden går söder om Åboland.

Gränsen mellan Svarteborg och Munkedalsskolan går vid järnvägen inne i Håby.

Gränsen mellan Svarteborg och Hedekas skola går vid Island.

I nuläget bedöms justerade gränser inte påverka någon skola på ett avgörande sätt.

Nuläge stödfunktioner

Måltid - gemensamt

Måltiderna för Bruksskolan, Kungsmarksskolan och Munkedalsskolan tillagas i Alléköket.

Alléköket är cirka 15 år gammalt och planerat som centralkök med volymproduktion. Idag tillhandahåller Alléköket mat till många olika verksamheter (23 stycken) på olika platser vilket innebär att köket är trångt till följd bland annat av att ett stort antal vagnar med måltider och varor måste hanteras. Genom denna hantering av varor görs inköp från avtalsleverantörer.

Mottagningskök på enheterna sköter uppvärmning, viss tillagning och iordningställande och serverar maten till eleverna samt sköter städning i matsalar.

Måltidsverksamheten tillgodoser även fritidsavdelningarnas frukost och mellanmål på eftermiddagar.

Bruksskolan

Måltidsverksamhet

Köket är ett bra mottagningskök.

Kök och matsal är dimensionerade för drygt 100 elever men betjänar idag ca 240 elever.

Kök och matsal används för frukost (fritids), lunch (skola) och mellanmål (fritids). För att klara detta krävs totalt 11 sittningar, mot fem sittningar på Centrumskolan och Hällevadsholm skola vilket är ett mer "normalt" antal. Elever som har behov av särskild måltidsmiljö till följd av till exempel neuropsykiatrisk diagnos kan endast erbjudas detta i begränsad omfattning och med extra arbete för pedagogisk personal.

Fastighet

Bruksskolan har oändamålsenliga lärmiljöer byggda på i huvudsak 50-talet och som inte är dimensionerade för det antal elever som går där nu, varför extra moduler (drygt 400 m²) hyrs in.

Lokalerna är inte anpassade till dagens pedagogik och behovet att anpassa undervisningen utifrån individens förutsättningar, vilket försvårar samarbete. Många av lektionssalarna är för små för den gruppstorlek på 24 elever som barn- och utbildningsnämndens resurstilldelning bygger på (48–61 m² att jämföra med nytt 60 m²).

Det:

- saknas tillräckligt antal toalettutrymmen och handikapptoaletter
- finns inga specialsalar för hemkunskap, musik, teknik
- finns inga flexibla utrymmen för enskild och gruppundervisning i anslutning till verksamheten
- saknas tillräckligt antal rum för specialpedagoger (testning, möten, mindre rum för undervisning)
- finns inget konferensrum
- finns inga lärararbetsplatser
- finns inga vilrum
- finns ingen personaltoalett med dusch
- saknas gymnastiksal anpassad för årkurs 4–6

Byggnader och tekniska installationer är gamla och slitna.

Tillgängligheten är bristfällig.

Det är svårt att ha god tillsyn och säkerhet på skolgården då den är uppdelad i avskilda områden.

Lokalerna har för lite och omodern teknisk pedagogisk utrustning.

Lokalvård

Lokalvården har svårt att bedriva en bra verksamhet då det saknas förråd samt är svårstädade ytor och spridda lokaler.

Munkedalsskolan

Måltidsverksamhet

Köken på skolan är två provisoriska mottagningskök. Det ena ligger i en källarlokal på "Vita huset" och betjänar förskoleklasserna och det andra i fritidsavdelningen "Molnet" betjänar årskurs 3. Övriga elever äter på Kungsmarksskolan.

Kök och matsalar används för frukost (fritids), lunch (skola). Mellanmål för fritids äts på Kungsmarksskolan.

Elever som har behov av särskild måltidsmiljö till följd av till exempel neuropsykiatrisk diagnos kan endast erbjudas detta i begränsad omfattning och då på Kungsmarksskolan. Lösningarna är ofta bristfälliga och påverkar även annan skolverksamhet med extra arbete för pedagogisk personal.

Fastighet

Munkedalsskolan har oändamålsenliga lärmiljöer byggda i huvudsak på 50-talet och som inte är dimensionerade för det antal elever som går där nu, varför extra moduler (ca 650 m²) hyrs in.

Lokalerna är inte anpassade till dagens pedagogik och behovet att anpassa undervisningen utifrån individens förutsättningar, vilket försvårar samarbete. Vissa lektionssalar är för små för den gruppstorlek på 24 elever som barn- och utbildningsnämndens resurstilldelning bygger på. på (45–68 m² att jämföra med nytt 60 m²).

Det:

- saknas tillräckligt antal toalettutrymmen och handikapptoaletter
- skolan samnyttjar gymnastiksal, bibliotek och specialsäl (hemkunskap) på Kungsmarksskolan
- det saknas delvis flexibla utrymmen för enskild och gruppundervisning
- saknas rum för specialpedagoger (för testning, möten, mindre rum för undervisning)
- saknas konferensrum i huvudbyggnad
- finns inga lärararbetsplatser
- finns inga vilrum
- finns ingen personaltoalett med dusch
- finns ingen "riktig" matsal för skolans behov

Byggnader och tekniska installationer är gamla och slitna.

Lokalerna har för lite och omodern teknisk pedagogisk utrustning.

Skolgården är fin och lättöverskådlig och träningsskolan har en avskild skolgård.

Lokalvård

Lokalvården har svårt att bedriva en bra verksamhet då det saknas förråd samt är svårstädade ytor och spridda lokaler.

Kungsmarksskolan

Måltidsverksamhet

Köket fungerar idag som ett mottagningskök med viss produktion (för att avlasta Alléköket).

Kök och matsal används för lunch och mellanmål (fritids från Munkedalsskolan).

Elever som har behov av särskild måltidsmiljö till exempel till följd av neuropsykiatrisk diagnos kan erbjudas detta i närliggande lokal "Tysta kupén".

Fastighet

Skolan är byggd 1995 och är i behov av renovering.

Lärarbetsplatser finns i tidigare klassrum.

Flexgrupp och särskolegrupp nyttjar tidigare klassrum.

Specialsalar för naturorienterande ämnen, teknik, bild, slöjd och hemkunskap är oändamålsenliga, gamla och slitna. De går inte att använda för annan undervisning.

Skolgården är inte anpassad för åldersgruppen.

Nuvarande lokaler och lokalstruktur är dåligt anpassade till dagens pedagogik och behov av att anpassa undervisningen utifrån individens förutsättningar.

Träningskolan

Måltidsverksamhet

Vissa elever äter på Kungsmarksskolan och övriga elever äter i Träningskolan (leverans av varm mat mm från Alléköket, fastighetenheten ansvarar för transporter).

Fastighet

Träningskolan lokaler är inte ändamålsenliga vad gäller struktur och rumsfördelning (byggd som vanlig skola). Skolan disponerar idag hela byggnaden.

Det:

- saknas öppna och flexibla ytor
- saknas moderna lyftanordningar
- finns ingen rullstolsvätt
- saknas små rum
- finns ett provisoriskt sinnesrum som inte är ändamålsenligt
- saknas toaletter (handikapptoaletter)
- det finns inga personalarbetsplatser

Särskolan

Måltidsverksamhet

Vissa elever årskurs 7–9 äter i "Tysta kupén" och vissa äter i Särskolans lokaler.

Fastighet

Särskolan har inga särskilda och samordnade lokaler för årskurs F-6.

Placeringen av årskurs 7–9 och lokalstruktur är inte optimal.

Kulturskolan

Kulturskolans lokaler är inte tillräckliga för och inte anpassade till verksamheten. I kulturhuset finns scen och plats för publik (cirka 200 personer) med publikentré och kapprum samt toaletter.

Det:

- saknas rum för musikundervisning enskilt och i grupp
- saknas arbetsplatser för pedagogerna
- saknas personalrum/lunchrum
- saknas toaletter
- finns inget konferensrum

Nuläge – verksamheters effektivitet

Skolverksamhet

Barn- och utbildningsnämnden antog 2019 en strategisk plan med åtgärder för att öka studieresultaten. De åtgärder och insatser som presenterades i planen genomförs på samtliga enheter. I skolans kvalitetsrapport 2020/2021 framkommer att det skett en ökad måluppfyllelse och den strategiska planen fortlöper enligt plan.

I likhet med riksnittet har kommunens kostnader för grundskola per elev ökat från 2017 till 2020 samtidigt som statsbidrag har minskat.

Resursfördelningen är en utmaning då elevpengen för småskolor inte täcker deras kostnader. Detta gör att förvaltningen får fördela elevpengen från andra skolor vilket resulterar i mindre resurser på alla skolor. Fördelningen påverkar samtliga elevers studieresultat. Det finns brister i det långsiktiga stödet till de elever som har särskilda och stora behov.

Idag har kommunen skollokaler som försvårar en effektiv resursanvändning då de inte är flexibla och anpassningsbara till vare sig dagens lärsituation eller variationer i elevantal. Detta leder till högre kostnader och sämre effektivitet.

Exempel:

Det finns årskurser som har ca 30 elever.

Det är för stora elevgrupper för att få plats i ett klassrum varför skolan måste ha två grupperingar med en legitimerad lärare i varje klass hela dagarna och i samtliga ämnen.

Dessa grupperingar blir då ca 15 elever och skolan måste bemanna mer än vad budget tillåter.

Datorer används mycket i undervisningen. Men digital undervisning för att undervisa elever som sitter på olika platser fungerar dåligt i befintliga lokaler på grund av överhörning mellan rum, begränsad tillgång till teknisk utrustning och otillräcklig infrastruktur med mera.

Vid sjukfrånvaro kan inte grupper slås ihop och det är inte heller möjligt att jobba tillsammans över gränserna så att en behörig och en obehörig lärare samarbetar på ett effektivt sätt då lokalerna inte är anpassade för detta arbetssätt.

Resurser (till exempel elevhälsa, administration, lärare i praktiska ämnen) som är fördelade på flera enheter leder till lägre effektivitet.

Måltid

Det krävs omfattande transporter till skolorna i Munkedals tätort då all tillagning sker i Alléköket. Transporterna utförs av fastighetsavdelningens personal.

Matsvinnet är högt till följd av att mer mat levereras till mottagningsköken, för att säkerställa tillgången till mat, samtidigt som överbliven mat inte kan nyttjas inom måltidsverksamheten.

Behovet av två provisoriska kök/matsalar på Munkedalsskolan är ineffektivt. Kommunen har en tillfällig extra resurs i "Vita huset" på Munkedalsskolan.

På Kungsmarksskolan skulle matsalen, som har "öppna dörrar" under dagen, och "Tysta kupén" kunna användas mer under skoldagen.

Måltidsverksamheten har en splittrad arbetssituation och transporter mellan Kungsmarksskolan och "Molnet" i Munkedalsskolan. Finns ingen extra resurs utan befintliga resurser på Kungsmarksskolan nyttjas.

Lokalvård

Lokalvården har idag svårt att sköta uppdraget effektivt och på ett arbetsmiljömässigt bra sätt då

- skolorna är utspridda i flera hus och moduler.
- det tar tid att förflytta sig och material mellan de olika husen
- avverkningsgraden skiljer stort beroende på var man städar
- flera hus har slitna och svårstädade golv
- svårt att använda hjälpmedel i vissa lokaler

Lokaler

Kommunen hyr idag in moduler till en total årlig kostnad av 1 600 000 kr. Hyreskostnaden är 1 500 kr/m² vilket kan jämföras med övrig internhyra som är betydligt lägre.

Befintliga byggnader har en lägre energieffektivitet än moderna lokaler (isolering, ventilation, belysning mm).

Delrapport 2 - Förstudie skolor centrala Munkedal

Förutsättningar och behov för framtagning av förslag till förändringar

Generellt

Samhället utvecklas i allt snabbare takt vilket gör att även skolan behöver utvecklas för att förbereda barn och ungdomar för livet och det arbetsliv de kommer att möta efter avslutad skolgång. Barn som börjar skolan idag kommer i många fall att arbeta i yrken som kanske inte ens finns idag. Det är viktigt att skolan håller jämna steg med utvecklingen vad gäller till exempel digitalisering, kompetensbehov och arbetslivets krav på samarbete och samverkan.

Skolan ska bygga sin verksamhet utifrån forskning och beprövad erfarenhet. Idag finns mycket forskningresultat om barns inlärning och hjärnans utveckling samt hur man bäst tillgodoser olika barns behov, vilket ska ligga till grund för skolans planering.

Arbetslivets krav på fortsatt lärande och utveckling innebär att barn och ungdomar kommer att behöva lära nytt och lära om i framtiden då behovet av kunskap och arbetstillfällen förändras. Grunden för ett livslångt lärande börjar i förskola och skola.

Elever

Alla grundskolans elever i kommunen ska erbjudas bästa möjliga förutsättningar för sitt lärande, kunna uppnå goda studieresultat och bli behöriga till gymnasiet. Varje elev har rätt att utvecklas utifrån sina förutsättningar och nå sina individuella mål för att i framtiden ha större valfrihet. Idag har verksamheten svårt att leva upp till detta, bland annat till följd av rekryterings- och kompetensläget samt skolornas lokalutformning. *(Barnkonventionen: artikel 29 Skolan ska hjälpa barnet att utvecklas och lära barnet om mänskliga rättigheter. Artikel 2 Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras).*

Antal elever

Att bedöma antalet elever som kommer att finnas inom respektive skolas upptagningsområde är svårt, men en viktig förutsättning vid dimensionering av respektive skola.

Tabell 4 – Barn- och utbildningsförvaltningen beräkning av elevantal per skola utifrån de barn som idag bor inom respektive skola upptagningsområde

År	Bruksskolan F-6	Munkedalsskolan F-6	Kungsmarksskolan 7-9
22/23	237	320	361
23/24	244	327	360
24/25	239	322	353
25/26	222	303	381
26/27	214	298	385
27/28	208	293	394
28/29	201	286	365

Kommunen har som mål att öka antalet invånare till 11 500 från dagens cirka 10 600 invånare.

Kommunen planerar därför:

- förtätning i anslutning till befintliga bostadsområden
- nytt bostadsområde på Vadholmen
- nya detaljplaner, bland annat på Tungenäset

Största andelen av de planerade områdena för bostadsbyggande ligger inom nuvarande upptagningsområden för skolorna i centrala Munkedal.

Samhällsutvecklingen med mer distansarbete, lägre fastighetspriser i Munkedal jämfört med större kommuner, samt en önskan att bo mer naturnära kan leda till att fler vill bosätta sig i Munkedal.

Händelser i världen innebär flyktingströmmar vilket kan komma att medföra att ytterligare barn och ungdomar tillkommer i kommunen.

SCB:s befolkningsprognos för Munkedals kommun

Enligt SCB:s befolkningsprognos kommer antalet barn att öka något fram till 2035 och 2040. För årskurs F-6 bedömer de en ökning med totalt 34 barn och för årskurs 7-9 en ökning med totalt 16 barn.

Totalt antal elever i slutet av år 2022 utifrån dagens 10 600 invånare:

Andel F-3	491/10 600=	4,6%
Andel 4-6	376/10 600=	3,6%
Andel F-6	867/10 600=	8,2%
Andel 7-9	356/10 600=	3,4%

Totalt antal elever i slutet av år 2040 utifrån antagandet 11 000 invånare:

Andel F-3	515/11 000=	4,7%
Andel 4-6	384/11 000=	3,5%
Andel F-6	899/11 000=	8,2%
Andel 7-9	372/11 000=	3,4%

Kommunens mål att öka antalet invånare

Kommunens mål att öka antalet invånare till 11 500 år 2040 innebär att elevantalet kommer bli större än den prognos som SCB redovisar. Med tanke på att kommunen planerar för ökat antal invånare och fler barnfamiljer, bedöms det vara rimligt att anta att andelen yngre kommer att öka något jämfört med idag.

Totalt antal elever¹⁴ i kommunen i slutet av år 2040 utifrån målet 11 500 invånare:

Andel F-3	5% =>	575 elever
Andel 4-6	4% =>	460 elever
Andel F-6	9% =>	1 035 elever
Andel 7-9	4% =>	460 elever

Förutsättningar för dimensionering av skolor i centrala Munkedal utifrån målet 11 500 invånare år 2040

Bruksskolan:

Idag går 28% av kommunens elever i årskurserna F-6 på Bruksskolan.

Munkedalsskolan:

Idag går 37% av kommunens elever i årskurserna F-6 på Munkedalsskolan.

Med tanke på var bostäder planeras att byggas, enligt kommunens bostadsförsörjningsplan¹⁵, är det rimligt att anta att en större andel av

¹⁴ En avvikelse på med 0,2% motsvarar upp till 25 elever eller en klass beroende på hur de fördelar sig på en eller två skolor samt på vilken/vilka årskullar.

¹⁵ Hänvisar till utkast till Bostadsförsörjningsplan

eleverna kommer att bo inom centrala Munkedals skolors upptagningsområden i framtiden.

Kommunen bedömer att 70% av eleverna i årskurserna F-6 kommer att gå i skola i centrala Munkedal.

Tabell 5 – Kommunens preliminära bedömning av framtida elevantal i centrala Munkedal utifrån målet 11 500 invånare

År	Årskurs F-6	Årskurs 7-9
2022	560	360
2040	730	460
Förändring	+170	+100

För att hantera osäkerheter i bedömning av det framtida elevunderlaget bör tillbyggnadsmöjligheter beaktas i det fortsatta arbetet.

Medarbetare

Munkedals kommun står inför en större brist på legitimerade lärare i framtiden än idag vad gäller lärare för årskurs F-3 och 4-6 samt ämneslärare¹⁶. Det kommer att ställa krav på andra arbetssätt och arbetsformer där färre lärare, med stöd från andra yrkeskategorier, kommer att undervisa och hantera fler elever, bland annat utifrån att skollagen säger att undervisning och bedömning ska ske av legitimerade lärare.

Nya arbetssätt och arbetsformer ställer andra krav på lokaler och lärmiljöer än tidigare. En legitimerad lärare kanske måste ha genomgångar med 40-50 elever samtidigt för att sedan sprida ut dem i grupperingar när de ska arbeta och andra yrkeskategorier finns som stöd. Den legitimerade läraren måste kunna förflytta sig och ha överblick över alla elever så att stöd och handledning kan ges vid behov.

För att hantera brist på behöriga lärare, sjukfrånvaro med mera kan hybridundervisning, det vill säga en lärare som undervisar fler grupper i olika rum via digitala verktyg, vara en möjlighet. Det kräver rum i nära anslutning med möjlig uppsikt och möjlighet för läraren att ge stöd. Hybridundervisning ger också möjlighet till undervisning för elever på annan plats till exempel i hemmet eller på annan skola.

Det är viktigt att ha behöriga lärare som stöd för elevernas inläring. Goda arbetsförutsättningar för lärare, fritidspedagoger, elevhälsopersonal, rektorer och övrig personal bidrar positivt både vid rekrytering av nya medarbetare till exempel behöriga lärare samt till att medarbetare trivs och stannar. Viktiga förutsättningar är:

- möjlighet till kollegialt lärande och samarbete
- möjligheter att arbeta över gränser (stadier, tematiskt etc.)

¹⁶ Se bilaga 2

- väl fungerande samarbete mellan lärare och elevhälsan
- tillräckligt stor skola ger rimlig fördelning mellan olika arbetsuppgifter
- tjänst förlagd på en skola
- möjligheten att kollegor kan ersätta vid sjukfrånvaro
- god arbetsmiljö (arbetsplats, konferensrum, vilrum etc.)

Elevhälsa

Enligt skollagen ska elevhälsans professioner finnas tillgängliga för alla elever. Elevhälsans yrkesroller är en svårrekryterade. De har ett viktigt uppdrag för barns och elevers vardag och hälsa då de står för kompletterande kompetenser, kompetenser som lärare inte har med sig i sin utbildning. Det är kompetensområden för psykologer och kuratorer. Skolsköterskor och skolläkare har ett basprogram att genomföra för den medicinska delen.

En fungerande elevhälsa förutsätter ett nära samarbete både inom elevhälsans olika professioner samt mellan elevhälsoteam, rektor, lärarlag och övrig personal genom att koppla ihop elevhälsans arbete med det pedagogiska arbetet¹⁷.

Specialpedagoger/speciallärare

Specialpedagogisk kompetens i form av specialpedagoger och speciallärare är en viktig grupp för framför allt de elever som behöver extra stöd för sin inläring. De arbetar på individ, grupp och central nivå för att ge stöd till elever och handleda personal.

Grundsärskolans (sär- och träningskola) lärarpersonal måste ha specialpedagogisk utbildning med inriktning mot utvecklingsstörning för att vara legitimerade för undervisning i skolformen, vilket är en utmaning vid rekrytering och utspridd verksamhet.

Lokalstruktur

Skolorna har behov av en lokalstruktur där klassrum samlas runt öppna gemensamma ytor för ökad flexibilitet och för att möta elevers olika behov. Lokalerna bör vara samlade i en gemensam byggnad.

Nuvarande inhyrda moduler bör ersättas med permanenta lokaler.

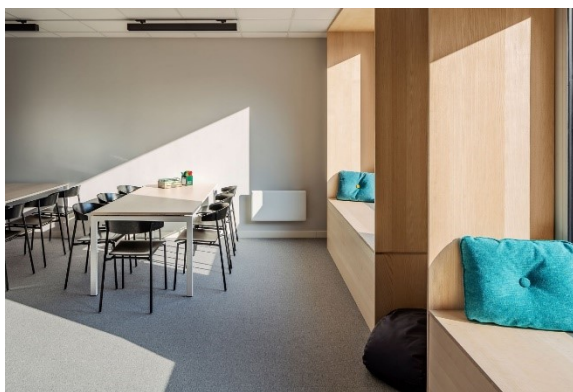
Förutom storgruppsmiljö, krävs även rum där man kan samarbeta i mindre grupp eller ibland enskilt. Det ska vara en god och adekvat inomhusmiljö (ljudmiljö utan störande inslag, god ventilation, genomtänkt ljus mm) samt god tillgång till internet och digitala verktyg.

¹⁷ Specialpedagogiska skolmyndighetens publikation "Samordning för ett hållbart elevhälsoarbete"

Lokalerna ska tillgodose de behov som finns för de olika verksamheterna och funktionerna inom skolorna.

En flexibel lärmiljö med två större klassrum med öppning emellan innebär att man i det fall man har en årskull med 30 elever kan fördela dem i två klassrum. Pedagogerna kan ha alla elever samtidigt vid genomgångar och gemensamma aktiviteter. Eleverna kan sedan fördelas ut när de ska arbeta. Pedagogerna kan även då hantera hela gruppen och ha översikt.

Dagens arbetssätt i arbetslivet inkluderar grupparbete och samarbete. Samma förändring syns i skolorna. Inläring är alltmer gruppcentrerat. Inläring i grupp utvecklar elevernas förmågor och är en bra förberedelse inför arbetslivet. I sådana lärmiljöer behöver möblerna kunna arrangeras om för olika typer av grupper och uppgifter och lokalerna ska vara tillräckligt stora och öppna med flexibla vägg- och utformningsmöjligheter.

Skolans miljö behöver inbjuda till en levande social gemenskap som ger trygghet samt vilja och lust att lära. Det ska också vara möjligt för eleven att själv välja miljö utifrån uppdragets art och det individuella behovet. En varierad miljö tillgodoser olika behov och är flexibel, omställbar och lätt att förstå. Tillgång till anpassade lokaler skapar bättre förutsättningar för elever med särskilda behov att följa ordinarie studiegång. Inomhusmiljön bör vara skofri.

Säkerhet

Samhällsutvecklingen med ökad risk för hot och våldsdåd riktade mot skolor behöver beaktas både vid utformning av skolor och installation av system för ökad säkerhet.

Sedan några år tillbaka har fokus för säkerhetsarbete inte bara handlat om utrymning vid brandfara eller annan fara utan också om inrymning.

Utemiljö

Utemiljön ska ge goda möjligheter till utepedagogik och locka till rörelse, som forskning pekar på är avgörande för hjärnans utveckling. Daglig fysisk

aktivitet är viktig för våra barn och ungdomar då det påverkar dem både fysiskt och mentalt och ger en lugnare vardag med förbättrade möjligheter till koncentration och lärande. Utemiljön ska vara tillräckligt stor (cirka 30 m²/elev), ha variation i aktivitetsutbud samt utformas så att god överblick är möjlig för skolans personal då detta bidrar till elevernas säkerhet. Säkra trafiklösningar ska beaktas i det fortsatta arbetet.

Möbler

Miljön och möblerna ska underlätta för barnen och hjälpa dem i sitt lärande. Eleverna ska kunna välja mellan flera olika höjder – från sittande till stående – när de arbetar. De ska kunna jobba direkt på golvet, vid mer traditionellt utformade skolbord och elevstolar eller stående vid högre arbetsbord. Miljön ska också erbjuda mjuka sittningar som fåtöljer och soffor i kombination med olika bord.

Möblerna ger barnen möjlighet att variera sin arbetsplats och arbetsställning vilket kan stimulera kreativitet och ger en ergonomisk skolmiljö.

Digital miljö

Eleverna ska rustas för dagens och framtidens yrken. Utvecklingen går snabbt och olika digitala miljöer såsom hybridklassrum¹⁸ behöver finnas för att möjliggöra för pedagogerna att undervisa digitalt men också utgöra

¹⁸ Med kameror, mikrofoner, högtalare, projektorer, dukar/skärmar

träningsarenor för eleverna.

Digital kompetens och arbete med digitala verktyg är en integrerad del i skolans läroplaner.

Upptagningsområden och skolskjutsar

Upptagningsområdet för respektive skola ses över regelbundet och justeras vid behov. Hänsyn tas till var eleverna bor, skolornas förutsättningar, restid för elever, eventuellt bedömda konsekvenser till följd av det fria skolvalet, vårdnadshavarnas arbetsplats, sociala strukturer mm.

Nuvarande områdesindelning bedöms vara ändamålsenlig.

Skolornas har behov av flexibla skolskjutslösningar anpassade till skolverksamhetens förändringar.

Säkra trafiklösningar ska beaktas i det fortsatta arbetet.

Fritidshem

Fritidshemmen behöver större och samlade lokaler. Lokaler kan samnyttjas med skolan men det behöver finnas möjlighet att ha material som står kvar i avskild miljö (rum, förvaringsutrymme, avskärmning eller dylikt)

Anpassad grundskola (ny benämning fr o m 2023)

Särskolan

Barn- och utbildningsförvaltningens prognos är att antalet elever kommer att öka under de närmsta åren.

Det finns behov av att skapa förutsättningar för en central grupp för årskurs 1–6 med möjlighet till integrerad undervisning på motsvarande sätt som gruppen för årskurs 7–9.

Träningskola

Barn- och utbildningsförvaltningens prognos är att antalet elever kommer att vara cirka 30–40 % fler under de närmsta åren.

Placeringen av träningskolan är viktig då eleverna behöver närhet till samtliga skolåldrar från åk 1 till 9 för att möjliggöra att de kan integreras i grundskoleverksamheten.

Verksamhetens behov är att

- tillgodose elevers och personals goda arbetsmiljö
- tillgodose elevernas möjligheter till utveckling och välbefinnande
- personalen kan samarbeta över åldersgrupperna
- tillgodose elevernas behov av olika rum för olika typer av träning, ex. sinnesrum.

- anpassa ytor och hjälpmedel till grava funktionsvariationer så att de kan användas effektivt
- samla kompetens på ett ställe träningskola

Kulturskolan

Kulturskolan har vuxit och verksamheten behöver lokaler som tillgodoser de behov som finns för de olika verksamheterna och funktionerna inom skolan.

Måltidsverksamheten

Matsalar behöver dimensioneras så att eleverna får tillräcklig tid för att äta. Enligt Livsmedelsverkets riktlinjer innebär det 20 minuter att sitta vid bordet för att äta samt ytterligare tid för att ta mat och lämna in disk.

Produktionskök och mottagningskök dimensioneras och utrustas för aktuellt behov.

Fastigheter

Bruksskolans skolgård

Bruksskolans användbara skolgård¹⁹ bedöms komma att vara liten, även när granntomten, som idag används som skolgård, räknas med.

Idag har skolan 240 elever vilket innebär cirka 33 m²/elev.

År 2040 bedöms skolan ha 310 elever vilket innebär cirka 26 m²/elev. Men hänsyn ska även tas till att byggnader blir större vilket gör att delar av dagens skolgårdsytor inte finns kvar eller inte kommer att vara lämpliga att nyttja. Preliminärt bedöms ytan komma att bli cirka 5 000 m² inklusive granntomten vilket innebär 16 m²/elev.

Munkedalsskolans skolgård

Även Munkedalsskolans användbara skolgård²⁰ bedöms komma att vara liten samtidigt som den har problem med stora höjdskillnader.

Idag har skolan 320 elever vilket innebär cirka 38 m²/elev.

År 2040 bedöms skolan ha 410 elever vilket innebär 30 m²/elev. Men hänsyn ska även tas till att byggnader blir större vilket gör att delar av dagens skolgårdsytor inte finns kvar eller inte kommer att vara lämpliga att nyttja. Preliminärt bedöms ytan komma att bli cirka 7 000 m² vilket innebär cirka 17 m²/elev.

Skolbyggnader (Bruksskolan och Munkedalsskolan)

Skolorna är 70 år gamla och är enligt fastighetsavdelningen i behov av omfattande renovering och förnyelse av tekniska system.

Kungsmarksskolan

Kungsmarksskolan har renoveringsbehov, men verksamhetens framtida behov har inte inventerats ännu. Med tanke på att skolan påverkas av övriga åtgärder ingår även Kungsmarksskolan i förstudien.

Lokalvård

Lokalvården behöver ha tillgång till både större och mindre städförråd för material och utrustning.

Vaktmästeri

Vaktmästeriet behöver ha tillgång till arbetsrum samt förråd i anslutning till plats för varuleveranser.

¹⁹ Se bilaga 3

²⁰ Se bilaga 3

Erfarenheter från tidigare projekt

Kommunen har genomfört ROT-projekt (renovering samt om- och tillbyggnad) på Centrumskolan och Hällevadsholms skola. Projekt pågår på Hedekas skola och förskola samt Dingle förskola.

Renoveringar som gjorts har upplevts positiva då lokalerna har fräschats upp och moderniserats. Lokalstrukturen har dock inte anpassats tillräckligt till modern pedagogik och ökat samarbete eller för att möta framtidens behov av effektivisering och kompetensförsörjning.

Det har varit arbetsamt för alla inblandade då personal och eleverna har fått flytta mellan olika delar av skolan. Material har packats och flyttats flera gånger innan renoveringen stått klar. Renoveringar har utförts samtidigt som verksamheten varit i gång varför skolan har befunnit sig på en byggarbetsplats under ombyggnadstid.

Verksamheten bör, om möjligt, inte vara kvar i samband med att ett större renoveringsprojekt genomförs.

Eventuella evakueringskostnader och övriga konsekvenser till exempel skolskjutslogistik ska beaktas.

Erfarenheter från andra kommuner

Tjörns kommun

Tjörns kommuns skolutredning 2021 konstaterade

- sjunkande skolresultat
- att kommunen har hög kostnad per elev

Göteborgs stad

Göteborgs stads skolenhetsutredning 2019 hade målen

- ökad kvalitet i undervisningen
- tydligare ansvar, styrning och ledning
- ökad likvärdighet för alla elever

Gemensamma resultat

Gemensamma resultat av utredningarna ovan är:

- Skolenheterna bör bli färre och större.
- Sammanhållna stadier
- Skolor tilldelas budget efter elevantal vilket leder till att mindre enheter får en mindre budget vilket medför begränsningar:
 - Personaltätheten i skolor och fritidshem blir lägre
 - Svårt att skapa heltidstjänster för att tillgodose timplan och lärarbehörighet i alla ämnen
 - Svårare att stötta elever med särskilda behov
 - Svårare att rekrytera och behålla lärare, särskilt i praktisk-estetiska ämnen

- Det är attraktivare att arbeta på större enheter där karriärmöjligheter och kollegialt lärande lockar
- Inte möjligt att klara målen om fördelningen av resurser sprids på för många enheter.
- Samordning är en central fråga för likvärdigheten för alla elever, men också för pedagoger och skolledare.
- Samma skolstruktur i hela kommunen är viktigt för att eleverna ska få samma kvalitet på undervisningen oavsett var de bor.
- Personalen ska ha samma förutsättningar i arbetet.
- Att samla pedagoger till färre och större enheter innebär en ökad personaltäthet och att kompetens samlas.

Fördelning resurser

Nuvarande ordinarie fördelningsmodell med elevpeng gör att tillräckliga ekonomiska resurser saknas för mindre skolenheter. Detta kompenseras genom utökad ramtilldelning i budget som fördelas mellan skolenheter. Detta är en grundförutsättning för att samtliga elever i kommunen ska få likvärdiga förutsättningar. Ytterligare utökad ramtilldelning bedöms nödvändig för att möta ökade behov alternativt är det nödvändigt att optimera resursanvändningen för att kvaliteten ska kunna bibehållas/höjas.

Effektiviseringsmöjligheter

Beroende på vilken lösning som väljs för skolstrukturen varierar effektiviseringsmöjligheterna.

Genom förändrad lokalstruktur bedöms arbetssätt, klassindelning och pedagogers frånvaro kunna hanteras på ett effektivare sätt.

Genom förändrad organisation kan det finnas utrymme för att administration, ledning och elevhälsoverksamheten kan bedrivas på ett effektivare sätt.

Genom förändrad köksstruktur kan kostnader för transporter och matsvinn minska.

Genom att bygga permanenta lokaler kan inhyrning av moduler avslutas.

Moderna byggnader är mer energieffektiva.

Genom mer funktionella lokaler och bättre arbetsförutsättningar kan lokalvårdsverksamheten effektiviseras.

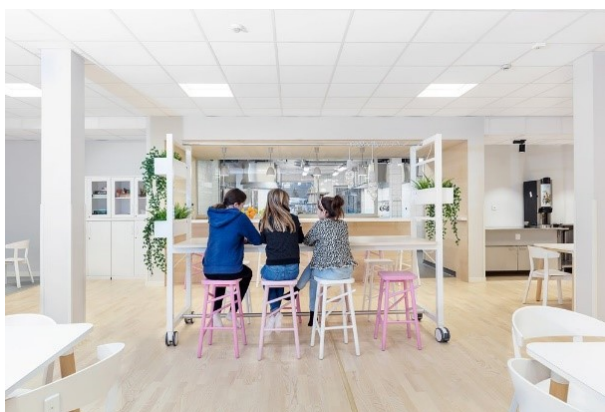
Bilagor

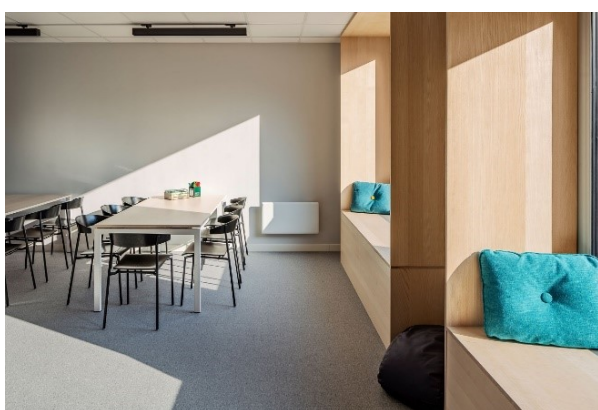
Bilaga 1 – Exempel på lokalutformning

Bilaga 2 – Förutsättningar för framtida rekrytering

Läroarbildning

Läroarbildningen examinerar idag lärare för alla stadier, från förskola till gymnasieskolan. Utbildningarna skiljer sig åt och lärare kan bara byta delvis mellan stadierna.

Exempelvis kan en utbildad ämneslärare år 7–9 undervisa också i sina ämnen på ett åldersspann ner dvs. mellanstadiet. Man är bara legitimerad att undervisa i och sätta betyg i de ämnen man är utbildad för.

Detta är en skillnad mot tidigare då man kunde undervisa i alla ämnen så länge man var behörig lärare, särskilt i de yngre skolåren. Detta påverkar skolans organisation då varje klass med stigande ålder ska ha flera undervisande lärare, en för varje ämneskombination till exempel svenska och samhällsorienterande ämnen eller matematik och naturorienterande ämnen förutom lärare i alla praktisk-estetiska ämnen, språk et c. Ämnesbehörigheten ska täckas upp för varje klass/utbildningsgrupp oavsett gruppens storlek. Det är särskilt svårt för skolor med litet elevantal att tillgodose kvaliteten i undervisningen i alla ämnen då antalet lärare inom budget sällan kan uppfylla de kraven.

Utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser

Enligt SCB:s "Sammanfattning av regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser -Med sikte på år 2035" (mars 2022) är bedömningen att tillgången på personer med läroarbildning i de flesta länen ska vara i stort sett oförändrad eller minska under prognosperioden. Samtidigt ökar efterfrågan, vilket dels beror på att utbildade lärare ska ersätta dem som saknar läroarbildning, dels på större barnkullar. År 2035 beräknas efterfrågan överstiga tillgången i stora delar av landet för samtliga läroarbildningar förutom speciallärar- och specialpedagogutbildningarna, för vilka marknadsläget bedöms bli mer varierat.

Förskolläroarbildning

Grundläroarbildning med inriktning mot fritidshem

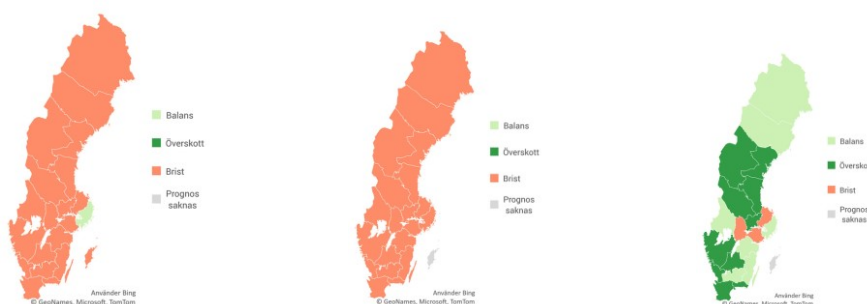
Grundläroarbildning årskurs F-3 och 4-6

Ämnesläroarbildning

Yrkesläroarbildning

Speciallärar- och specialpedagogutbildning

I SCB:s rapport "Regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser – Prognosresultat för länet år 2035" (Västra Götalands län, mars 2022) redovisas ett mer detaljerat underlag för hur bedömningen gjorts.

För Munkedal innebär prognosen att det kan komma att vara brist på lärare för årskurs F-3 och 4–6 samt ämneslärare i årskurs 7–9 och gymnasiet.

Rekrytering av lärare

Rekrytering av samtliga personalgrupper inom utbildningsområdet är svår idag. Lärare utbildas i för låg grad och det gäller alla kategorier av lärare.

Munkedals kommun har relativt god lärarbehörighet idag men riskerar, precis som andra kommuner, att den sjunker med tiden då efterfrågan nationellt är större än tillgången.

Enligt Skolverkets lärarprognos 2021 kommer 12 000 behöriga lärare och förskollärare att saknas i hela landet om 15 år, vilket är bättre än förra prognosen 2019, men situationen är fortsatt allvarlig.

Störst är rekryteringsbehoven de närmaste fem åren och då främst förskollärare, lärare i grundskolan år 7–9 och gymnasielärare. Västra Götalandsregionen är ett av tre län i landet med störst rekryteringsbehov.

Det är därför viktigt att behålla lärare som stannar och trivs i Munkedal.

Bilaga 3 – Skolgårdar

Bruksskolans skolgård

Bruksskolans användbara skolgård bedöms komma att vara liten, även när granntomten, som idag används som skolgård, räknas med.

Inringad yta är cirka 7 000 m² (figur 1). Från detta avräknas cirka 800 m² för byggnader (figur 2) och sedan läggs "granntomten" till med cirka 1 700 m² = 7 900 m² (figur 3).

Figur 1- Skolgård bruttoyta

Figur 2 - Avräknad yta för byggnader

Figur 3 - Angränsande fastighet

Idag har skolan 240 elever vilket innebär cirka 33 m²/elev

År 2040 bedöms skolan ha 310 elever vilket innebär cirka 26 m²/elev. Men hänsyn ska även tas till att byggnader blir större vilket gör att delar av

dagens skolgårdsytor inte finns kvar eller inte kommer att vara lämpliga att nyttja. Preliminärt bedöms ytan komma att bli cirka 5 000 m² inklusive granntomten vilket innebär 16 m²/elev.

Munkedalsskolans skolgård

Även Munkedalsskolans användbara skolgård bedöms komma att vara liten samtidigt som den har problem med stora höjdskillnader.

Inringad yta är cirka 13 300 m² (figur 4) från detta avräknas yta för träningskolan om cirka 1000 m² (figur 5) = 12 300 m².

Figur 4 - Skolgård bruttoyta

Figur 5 - Skolgård för träningskolan

Idag har skolan 320 elever vilket innebär cirka 38 m²/elev.

År 2040 bedöms skolan ha 410 elever vilket innebär 30 m²/elev. Men hänsyn ska även tas till att byggnader blir större vilket gör att delar av dagens skolgårdsytor inte finns kvar eller inte kommer att vara lämpliga att nyttja. Preliminärt bedöms ytan komma att bli cirka 7 000 m² vilket innebär cirka 17 m²/elev.

Delrapport 3 - Förstudie skolor centrala Munkedal

Olika alternativa lösningar för skolor i Munkedal tätort

Politisk behandling av alternativen i denna delrapport

Barn- och utbildningsnämnden fick på nämndsmötet 2022-09-21, information om de olika alternativ som redovisas i denna rapport. Nämnden grupperade alternativen i tre grupper:

Grupp 1: Förslagen **utreds vidare** i förstudien

Grupp 2: Förslagen **utreds inte** vidare (vilande)

Grupp 3: Förslagen är **inte aktuellt att genomföra**

Efter barn- och utbildningsnämndens möte informerades förstudiens politiska styrgrupp 2022-09-27 om de olika alternativen som redovisas i denna rapport. Styrgruppen informerades även om barn- och utbildningsnämndens bedömning av förslagen. Styrgruppen beslutade att föreslå att barn- och utbildningsnämnden begränsar det fortsatta arbetet i förstudien till alternativen F och G.

Förutsättningar

Förstudien har tidigare lämnat två delrapporter. I den första delrapporten redovisades nuläget för skolorna i Munkedals kommun. I den andra delrapporten redovisades förutsättningar och behov som bör tillgodoses i den lösning som arbetsgruppen senare förslår. Grunden för de olika förslagen är det arbete och de lösningar som tidigare togs fram i dialog mellan barn- och utbildningsförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen, konsulter samt med personal och elever inför byggnation av ny 4-6-skola.

Viktiga förutsättningar är:

- Skolorna i Munkedal tätort ska i framtiden kunna byggas till för att klara ett bedömt ökat antal elever (max) utifrån kommunens mål att **öka antalet invånare till 11 500** (planeringsförutsättning för Översiktsplan 2040).
 - Detta innebär att de **funktioner som är svåra/dyra att bygga ut** i ett senare skede (till exempel produktionskök) ska dimensioneras för maxantalet elever. Övriga ytor dimensioneras för det **antal elever** som bedöms finnas under **de närmsta åtta åren**.

- Vid bedömning av fastigheters storlek beaktas även, om det är rimligt/lämpligt/möjligt, möjligheten att ha utrymme för ytterligare **framtida mark- och lokalbehov**.
- Hänsyn tas till var **framtida bebyggelseutveckling** sker (Översiktsplan)
- **Eleverna ska få en god och trygg arbetsmiljö:**
 - Anpassad till elever med **särskilda behov**
 - **Säkerhet** beaktas vid utformning och installation av system
 - Möjlighet att **möblera flexibelt** och med **ergonomiskt** anpassade möbler.
- Lokalerna ska ge förutsättningar för att bedriva en modern, bra och **flexibel lärmiljö** samt **effektiv verksamhet**, inklusive hybridundervisning (flera grupper, olika lokaler), vilket ökar möjligheten att rekrytera **behöriga lärare och övrig personal** samt att ha en **god arbetsmiljö**.
- Lokalerna ska vara **funktionella i 40 år**.
- Lokalerna ska vara **tillgänglighetsanpassade**.
- Lokalerna ska ha **modern pedagogisk utrustning**.
- **Hemrum** dimensioneras för 24 elever per klass. Hemrum för Fritids används även som hemrum för en klass.
- Andel av eleverna som går på Fritids är cirka 90% i årskurs F-3 och 25–30% i årskurs 4–6
- Lokaler ska finnas för:
 - Flexgrupp på respektive skola
 - Elevhälsa, administration samt ledning på respektive skola
 - Särskola
 - Träningskola
 - Lärararbetsplatser
 - Lokalvård
 - Kulturskolan
 - Samlingsal/aula
- **Skolgårdar** ska vara tillräckligt stora och anpassade till elevers och verksamhetens olika behov (riktvärde enligt Boverket 30 m²/elev)
- **Trafiksituationen** ska beaktas
- **Parkeringsbehov** ska beaktas
- **Elevernas skolväg** och möjligheten att ta sig själv till skolan ska beaktas
- Behovet av **skolskjutsar** ska beaktas
- Kommunens och nämndernas **framtida driftkostnad** ska beaktas (verksamhetskostnader, lokalkostnad/hyra, måltidskostnad, lokalvårdskostnad)
- **Effektiviseringsmöjligheter** ska beaktas
- **Befintliga lokalers tekniska status** ska beaktas
- Lokaler ska ha god **energieffektivitet** och rimlig **miljöpåverkan**
- Behovet av **modulskola** under genomförandeskedet ska beaktas

Bedömning av de olika alternativen

De olika alternativen har bedömts utifrån i vilken grad de anses vara genomförbara utifrån **verksamhetens behov** och de förutsättningar som tidigare redovisats i delrapport 2 samt **platsernas förutsättningar**.

Bedömningen redovisas med färgkodning där lösningsalternativen, med **reservation för kommande ekonomiska avväganden** som kommer att redovisas inför kommande beslut, bedöms som:

Mycket bra

Grönt

Genomförbart med vissa brister

Gult

Genomförbart med tydliga brister

Orange

Inte genomförbart

Rött

Grupp 1: Alternativ som utreds vidare

Alternativ F – Utreds vidare

<p>Nybyggnation på annan plats</p> <p>Skolgård på befintlig plats: 16 m²/elev</p>	<p>Ny skola byggs på ny plats i närheten av nuvarande Bruksskolan för åk F-6. Framtida Möjlig Kapacitet (FMK) upp till ca 310 elever.</p>
--	---

	<p>Kungsmarksskolan anpassas genom Renovering, Om- och Tillbyggnad (ROT) till åk F-6. FMK upp till ca 410 elever. Ny byggnad för tränings- och särskola på Kungsmarksskolan. Kapacitet upp till 15+15 elever (ev. 20+20 elever).</p> <p>Ny skola med kök och matsal byggs för åk 7–9 på ny plats på Kungsmarken. FMK upp till ca 460 elever.</p> <p>Kulturskola och samlingshall samt parkering på Munkedalsskolans tomt (ev. ROT för del av Munkedalsskolan) – ca 250 sittande. Yta finns även för framtida utveckling. Behöver utredas ytterligare.</p>
--	---

Sammanfattande bedömning för genomförande av alternativ F

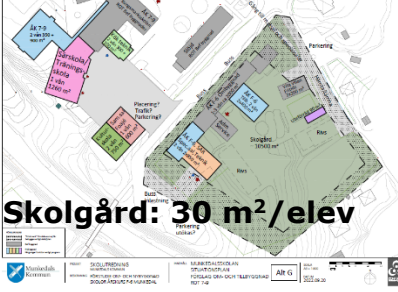
Grönt

Huvudsaklig motivering vid bedömning av alternativ F:

- Ingen modulskola krävs (+)
- Goda lärmiljöer och goda förutsättningar för effektiv verksamhet på samtliga skolor (+)
- Nyttjar Kungsmarksskolan som är byggd med en i huvudsak modern layout (enligt skolans behov och förutsättningar) (+)
- Bibehåller nuvarande skolstruktur med två F-6-skolor i tätorten (flexibilitet) (+)
- Förbättrar trafiksituationen avsevärt (+)
- Skapar utrymme för parkeringsplatser (+)

Alternativ G – Utredds vidare

<p>Nybyggnation på annan plats</p> <p>Skolgård på befintlig plats: 16 m²/elev</p>	<p>Ny skola byggs på ny plats i närheten av nuvarande Bruksskolan för åk F-6. FMK upp till ca 370 elever (större upptagningsområde).</p>
--	--

 <p>Skolgård: 30 m²/elev</p>	<p>Munkedalsskolan anpassas genom ROT till åk F-6. FMK upp till ca 350 elever (mindre upptagningsområde).</p> <p>Kungsmarksskolan anpassas genom ROT till åk 7–9. FMK upp till ca 460 elever.</p> <p>Ny byggnad för tränings- och särskola på Kungsmarksskolan. Kapacitet upp till 15+15 elever (ev. 20+20 elever).</p> <p>Ny byggnad för Kulturskola samt samlingsal vid Kungsmarksskolan– ca 250 sittande.</p>
--	--

<p>Sammanfattande bedömning för genomförande av alternativ G</p> <p style="text-align: center;">Gult</p>
<p>Huvudsaklig motivering vid bedömning av alternativ G:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Befintlig rumsstruktur kvar till stor del på Munkedalsskolan vilket leder till ineffektiv resursanvändning (-) • Lärmiljöer och goda förutsättningar för effektiv verksamhet för Bruksskolan och Kungsmarksskolan (+) • Modulskola behövs för Munkedalsskolan och Kungsmarksskolan (-) • Trafiksituation samma förutsättningar som idag (-)

Alternativ A – Utredds vidare

	<p>Bruksskolan anpassas genom ROT till åk F-3. FMK upp till ca 170 elever.</p>
---	--

 <div data-bbox="335 952 582 1108" style="border: 1px solid black; padding: 5px; transform: rotate(-5deg); display: inline-block;"> <p>1000 elever (idag ca 700)</p> </div>	<p>Munkedalsskolan anpassas genom ROT till åk F-3. FMK upp till ca 230 elever.</p> <p>Ny byggnad för kulturskola och samlingsal vid Munkedalsskolan – ca 250 sittande.</p> <p>Kungsmarksskolan anpassas genom ROT till åk 7–9. FMK upp till ca 460 elever.</p> <p>Ny byggnad för åk 4–6 på Kungsmarksskolan. FMK upp till ca 325 elever.</p> <p>Ny byggnad för tränings- och särskola på Kungsmarksskolan. Kapacitet i tränings- respektive särskola upp till 15 elever (ev. 20 elever).</p>
--	--

Sammanfattande bedömning för genomförande av alternativ A

Orange

Huvudsaklig motivering vid bedömning av alternativ A:

- Ökat elevantal gör att lösningen inte fungerar som tidigare planerat (-)
- Befintlig rumsstruktur är till stor del kvar vilket leder till ineffektiv resursanvändning (-)
- Lärmiljöer och goda förutsättningar för effektiv verksamhet för åk 4–9 (+), sämre förutsättningar för åk F-3 (-)
- Nyttjar Kungsmarksskolan som är byggd med en i huvudsak modern layout (enligt skolans behov och förutsättningar) (+)
- Verksamheten med uppdelning på F-3-skola respektive 4–6-skola lika Svarteborg (hämtning/lämning) (-)
- Skolgård på Bruksskolan har bristande överblick/säkerhet (-)
- Skolgård för åk 7–9 blir liten (-)
- Idrottshallar/gymnastiksalar räcker ev. inte till (justering Bollhall?) (-)
- Det finns inga utbyggnadsmöjligheter (-)
- Modulskola med specialsalar behövs för evakuering (F-3 och 7–9) (-)
- Parkeringsituation försämras (-)
- Trafiksituation mer utmanade jämfört med idag (-)

Alternativ B2 – Utreds vidare

 <p>Skolgård för liten 16 m²/elev</p>	<p>Bruksskolan anpassas genom ROT till åk F-6. FMK upp till ca 310 elever.</p>
--	--

 <p>Skolgård för liten M: 14 m²/elev</p> <p>ca 870 elever (idag ca 700)</p>	<p>Munkedalsskolan anpassas genom ROT till åk F-6. FMK upp till ca 410 elever.</p> <p>Ny byggnad för tränings- och särskola på Munkedalsskolan. Kapacitet i tränings- respektive särskola upp till 15 (ev. 20 elever) elever.</p> <p>Kungsmarksskolan anpassa genom ROT till åk 7–9. FMK upp till ca 460 elever.</p> <p>Ny byggnad för kulturskola och samlingsal, för ca 250 sittande, på Kungsmarksskolan.</p>
---	--

Sammanfattande bedömning för genomförande av alternativ B2

Rött

Huvudsaklig motivering vid bedömning av alternativ B2:

- Skolorna ryms inte på fastigheterna då skolgårdarna inte uppfyller Boverkets riktlinjer för friytans storlek och utformning (avsevärd avvikelser) (-)
- Befintlig rumstruktur är till betydande del kvar vilket leder till ineffektiv resursanvändning (-)
- Lärmiljöer och goda förutsättningar för effektiv verksamhet för åk 7–9 (+), sämre förutsättningar för åk F-6 (-)
- Modulskola krävs för Träningskolan (-)
- Modulskola behövs för alla skolorna (-)
- Parkeringssituation försämras (-)
- Trafiksituation mer utmanade jämfört med idag (-)

Grupp 2: Alternativ som inte utreds vidare (vilande)

Alternativ B1 - Förslaget utreds inte vidare (vilande)

<p>Nybyggnation på annan plats</p> <p>Skolgård på befintlig plats: 16 m²/elev</p>	<p>Ny skola byggs på ny plats i närheten av nuvarande Bruksskolan för åk F-6. FMK upp till ca 310 elever.</p>
---	---

<p>Nybyggnation på annan plats (finns inte)</p> <p>Skolgård på befintlig plats (Munkedal): 17 m²/elev</p> <div data-bbox="347 1301 592 1453" style="border: 1px solid black; padding: 5px; transform: rotate(-2deg); display: inline-block;"> 870 elever (idag ca 700) </div>	<p>Ny skola för åk F-6 (FMK upp till ca 410 elever) samt tränings- och särskola upp till 15+15 elever (ev. 20+20 elever) behöver byggas på ny plats. Det finns ingen lämplig alternativ placering i närområdet.</p> <p>Kungsmarksskolan anpassas genom ROT till åk 7–9. FMK upp till ca 460 elever.</p> <p>Ny byggnad vid Kungsmarksskolan för Kulturskola samt samlingsal – ca 250 sittande</p>
---	--

<p>Sammanfattande bedömning för genomförande av alternativ B1</p> <div style="background-color: red; color: white; padding: 5px; display: inline-block; margin: 10px auto;">Rött</div>
<p>Huvudsaklig motivering vid bedömning av alternativ B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finns ingen lämplig alternativ placering av Munkedalsskolan i närområdet (-) • Skolorna ryms inte på fastigheterna då skolgårdarna inte uppfyller Boverkets riktlinjer för friytans storlek och utformning (avsevärd avvikelser) (-) • Modulskola krävs för Träningssskolan (-) • Modulskola behövs för Munkedalsskolan och Kungsmarksskolan (-) • Parkeringssituation försämras (-) • Trafiksituation mer utmanade jämfört med idag (-)

Alternativ B3 - Förslaget utreds inte vidare (vilande)

<p>Nybyggnation på annan plats</p> <p>Skolgård på befintlig plats: 16 m²/elev</p>	<p>Ny skola byggs på ny plats i närheten av nuvarande Bruksskolan för åk F-6. FMK upp till ca 310 elever.</p>
--	---

 <p>Skolgård för liten</p> <p>M: 14 m²/elev</p> <p>ca 870 elever</p>	<p>Munkedalsskolan anpassas genom ROT till åk F-6. FMK upp till ca 410 elever.</p> <p>Ny byggnad för tränings- och sarskola på Munkedalsskolan. Kapacitet i tränings- respektive sarskola upp till 15+15 elever (ev. 20+20 elever).</p> <p>Kungsmarksskolan anpassas genom ROT till åk 7-9. FMK upp till ca 460 elever.</p> <p>Ny byggnad för kulturskola och samlingsal, för ca 250 sittande, på Kungsmarksskolan.</p>
---	---

Sammanfattande bedömning för genomförande av alternativ B3

Rött

Huvudsaklig motivering vid bedömning av alternativ B3:

- Skolorna ryms inte på fastigheterna då skolgårdarna inte uppfyller Boverkets riktlinjer för friytans storlek och utformning (avsevärd avvikelse) (-)
- Befintlig rumstruktur är till viss del kvar vilket leder till ineffektiv resursanvändning (-)
- Lärmiljöer och goda förutsättningar för effektiv verksamhet för Bruksskolan och åk 7-9 (+)
- Idrottshallar/gymnastiksalar räcker ev. inte till (justering Bollhall?) (-)
- Modulskola krävs för Träningskolan (-)
- Modulskola med specialsalar behövs för evakuering (åk F-6 och åk 7-9) (-)
- Parkeringssituation försämras (-)
- Trafiksituation mer utmanade jämfört med idag (-)

Alternativ D - Förslaget utreds inte vidare (vilande)

<p>Skolgård för liten (idag 240 elever) 8 m²/elev</p> 	<p>Bruksskolan anpassas genom ROT till åk F-3. FMK upp till ca 400 elever.</p>
--	--

<p>Skolgård relativt liten M: 18 m²/elev</p> 	<p>Munkedalsskolan anpassas genom ROT till åk 4-6. FMK upp till ca 325 elever.</p> <p>Ny byggnad för tränings- och särskola på Kungsmarksskolan. Kapacitet i tränings- respektive särskola upp till 15+15 elever (ev. 20+20).</p> <p>Kungsmarksskolan anpassas genom ROT till åk 7-9. FMK upp till ca 460 elever.</p> <p>Ny byggnad för kulturskola och samlingsal, för ca 250 sittande, på Kungsmarksskolan.</p>
--	---

Sammanfattande bedömning för genomförande av alternativ D

Rött

Huvudsaklig motivering vid bedömning av alternativ D:

- Skolorna ryms inte på fastigheterna då skolgårdarna inte uppfyller Boverkets riktlinjer för friytans storlek och utformning (avsevärd avvikelser framför allt på Bruksskolan) (-)
- Befintlig rumsstruktur är till betydande del kvar vilket leder till ineffektiv resursanvändning (-)
- Lärmiljöer och goda förutsättningar för effektiv verksamhet för åk 7-9 (+)
- Verksamheten med uppdelning på F-3-skola respektive 4-6-skola lika Svarteborg (problematiskt med trygghet, studiero, fritids två platser) (-)
- Gymnastiksal räcker inte till på Bruksskolan (ca 20 klasser) (-)
- Modulskola krävs för Tränings-skolan (-)
- Modulskola med specialsalar behövs för evakuering (F-6 samt 7-9) (-)
- Parkerings-situation försämras på Bruksskolan (-)
- Trafik-situationen vid Bruksskolan mer belastad (-)

Grupp 3: Alternativ som inte är aktuella att genomföra

Alternativ C - Inte aktuellt att genomföra

	Bruksskolan avvecklas.
--	------------------------

 <p>Skolgård för liten M: 13 m²/elev</p> <p>ca 1200 elever</p>	<p>Munkedalsskolan anpassas genom ROT till åk F-3. FMK upp till ca 400 elever.</p> <p>Ny byggnad för Kulturskola och Samlingsal (ca 250 sittande) vid Munkedalsskolan.</p> <p>Kungsmarksskolan anpassas genom ROT till åk 7-9. FMK upp till ca 460 elever.</p> <p>Ny byggnad för åk 4-6 på Kungsmarksskolan. FMK upp till ca 325 elever.</p> <p>Ny byggnad för tränings- och särskola på Kungsmarksskolan. Kapacitet i tränings- respektive särskola upp till 15+ elever (ev. 20+20).</p>
---	---

Sammanfattande bedömning för genomförande av alternativ C

Rött

Huvudsaklig motivering vid bedömning av alternativ C:

- Saknas skola i Stale-området (-)
- Koncentration av många elever i varierande ålder inom begränsat område (-)
- Skolorna ryms inte på fastigheterna då skolgårdarna inte uppfyller Boverkets riktlinjer för friytans storlek och utformning (avsevärd avvikelse) (-)
- Elevernas skolväg försämras/förlängs (vissa) (-)
- Ökat behov av skolskjutsar (dyrare, folkhälsa, elevernas självständighet begränsas) (-)
- Idrottshallar/gymnastiksalor räcker ev. inte till (justering Bollhall?) (-)
- Parkeringsituation försämras (-)
- Trafiksituation mer utmanade jämfört med idag (-)

Alternativ E - Inte aktuellt att genomföra

	Bruksskolan avvecklas.
 <p>Skolgård för liten M: 15 m²/elev</p> <p>ca 460 resp 725 elever (idag 700)</p>	<p>Munkedalsskolan anpassas genom ROT till åk F-3. FMK upp till ca 400 elever.</p> <p>Kungsmarksskolan anpassas genom ROT till åk 4-6. FMK upp till ca 325 elever.</p> <p>Ny byggnad för tränings- och särskola på Kungsmarksskolan. Kapacitet upp till 15+15 elever (ev. 20+20 elever).</p> <p>Ny skola med kök och matsal byggs för åk 7-9 på ny plats på Kungsmarken. FMK upp till ca 460 elever.</p> <p>Ny byggnad för Kulturskola och samlingsaal för ca 250 sittande, samt parkering byggs på Kungsmarken.</p>

Sammanfattande bedömning för genomförande av alternativ E

Rött

Huvudsaklig motivering vid bedömning av alternativ E:

- Saknas skola i Stale-området (-)
- Goda lärmiljöer och goda förutsättningar för effektiv verksamhet för årskurs 4-9 (+), sämre förutsättningar för F-3 (-)
- Koncentration av många elever i varierande ålder (-)
- Idrottshallar/gymnastiksalar räcker ev. inte till (justering Bollhall?) (-)
- Elevernas skolväg försämras/förlängs (vissa) (-)
- Ökat behov av skolskjutsar (dyrare, folkhälsa, elevernas självständighet begränsas) (-)
- Skolgård Munkedalsskolan för liten (-)
- Modulskola behövs för Munkedalsskolan (åk F-3) (-)
- Parkeringssituation försämras (för åk F-6) (-)
- Trafiksituation mer utmanade jämfört med idag (fler elever i åk F-6) (-)
- Nyttjar Kungsmarksskolan som är byggd med en i huvudsak modern layout (enligt skolans behov och förutsättningar) (+)

Delrapport 4 - Förstudie skolor centrala Munkedal

Ekonomiska konsekvenser samt förslag på vilket alternativ som bör genomföras

Bakgrund

I förstudien för skolor i centrala Munkedal har tre delrapporter tagits fram under år 2022.

Efter att delrapport 3 redovisades har ytterligare ett alternativ tillkommit efter ett initiativärende i barn- och utbildningsnämnden. Alternativet kallas alternativ H och innebär bland annat en gemensam F-6-skola för alla elever i Munkedal tätort (nuvarande Bruksskolan och Munkedalsskolan).

Förstudien omfattar behoven för anpassad grundskola (tidigare kallat träningskola och särskola).

Inom ramen för förstudien har även kulturskolans lokalbehov samt ett eventuellt behov av en samlingssal i Munkedal tätort behandlats.

Dimensionering av skolor

Redovisade investeringar och förändrade driftkostnader i denna rapport avser skolor dimensionerade utifrån kommunens elevunderlag för åren 2023–2028.

Förstudien har även tagit hänsyn till ett framtida elevantal på respektive skola utifrån kommunens mål att växa till 11 500 invånare, så till vida att skolfastigheterna förbereds för framtida tillbyggnad.

I alternativ G behöver upptagningsområdena för Bruksskolan och Munkedalsskolan justeras när elevantalet ökar.

Förutsättningar vid bedömning av kostnader

I denna rapport redovisas bedömda investeringskostnader och bedömd förändring av kommunens driftkostnader per alternativ, samt delar av de kalkylförutsättningar som använts.

Bedömningar har gjorts utifrån bedömt kostnadsläge 2023. Det finns dock stor osäkerhet kring framtida priser, räntor, inflation, lågkonjunktur, marknadsläge med mera.

Bedömning av investeringskostnader

Vid bedömning av investeringskostnader för de olika alternativen har vissa nyckeltal använts för olika delar av byggnation och anläggning. I tabellen nedan redovisas några exempel på valda nyckeltal:

Åtgärd	Budgetpris
Renovering skola	15 000 kr/m ²
Renovering idrottshall	18 000 kr/m ²
Nybyggnad skola och samlingsal	25 000 kr/m ²
Nybyggnad kök	50 000 kr/m ²

Även kostnader för markarbeten av olika slag, utrustning för skolgårdar, markköp, markundersökningar, sanering, vissa funktioner med mera har bedömts.

Utöver bedömning med nyckeltal har kostnader för projektering, byggherrekostnader och kalkylosäkerhet lagts till med följande valda procentpåslag:

Kostnad	Påslag
Projektering och byggherrekostnad för nybyggnation	6%
Projektering och byggherrekostnad för renovering om- och tillbyggnad	10%
Kalkylosäkerhet vid nybyggnad	10%
Kalkylosäkerhet vid renovering, om- och tillbyggnad	12%

Bedömning driftkostnadspåverkan

I tabellen nedan redovisas de förutsättningar som använts för att bedöma hur mycket kommunens driftkostnader *förändras*.

Avskrivningstid fastighet	50 år
Kalkylränta	3,5 %
Avskrivningstid inventarier	7 år
Kalkylränta i budget 2023	2,5 %
Effektivisering av energikostnader vid renovering (jämfört med dagens kostnad)	-30 %
Effektivisering av energikostnader vid nybyggnad (jämfört med dagens kostnad)	-60 %
Driftkostnader	Detaljbudget för år 2023 alternativt nyckeltal
Underhåll (motivering se nedan)	År 1-5: 0 kr/m ²
Fastighetsskötsel och administration	173 kr/m ²
Lokalvårdskostnad	Nyckeltal enligt detaljbudget för år 2023
Måltidskostnad	Nyckeltal enligt detaljbudget för år 2023
Avgående kapitalkostnad för investeringar medtagna i budget 2023 för åren 2023 - 2025	Avskrivning och ränta enligt ovan
Effektivisering av verksamhet	Förvaltningens bedömning i respektive alternativ
Nuvarande driftkostnader (lokalvård, måltid, hyra)	Avräknade utifrån kostnad år 2022 eller detaljbudget för år 2023

Motivet till att underhållskostnaden sätts till 0 kr/m², oavsett om det gäller nybyggnation eller renovering, under de första fem åren av fastighetens livslängd är att:

- Stora delar av fastighetsbeståndet avseende skolor och förskolor är i god eller mycket god kondition samt att garantitiden är 5 år.

- Stora delar av underhållet de senaste åren har gjorts inom ramen för särskilt avdelade investeringsanslag, och har därmed inte tagits ur underhållsbudgeten.
- För de projekt som färdigställs under åren 2022–2023 skulle motsvarande tillvägagångssätt minska underhållsbudgeten med cirka 710 000 kr/år, vilket skulle kunna hanteras under åren 2023–2026.
- Ett alternativ till förslaget att sätta underhållskostnaden till 0 kr/m² för nya fastigheter under de första fem åren, skulle kunna vara att minska underhållskostnaden ingående i hyran från befintligt 101 kr/m² till 90 kr/m². Detta skulle ge en mer rättvisande bild av hur de olika anslagen används, och en sammanvägd reduktion av underhållsbudgeten med cirka 770 000 kr/år. Detta hade också inverkat positivt på verksamheternas rörelseresultat.

Avveckling av fastigheter

I de fall rivning ska göras av befintliga skolor är kostnaden för rivning medräknad i investeringskostnaden.

Bokfört restvärde exklusive markvärde kostnadsförs i samband med rivning och belastar kommunens driftresultat aktuellt år. Om fastigheter inte rivs belastas kommunen med kvarvarande driftkostnader.

Alternativ A – Bedömda investeringar och förändrade driftkostnader

	Investering fastighet +inventarier (Mkr)	Förändring driftkostnad (Mkr/år)	Antal elever
Bruksskolan F-3 Renovering, om- och tillbyggnad	109+2	+1,9	130
Munkedalsskolan F-3 Renovering, om- och tillbyggnad	77+4	-1,4	180
Kungsmarksskolan 4–6 + 7–9 samt anpassad grundskola Renovering, om- och tillbyggnad	329+8	+19,5	660
Delsumma skolor	515+14	+20	970
Kulturskola Nybyggnation på befintlig plats	35+5	+3,1	
Samlingssal Nybyggnation vid Kulturskolan	39+5	+3,5	
Totalt	589+24	+26,6	

Investeringskostnad för parkering (cirka 7 000 000 kr) kopplat till samlingssal med mera är inte medtaget då plats saknas för att bygga den i detta alternativ.

Kostnader för evakueringskola tillkommer med cirka 50 000 000 kr fördelat under projekttiden. Kostnaden belastar kommunens driftbudget.

Kulturskolan rivs, varför resterande bokfört värde (idag 300 000 kr) kostnadsförs vid rivning. Detta belastar kommunens driftbudget aktuellt år.

Alternativ B2 – Bedömda investeringar och förändrade driftkostnader

	Investering fastighet +inventarier (Mkr)	Ökad driftkostnad (Mkr/år)	Antal elever
Bruksskolan F-6 Renovering, om- och tillbyggnad	168+6	+6,5	240
Munkedalsskolan F-6 samt anpassad grundskola Renovering, om- och tillbyggnad	184+7	+6	330
Kungsmarksskolan 7-9 Renovering, om- och tillbyggnad	159+3	+6,5	400
Delsumma skolor	511+16	+19	970
Kulturskola Nybyggnation vid Kungsmarksskolan	33+5	+3	
Samlingssal Nybyggnation vid Kungsmarksskolan	37+5	+3,4	
Totalt	581+26	+25,4	

Investeringskostnad för parkering (cirka 7 000 000 kr) kopplat till samlingssal med mera är inte medtaget då plats saknas för att bygga den i detta alternativ.

Kostnader för evakueringsskola tillkommer med cirka 50 000 000 kr fördelat under projekttiden. Kostnaden belastar kommunens driftbudget.

Alternativ F – Bedömda investeringar och förändrade driftkostnader

	Investering fastighet +inventarier (Mkr)	Ökad driftkostnad (Mkr/år)	Antal elever
Bruksskolan F-6 Nybyggnation på ny plats	217+6	+9	240
Kungsmarksskolan F-6 samt anpassad grundskola Renovering, om- och tillbyggnad	135+5	+5,2	330
Ny 7-9-skola Nybyggnation på ny plats	284+9	+12,7	400
Delsumma skolor	636+20	+26,9	970
Kulturskola Renovering, om- och tillbyggnad vid nuvarande Munkedalsskolan	27+5	+2,8	
Samlingssal Nybyggnation vid nuvarande Munkedalsskolan	47+5	+3,9	
Totalt	710+30	+33,6	

Bruksskolan rivs, varför resterande bokfört värde (idag 4 300 000 kr) kostnadsförs vid rivning. Detta belastar kommunens driftbudget aktuellt år.

Investeringskostnad för parkering (cirka 7 000 000 kr) kopplat till samlingssal med mera är medtagen.

Det är inte utrett vad övriga delar av nuvarande Munkedalsskolan ska användas till eller om den ska rivs. Hänsyn måste tas till att mediaförsörjning (el och värme) för Kungsmarksskolan finns här.

Munkedalsskolans bokförda värde är idag cirka 5 900 000 kronor.

Alternativ G – Bedömda investeringar och förändrade driftkostnader

	Investering fastighet +inventarier (Mkr)	Ökad driftkostnad (Mkr/år)	Antal elever
Bruksskolan F-6 (större) Nybyggnation på ny plats	237+6	+10,5	240
Munkedalsskolan F-6 (mindre) Renovering, om- och tillbyggnad	135+7	+4,3	330
Kungsmarksskolan 7–9 samt anpassad grundskola Renovering, om- och tillbyggnad	176+3	+6,4	400
Delsumma skolor	548+16	+21,2	970
Kulturskola Nybyggnation vid Kungsmarksskolan	34+5	+3,0	
Samlingssal Nybyggnation vid Kungsmarksskolan	36+5	+3,4	
Totalt	618+26	+27,6	

Investeringskostnad för parkering (cirka 7 000 000 kr) kopplat till samlingssal med mera är inte medtaget då plats saknas för att bygga den i detta alternativ.

Kostnader för evakueringskola tillkommer med cirka 50 000 000 kr fördelat under projektiden. Kostnaden belastar kommunens driftbudget.

Bruksskolan rivs, varför resterande bokfört värde (idag 4 300 000 kr) kostnadsförs vid rivning. Detta belastar kommunens driftbudget aktuellt år.

Alternativ H1 – Bedömda investeringar och förändrade driftkostnader

	Investering fastighet +inventarier (Mkr)	Ökad driftkostnad (Mkr/år)	Antal elever
Ny F-6-skola samt anpassad grundskola (skolidrottshall) Nybyggnation	446+12	+14,4	570
Kungsmarksskolan 7–9 Renovering, om- och tillbyggnad	109+3	+2,8	400
Delsumma skolor	555+15	+17,2	970
Kulturskola Renovering, om- och tillbyggnad vid nuvarande Munkedalsskolan	27+5	+2,8	
Samlingssal Nybyggnad vid nuvarande Munkedalsskolan	47+5	+3,9	
Totalt	629+25	+23,9	

Bruksskolan rivs, varför resterande bokfört värde (idag 4 300 000 kr) kostnadsförs vid rivning. Detta belastar kommunens driftbudget aktuellt år.

Investeringskostnad för parkering (cirka 7 000 000 kr) kopplat till samlingssal med mera är medtagen.

Kungsmarksskolan kan vid behov evakueras till Munkedalsskolan, efter att Munkedalsskolans elever har flyttat till ny skola.

Det är inte utrett vad övriga delar av nuvarande Munkedalsskolan ska användas till eller om den ska rivas. Hänsyn måste tas till att mediaförsörjning (el och värme) för Kungsmarksskolan finns här.

Munkedalsskolans bokförda värde är idag cirka 5 900 000 kronor.

Alternativ H2 – Bedömda investeringar och förändrade driftkostnader

	Investering fastighet +inventarier (Mkr)	Ökad driftkostnad (Mkr/år)	Antal elever
Ny F-6-skola samt anpassad grundskola Nybyggnation, med fullstor idrottshall/eventhall och läktare	479+12	+16,3	570
Kungsmarksskolan 7–9 Renovering, om- och tillbyggnad	109+3	+2,8	400
Delsumma skolor	588+15	+19,1	970
Kulturskola vid nuvarande Munkedalsskolan Renovering, om- och tillbyggnad vid nuvarande Munkedalsskolan	27+5	+2,8	
Samlingssal Nybyggnad vid nuvarande Munkedalsskolan	46+5	+3,9	
Totalt	661+25	+25,8	

Bruksskolan rivs, varför resterande bokfört värde (idag 4 300 000 kr) kostnadsförs vid rivning. Detta belastar kommunens driftbudget aktuellt år.

Investeringskostnad för parkering (cirka 7 000 000 kr) kopplat till samlingssal med mera är medtagen.

Kungsmarksskolan kan vid behov evakueras till Munkedalsskolan, efter att Munkedalsskolans elever har flyttat till ny skola.

Det är inte utrett vad övriga delar av nuvarande Munkedalsskolan ska användas till eller om den ska rivs. Hänsyn måste tas till att mediaförsörjning (el och värme) för Kungsmarksskolan finns här.

Munkedalsskolans bokförda värde är idag cirka 5 900 000 kronor.

Bedömning av de olika skolalternativen

Utifrån nuläget (redovisat i delrapport 1), förutsättningar och behov (redovisade i delrapport 2), konsekvenser för verksamheten (redovisade i delrapport 3) samt bedömt investeringsbehov och driftkostnadspåverkan (redovisat i denna delrapport) bedömer förvaltningen alternativen på följande sätt:

- **Alternativ A bör inte genomföras** då det:
 - har tydliga brister ur ett verksamhetsperspektiv då eleverna inte får lika bra möjligheter till samarbete mellan års-kurserna F-3 och 4-6 som i övriga alternativ
 - förutsätter evakuering till modulskola vilket innebär en hög kostnad (40-60 000 000 kr) som belastar kommunens resultat fördelat under hyrestiden

Kommunens driftbudget kommer att belastas med ytterligare cirka +20 000 000 kr/år.

- **Alternativ B2 bör inte genomföras** då det:
 - har så stora brister ur ett verksamhetsperspektiv att det inte är genomförbart då
 - lokalerna inte på ett tillräckligt bra sätt kan anpassas till dagens pedagogik och framtida effektiv verksamhet
 - skolgårdarna blir trånga vilket inverkar negativt på elevernas möjligheter till aktiviteter på raster
 - förutsätter evakuering till modulskola vilket innebär en hög kostnad (40-60 000 000 kr) som belastar kommunens resultat fördelat under hyrestiden

Kommunens driftbudget kommer att belastas med ytterligare cirka +19 000 000 kr/år.

- **Alternativ F är tveksamt att genomföra** då det:
 - innebär en hög investeringskostnad (cirka 636 000 000 kr exklusive inventarier)
 - den totala genomförandetiden blir relativt lång
 - kommer att belasta kommunens driftbudget med cirka +27 000 000 kr/år

I övrigt är det ett verksamhetsmässigt bra alternativ.

- **Alternativ G är tveksamt att genomföra** då det:
 - har vissa brister ur ett verksamhetsperspektiv då Munkedalsskolan inte fullt ut kan anpassas för modern pedagogik och effektiv verksamhet, till följd av att betydande delar av befintlig skolas struktur blir kvar vid reovering
 - förutsätter evakuering till modulskola vilket innebär en hög kostnad (40-60 000 000 kr) som belastar kommunens resultat fördelat under hyrestiden

Kommunens driftbudget kommer att belastas med ytterligare cirka +21 000 000 kr/år.

- **Alternativ H1 föreslås genomföras** då:
 - alla elever i Munkedal tätort samtidigt får tillgång till en modern och effektiv skola
 - genomförandetiden blir så kort som möjlig (nybyggnation av en skola)
 - ingen evakuering krävs för Bruksskolan eller Munkedalsskolan
 - Munkedalsskolan kan senare användas som evakueringskola när Kungsmarksskolan ska renoveras
 - investeringskostnaden för blir lägst. Cirka 555 000 000 kr (exklusive inventarier) med skolidrottshall

Kommunens driftbudget kommer att belastas med ytterligare cirka +17 000 000 kr/år.

- **Alternativ H2 kan genomföras.** Dock med beaktande av att:
 - behovet av en fullstor idrottshall/eventhall med läktare är oklart
 - det innebär en högre investeringskostnad (+33 000 000 kr jämfört med alternativ H1)
 - Kommunens driftbudget kommer att belastas ytterligare (+2 000 000 kr/år) jämfört med alternativ H1.

Behovet av en fullstor idrottshall/eventhall bör analyseras.

Sammanfattning av förvaltningens bedömning av de olika skolalternativen

Förvaltningens bedömning av de olika alternativen är sammanfattade i figur 1 nedan.

Figur 6 - Sammanfattande bedömning av skolalternativen

Förstudie skolor Munkedal tätort 2023 Bedömning av aktuella skolalternativ

Alt.	BUN	Förvaltning	Ekonomi	Kort beskrivning
A		Orange	Inv. 515+14 Mkr Drift +20 Mkr/år Evak. 50 Mkr	<ul style="list-style-type: none"> B-skolan och M-skolan renoveras/byggs till och blir åk F-3. K-skolan renoveras/byggs till och blir åk 4-9. Ny anpassad grundskola byggs på Kungsmarksskolan.
B2		Röd	Inv. 511+16 Mkr Drift +19 Mkr/år Evak. 50 Mkr	<ul style="list-style-type: none"> B-skolan och M-skolan renoveras/byggs till för åk F-6 samt ny anpassad grundskola på M-skolan. K-skolan renoveras/byggs till för åk 7-9.
F		Gul	Inv. 636+20 Mkr Drift +27 Mkr/år Evak. 0 Mkr	<ul style="list-style-type: none"> B-skolan nybyggnation för åk F-6 på ny plats. M-skolan och anpassad grundskola flyttar till K-skolan som renoveras/byggs till och blir åk F-6. Nybyggnation av 7-9-skola på ny plats.
G		Gul	Inv. 548+16 Mkr Drift +21 Mkr/år Evak. 50 Mkr	<ul style="list-style-type: none"> B-skolan nybyggnation på ny plats för åk F-6 med större upptagningsområde. M-skolan renoveras/byggs till för åk F-6 med mindre upptagningsområde. K-skolan renoveras/byggs för åk 7-9 samt ny anpassad grundskola.
H1/2		Grön	Inv. 555/588+15 Mkr Drift +17/19 Mkr/år Evak. 0 Mkr	<ul style="list-style-type: none"> Ny F-6-skola ersätter B-skolan och M-skolan samt anpassad grundskola. K-skolan renoveras/byggs till för åk 7-9. Nyttja M-skolan för evakuering

Tillkommande skolskjutskostnad i H ca 0,7 Mkr (inräknat)

Grön = mycket bra, Gul = Genomförbart med vissa brister,
Orange = Genomförbart med tydliga brister, Röd = inte genomförbart.

Bedömning av alternativen för kulturskola och samlingsal

Alternativen för kulturskola och samlingsal är avhängiga skolalternativen så till vida att:

- möjliga placeringar påverkas
- möjligheten att nyttja befintliga lokaler som kan renoveras och byggas till kan finnas
- möjligheter att samutnyttja lokaler och få andra synergier kan finnas

Nuvarande placering vid Munkedalsskolan innebär närhet mellan skolor och kulturskolan samtidigt som området tidvis är högt belastat vad gäller trafik och parkeringar.

Alternativ F och H1/H2

Dessa alternativ ger möjlighet att välja två olika vägar vad gäller placering av lokalerna.

1. Delar av Munkedalsskolans område frigörs för annat nyttjande vilket ger utrymme för att välja placering av lokalerna, att skapa utökade parkeringsmöjligheter samt att nyttja en del av Munkedalsskolans lokaler som då kan renoveras, byggas om samt byggas till.
2. Lokalerna kan placeras i anslutning till en ny skola där möjlighet finns att samnyttja vissa lokaler och skapa andra synergier.

Alternativ A, B2 och G

I de dessa alternativ kommer lokalerna att ligga kvar inom området med Munkedalsskolan och Kungsmarksskolan.

Det blir då frågan om nybyggnationer på ett redan relativt hårt nyttjat område vilket kan leda till svårigheter framför allt vad gäller trafik och parkeringar.

Fortsatt analys av de olika alternativen för kulturskola och samlingsal

Utifrån förvaltningens bedömning av skolalternativen rekommenderas, om något av alternativen F, H1 eller H2 väljs, att en analys görs av:

- möjligheterna att skapa synergier mellan skola, kulturskola och samlingsal
- förutsättningarna för att nyttja delar av Munkedalsskolan för kulturskola och samlingsal

§ 50

Dnr 2023-000059

Policy för motverkande av aktiv medverkande till bosättning i annan kommun, "social dumping"

Sammanfattning av ärendet

Enligt socialtjänstlagen (2001:453) har varje kommun det yttersta ansvaret för att enskilda får den hjälp som de behöver. I de allra flesta fall är det den kommun där den enskilde är bosatt som ansvarar för det stödet. Det förekommer dock att kommuner aktivt medverkar till att personer i behov av olika former av stödinsatser flyttar till en annan kommun, utan att personen själv uttryckt en tydlig vilja att flytta, "social dumping". På så sätt flyttas ansvaret enligt socialtjänstlagen över till den nya bosättnings- eller vistelsekommunen. I socialtjänstlagen framgår det tydligt att insatser inte får ske över huvudet på den enskilde. Ett kommunalt agerande som syftar till att personer som är i behov av kommunala stödinsatser ska flytta till en annan kommun, utan att personen själv uttryckt en tydlig vilja att flytta, strider så med mot socialtjänstlagens intentioner.

Statskontorets kartläggning av Sveriges kommuner visar att fyra grupper är särskilt utsatta för aktiv medverkan till bosättning i annan kommun: nyanlända, personer med missbruk eller andra sociala problem, personer i behov av skyddat boende samt strukturellt hemlösa. Förutom de strukturellt hemlösa är detta grupper som vid inflyttning är i behov av ekonomiskt bistånd och sannolikt andra insatser av socialtjänsten.

När Munkedal uppmärksammar fall där "social dumping" har skett, så behöver kommunen tydligt agera och visa att den kommun som medverkat aktiv till bosättningen i annan kommun inte handlat enligt socialtjänstlagens intentioner.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023-03-31

Policy för motverkande av aktiv medverkan till bosättning i annan kommun, "social dumping" 2023-03-30

Förvaltningens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anta Policy för motverkande av aktiv medverkan till bosättning i annan kommun, "Social dumping".

Yrkande

Jan Petersson (SD), Regina Johansson (S), Karl-Anders Andersson (C), Lars Östman (M), Sabina Fremark (KD), Malin Strömberg (V) och Linda Wighed (M) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

forts.

forts. § 50

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på Jan Peterssons (SD) m.fl. yrkande om bifall till förvaltningens förslag och finner att välfärdsnämnden beslutar bifalla förslaget.

Välståndsnämndens förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anta Policy för motverkande av aktiv medverkan till bosättning i annan kommun, "Social dumping".

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktiges beslut skickas till:

Verksamhetsutvecklare välfärdsförvaltningen för slutligt färdigtällande av policydokument, därefter vidare expediering till:

Samtliga förvaltningschefer för vidare spridning i respektive förvaltning

Kommundirektör

Munkbo AB

Näringslivsutvecklare

Publicering på kommunens insida/hemsida

Diarienummer: 2023-000059

Datum: 2023-03-31

TJÄNSTESKRIVELSE

Wivi-Anne Wiedemann

Policy för motverkande av aktiv medverkande till bosättning i annan kommun, "social dumping"

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anta *Policy för motverkande av aktiv medverkan till bosättning i annan kommun, "Social dumping"*.

Sammanfattning

Enligt socialtjänstlagen (2001:453) har varje kommun det yttersta ansvaret för att enskilda får den hjälp som de behöver. I de allra flesta fall är det den kommun där den enskilde är bosatt som ansvarar för det stödet. Det förekommer dock att kommuner aktivt medverkar till att personer i behov av olika former av stödinsatser flyttar till en annan kommun, utan att personen själv uttryckt en tydlig vilja att flytta, "social dumping". På så sätt flyttas ansvaret enligt socialtjänstlagen över till den nya bosättnings- eller vistelsekommunen. I socialtjänstlagen framgår det tydligt att insatser inte får ske över huvudet på den enskilde. Ett kommunalt agerande som syftar till att personer som är i behov av kommunala stödinsatser ska flytta till en annan kommun, utan att personen själv uttryckt en tydlig vilja att flytta, strider så med mot socialtjänstlagens intentioner.

Statskontorets kartläggning av Sveriges kommuner visar att fyra grupper är särskilt utsatta för aktiv medverkan till bosättning i annan kommun: nyanlända, personer med missbruk eller andra sociala problem, personer i behov av skyddat boende samt strukturellt hemlösa. Förutom de strukturellt hemlösa är detta grupper som vid inflyttning är i behov av ekonomiskt bistånd och sannolikt andra insatser av socialtjänsten.

När Munkedal uppmärksammar fall där "social dumping" har skett, så behöver kommunen tydligt agera och visa att den kommun som medverkat aktiv till bosättningen i annan kommun inte handlat enligt socialtjänstlagens intentioner.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023-03-31

Policy för motverkande av aktiv medverkan till bosättning i annan kommun, "social dumping" 2023-03-30

Särskilda konsekvensbeskrivningar

Hållbar utveckling – Ekonomisk dimension

Social dumping kan leda till resursmässiga problem i de mottagande kommunerna och svårigheter för dem att planera verksamheten, särskilt om kommunen inte ges möjlighet till förberedelser inför mottagandet samt att vissa kommuner får ta ett oproportionerligt stort ekonomiskt ansvar.

Hållbar utveckling – Social dimension

Socialtjänstens insatser bygger på frivillighet och innebär att socialtjänsten inte kan vidta åtgärder mot den enskildes vilja. Insatserna ska utgå ifrån respekt för den enskildes självbestämmande och integritet. Endast när en lag medger får insatser ske mot individens vilja till exempel vid vård av missbrukare i vissa fall (LVM), lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) eller lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT).

Social dumpning riskerar att leda till ökad segregation och att vissa kommuner får ta ett oproportionerligt socialt ansvar.

Hållbar utveckling – Miljömässig dimension

Inga konsekvenser

Johanna Eklöf
Förvaltningschef
Välfärdsförvaltningen

Beslutet skickas till:
Samtliga förvaltningschefer för vidare spridning
Kommundirektör
Munkbo AB
Näringslivsutvecklare

Policy

För motverkande av aktiv medverkan till bosättning i annan kommun, social dumpning

Dokumentbeskrivning

Typ	Beskrivning
Dokumenttyp:	Policy
Antaget av:	Kommunfullmäktige
Antagningsdatum:	Ange datum
Diarienummer:	
Gäller till och med:	Gäller tills vidare
Dokumentansvarig:	Välfärdsförvaltningen
Revisionshistorik:	Uppdateras vid förändringar i dokumentet

Bakgrund

Aktiv medverkan är när en kommun genom sitt agerande får en person med ekonomiskt bistånd eller andra insatser från socialtjänsten att flytta till en annan kommun, utan att personen själv har uttryckt en tydlig vilja att flytta. Definitionen utgår från socialtjänstlagen (SoL), där det tydligt framgår att insatser inte får ske över huvudet på den enskilde. När en kommun aktivt medverkar till flytt av en individ som emottar insatser från socialtjänsten till en annan kommun så kallas detta även "social dumpning".

Fyra grupper är särskilt föremål för aktiv medverkan till flytt till annan kommun, det gäller:

- År 2020 uppgav 76% av de svarande kommunerna¹ att de har tagit emot *nyanlända* som vid inflyttning behövde ekonomiskt bistånd.
- 81% av kommunerna angav att de tagit emot *personer med missbruk eller andra sociala problem* som vid inflyttningen behövde ekonomiskt bistånd.
- 41% av kommunerna angav att de tagit emot *personer i behov av skyddat boende* som vid inflyttningen behövde ekonomiskt bistånd.
- 33 % av kommunerna angav att de tagit emot *strukturellt hemlösa* som vid inflyttningen behövde ekonomiskt bistånd. Dessa personer behövde i hemkommunen inte något annat stöd än hjälp att hitta ett boende².

63% av kommunerna som tillfrågades i Statskontorets kartläggning angav att de har tagit emot nya invånare som har fått hjälp av sin tidigare hemkommun med att ordna den nya bostaden³.

Om det blir problem för en kommun att ta emot personer som flyttat till följd av aktiv medverkan hänger ihop med den mottagande kommunens strukturella förutsättningar, såsom ekonomi, arbetslöshet och bostadsmarknad. För mindre kommuner som redan har en ansträngd ekonomi och sämre arbetsmarknadsförutsättningar kan en inflyttning genom aktiv medverkan innebära en betydande ekonomisk belastning. Det kan också bli svårt för den enskilde att få ett arbete och etablera sig i samhället. Det är också vanligare att kommuner med en relativt hög arbetslöshet tar emot nya invånare som har fått hjälp av hemkommunen med att ordna bostad. Vilket innebär att kommuner som redan har ett sämre ekonomiskt och arbetsmarknadsmässiga förutsättningar har tagit emot personer som har fått hjälp av den tidigare hemkommunen att flytta dit.

¹ Till Statskontorets kartläggning inkom 191 kommuner med enkätsvar av landets 290 kommuner.

² Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun. En kartläggning Statskontoret (2020:19) s. 7

³ Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun. En kartläggning Statskontoret (2020:19) s. 8

Den viktigaste faktorn bakom aktiv medverkan är tillgången på bostäder. Bostadsmarknaden leder till att socialt utsatta personer hamnar där det finns bostäder, men där det kan vara svårt att hitta arbete. En annan faktor bakom aktiv medverkan är att vissa kommuner endast erbjuder nyanlända bostäder under de år då staten betalar ut etableringsersättning. Hemkommunen hjälper sedan de personer som inte lyckats skaffa en egen bostad att skaffa en bostad i en annan kommun⁴. Vissa kommuner medverkar aktivt till att personer med försörjningsstöd eller andra insatser enligt Socialtjänstlagen söker bostäder i andra kommuner vilket är ett sätt för kommunen att minska sina kostnader och utöva "social dumpning".

Denna policy syftar till att hindra att andra kommuner aktivt medverkar till att individer som är i behov av insatser inom ramen för Socialtjänstlagen flyttar till Munkedals kommun emot sin vilja.

Konsekvenser av aktiv medverkan från en annan kommun till flytt

För Munkedal är det viktigt att motarbeta att fenomenet "social dumpning" får fäste och tillåts bli normaliserat. Arbetssättet bör anses som oacceptabelt både ur individens- och samhällets perspektiv.

För individen som utsätts för "social dumpning" är det en traumatisk upplevelse. Inte sällan har personer väldigt liten eller ingen uppfattning om var de har hamnat eller varför. De rycks från sitt sociala sammanhang och flyttas till områden utan att någon säkerhetsställt vare sig bostadsförhållanden eller hur individen har möjlighet att klara sitt uppehälle⁵.

Sveriges kommuner spelar en oerhört viktig roll för välfärden. För att kommunerna ska fungera har en rad spelregler satts av staten som ska reglera hur kommuner ska förhålla sig till varandra, men en aktiv flytt av en person i behov av insatser förbigår dessa regler. Det innebär en överföring av de svagaste individerna i samhället oftast från större och ekonomiskt starkare kommuner till mindre och ekonomiskt svagare kommuner.

Att fastställa att en person har utsatts för aktiv medverkan eller "social dumpning" är ingen svår process. De som blir utsatta vänder sig nästan omgående till kommunens socialtjänst för att få hjälp och stöd. Oftast får de

⁴ Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun. En kartläggning Statskontoret (2020:19) S. 9

⁵ I de fall då individens behov står i centrum och en flytt av person som är i behov av insatser inom ramen för SoL är berättigat, så föregås det av samverkan mellan kommuners socialtjänster och sker inte ensidigt från en kommun som önskar bli av med en kostnad.

med sig uppgifter till socialtjänsten och andra kontaktuppgifter från sin tidigare kommun.

Oftast så har personer fått ett förstahandskontrakt där den tidigare ansvariga socialtjänsten står för de första två månaderna av hyreskostnaden, sedan får personen vända sig till Munkedals socialtjänst för att få hyran betald.

Åtgärder för att motverka "social dumpning"

Nedanstående är Munkedals kommuns riktlinje för att motverka att andra kommuner aktivt flyttar socialt utsatta personer till Munkedal mot sin vilja.

Kontakt med kommunen

Vid misstanke om "social dumpning" ska Munkedals kommun genast ta kontakt med berörd kommun och tydligt markera att agerandet inte är acceptabelt. Munkedals kommun ska med samtycke från individen kräva en skälig motivering för agerandet. Individens upplevelse av händelsen ska dokumenteras.

En officiell skrivelse ska också skickas till den kommun som ägnat sig åt att aktivt medverka till flytt.

Inleda en process för återföring av ansvar

I Socialtjänstlagen regleras möjligheterna att flytta över ett pågående ärende som rör en enskild från en kommun till en annan. En sådan flytt ska föregås av samverkan mellan de två kommunernas socialtjänster.

I de fall där "social dumpning" upptäcks och där individen haft en pågående insats ska en process genast inledas i samverkan med den enskilde för att återbörda personen till den kommun som aktivt medverkat till flytten.

Först skickar Munkedal en skriftlig begäran till socialtjänsten i den andra kommunen enligt 2 a kap 10 § SoL.

Om den andra kommunen inte accepterar att återta ansvaret för ärendet eller om den andra kommunen inte har svarat inom en månad, ska Munkedals kommun ansöka om överflyttning hos Inspektionen för Vård och Omsorg enligt kap 2 a 11 § SoL.

Detta är tillämpligt i de fall där SoL inbegriper någon form av vårdinsats, dock inte ekonomiskt bistånd.

Bostäder

I många fall av "social dumpning" tas ingen hänsyn till bostadens skick eller storlek när en individ eller en hel familj flyttas till en ny kommun. I fastställda fall av "social dumpning" ska hembesök genomföras med den enskildes samtycke och hänsyn till dennes integritet.

I de fall där individen lämnats i ett boende som anses påtagligt skadligt eller olämpligt ska individen uppmanas att söka ny bostad.

Hyresvärdens ansvar för att säkerhetsställa betalningsförmåga

Det är hyresvärdens uppgift att säkerhetsställa att nya hyresgäster har en långsiktig betalningsförmåga. Ekonomiskt bistånd och "social dumpning" ska inte kunna utnyttjas som affärsmodell.

Det är viktigt att påtala att inte är säkert att en individ är berättigad ekonomiskt bistånd, utan att alla ärenden prövas mot existerande lagstiftning och kommunens riktlinje för ekonomiskt bistånd.

§ 31

Dnr 2022-000052

Kulturmiljöprogram för Munkedals kommun

Sammanfattning av ärendet

Bohusläns Museum har på kommunens uppdrag tagit fram ett kommunalt kulturmiljöprogram (KMP). Gällande kulturmiljöprogram togs fram 1994 och förhåller sig till en idag föråldrad lagstiftning.

KMP är kulturmiljövårdens viktigaste redskap inom samhällsplaneringen för att bevara och utveckla kulturhistoriska miljöer.

KMP ska beskriva och tillgodose riksintressen för kulturmiljövård samt lyfter kulturmiljöperspektivet inom fysisk planering och besöksnäring.

KMP presenterar riktlinjer och rekommendationer för bevarande och utveckling av kommunens kulturmiljöer samt drar upp riktlinjer för hur utpekade kulturmiljöer hanteras i detaljplane- och bygglovskede.

I det nya KMP framgår;

- identifikation av de viktigaste identitetsbärarna för Munkedals kommun.
- ett sammanhållet och enhetligt kunskaps- och planeringsunderlag för hela kommunen.
- ett digitalt kartunderlag som är kompatibelt med kommunens digitala översiktsplan.
- en handlingsplan för fortsatt arbete vilken kan hantera en lägre detaljnivå inom området samt prioritering för fördjupat arbete.

Bohusläns Museum har tagit fram ett pedagogiskt material i bokform för åk 3 – 6 som kan användas i undervisningen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023-04-13.

Kulturmiljöprogram.

Muntlig presentation av kultur- och fritidschef Margareta Svensson-Hjorth.

Förvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar anta Kulturmiljöprogrammet för Munkedals kommun.

Yrkande

Bifall till förvaltningens förslag till beslut från Lars-Göran Sunesson (C), Erik Färg (S) och Terje Skaarnes (SD).

Propositionsordning

Ordförande ställer proposition på förvaltningens förslag till beslut och finner att nämnden beslutar enligt förslaget.

Kultur- och Fritidsnämndens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar anta Kulturmiljöprogrammet för Munkedals kommun.

Beslutet skickas till

Förvaltningschef, för kännedom.
Kommunstyrelsen, för vidare hantering.
Förvaltningschef SBN, för kännedom.

Diarienummer: 2022-000052

Datum: 2023-04-13

TJÄNSTESKRIVELSE

Jan-Olof Karlsson
Kultur och friluftsutvecklare
Kultur och fritidsförvaltningen

Kulturmiljöprogram för Munkedals kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar anta Kulturmiljöprogrammet för Munkedals kommun.

Sammanfattning

Bohusläns Museum har på kommunens uppdrag tagit fram ett kommunalt kulturmiljöprogram (KMP). Gällande kulturmiljöprogram togs fram 1994 och förhåller sig till en idag föråldrad lagstiftning. KMP är kulturmiljövårdens viktigaste redskap inom samhällsplaneringen för att bevara och utveckla kulturhistoriska miljöer.

KMP ska beskriva och tillgodose riksintressen för kulturmiljövård samt lyfter kulturmiljöperspektivet inom fysisk planering och besöksnäring.

KMP presenterar riktlinjer och rekommendationer för bevarande och utveckling av kommunens kulturmiljöer samt drar upp riktlinjer för hur utpekade kulturmiljöer hanteras i detaljplane- och bygglovskedet.

I det nya KMP framgår;

- identifikation av de viktigaste identitetsbärarna för Munkedals kommun.
- ett sammanhållet och enhetligt kunskaps- och planeringsunderlag för hela kommunen.
- ett digitalt kartunderlag som är kompatibelt med kommunens digitala översiktsplan.
- en handlingsplan för fortsatt arbete vilken kan hantera en lägre detaljnivå inom området samt prioritering för fördjupat arbete.

Bohusläns Museum har tagit fram ett pedagogiskt material i bokform för åk 3 – 6 som kan användas i undervisningen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2023-04-13
Kulturmiljöprogram

Särskilda konsekvensbeskrivningar

Hållbar utveckling – Ekonomisk dimension

Samhällsbyggnadskontoret budgeterade medel. Bidrag från Länsstyrelsen. Kultur och Fritidsförvaltningens budget för framställande av bok.

Hållbar utveckling – Social dimension

Levande miljöer med historiskt innehåll är bra livsmiljöer. De bidrar till trivsel, känsla av samhörighet och sammanhang. De ger oss inblick i historien och perspektiv i vår samtid och utveckling

Hållbar utveckling – Miljömässig dimension

Ett målinriktat arbete med fokus på hållbar utveckling av kommunens kulturmiljöer bidrar till en positiv klimatpåverkan. Ofta är en kulturmiljös värden nära knutna med platsens naturvärden. Det kan vara att främja biologisk mångfald såsom betade ängsmarker, slåtterängar eller lämningar av artrikedomen i äldre tiders trädgårdar.

Barnkonventionen

Arbetet med samhällsbyggnad påverkar när barns livsmiljöer planeras och gestaltas. Det är viktigt att barns intressen får ta plats och att barns skilda förutsättningar och livsvillkor beaktas. Kulturmiljöprogrammet ska garantera nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. Detta ansvar för kulturmiljön delas av alla.

Liselott Sörensen-Ringi

Förvaltningschef
Barn och Utbildning Kultur och Fritid

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen
Förvaltningen Kultur och Fritid
Förvaltningen Samhällsbyggnad

Strategi

Kulturmiljöprogram för Munkedals kommun – Kulturmiljöstrategi (förslag 220630)

Dokumentbeskrivning

Typ	Beskrivning
Dokumenttyp:	Kulturmiljöstrategi
Antaget av:	Ange beslutande instans
Antagningsdatum:	
Diarienummer:	Ange diarienummer
Gäller till och med:	Ange datum eller "Gäller tills vidare"
Dokumentansvarig:	Mikaela Danielsson
Revisionshistorik:	Uppdateras vid förändringar i dokumentet

Kulturmiljöprogram för Munkedals kommun

- Kulturmiljöstrategi (förslag 220630)

Innehållsförteckning

Dokumentbeskrivning	2
Kulturmiljöprogram för Munkedals kommun	3
Inledning	6
Kulturmiljöprofil	7
Förhistoriens landskap	8
Odlingslandskapet	9
Industri- och flottningshistoria	10
Kommunikationer, institutioner och samhälle	12
Historiska händelser och skeenden	13
Munkedals kulturmiljöer	15
Hållbar bebyggelseutveckling i kulturmiljöerna	15
Förteckning över Munkedals kulturmiljöer	16
Strategi för långsiktigt kulturmiljöarbete i Munkedal.....	30
Kulturmiljöer - en resurs i kommunal utveckling	30
- Munkedals kulturmiljöer är väl omhändertagna.....	31
- Munkedals kulturmiljöer är angelägna och tillgängliga för alla.....	32
- Munkedals kulturmiljöer är en resurs för långsiktig utveckling	32
Kulturmiljöer i ett förändrat klimat	32
Andra relevanta strategiområden.....	34
Kulturmiljöer i ett förändrat klimat.....	36
Problemområden orsakade av klimatförändringarna	37
Framtida klimat inom Munkedals kommun	37
Påverkan på kulturarvet i Munkedal	39
Sammanfattning	44

Inledning

Genom människans avtryck och påverkan på landskapet skapas vår nutida omgivning. Landskapet är under ständig utveckling, en utveckling som också lämnar spår: Vårt gemensamma kulturarv, våra kulturmiljöer.

Kulturmiljöerna inom en kommun är tillsammans ett uttryck för den historia som ägt rum inom kommunens gränser. Kulturmiljöerna är en resurs för både förståelsen för det som har varit och utveckling av nya miljöer och platser.

För att kunna ta till vara denna resurs har Munkedals kommun 2021-2022 låtit ta fram ett uppdaterat kulturmiljöprogram. Materialet har tagits fram av Bohusläns museum på uppdrag av Munkedals kommun. Programmet är främst tänkt som ett stöd i den löpande kommunala hanteringen av kulturmiljöerna, men riktar sig också till alla som har ett intresse av kommunens historiska bakgrund.

Munkedals kulturmiljöprogram är ett samlingsbegrepp för de olika ingående delarna: Historik, Kulturmiljöprofil för Munkedals kommun, Miljöbeskrivningar, och Kulturmiljöstrategi.

Historiken ger det historiska sammanhanget. *Kulturmiljöprofilen* fångar det som är mest karaktäristiskt för Munkedals historia och kulturmiljöer. *Miljöbeskrivningarna* fungerar som ett rådgivande handläggarstöd för enskilda ärenden, men innehåller också historiska fakta för miljöerna.

Historik, *Kulturmiljöprofil* och *Miljöbeskrivningar* utgör ett separat dokument, som fungerar som handläggarstöd och som underlag för Kulturmiljöstrategin.

Detta dokument, *Kulturmiljöstrategin* är det som kopplar kulturmiljöerna till den översiktliga planeringen. Här finns en förteckning över de utvalda kulturmiljöerna med tillhörande översiktliga rekommendationer, samt ett strategiskt ställningstagande för kommunens arbete med kulturmiljöfrågor. Här finns också en analys av hur klimatförändringarna kan komma att påverka kulturmiljöerna. I Kulturmiljöstrategin finns även en något kortare version av kulturmiljöprofilen.

Kulturmiljöprofil

Kulturmiljöprofilen fångar och samlar de historiska skeenden och bevarade kulturmiljöer som är karaktäristiska för Munkedals kommun.

Dagens administrativa indelning i kommuner och län är relativt nya företeelser, sett ur ett historiskt perspektiv. Det område som idag är Munkedals kommun har en lång och unik historia, men ingår samtidigt i de västsvenska och bohuslänska historiska sammanhangen.

Tematiserad historia tillgängliggör

Landskapet i Munkedals kommun bär på spår och minnen av människans närvaro och aktiviteter under tusentals år. Spåren finns i byggnader och fysiska lämningar i landskapet, men också i historia och berättelser som kanske inte alltid kan kopplas till bevarade lämningar.

Kulturmiljöprofilen sammanfattar historien under fem olika teman: Förhistoriens landskap, Odlingslandskapet, Industri- och flottningshistoria, Kommunikationer, Institutioner och samhälle samt Historiska händelser och skeenden.

Kulturmiljöprofilen är tänkt som ett underlag för kommunens långsiktiga arbete med att tillvarata och utveckla kulturarvet och för förmedlingsarbetet kopplat till kulturmiljöernas pedagogiska potential.

Underlag för miljörval och fysisk planering

Kulturmiljöprofilen och den historiska översikten speglas i urvalet av kulturmiljöer i kommunen. Miljöerna innehåller välbevarade kulturhistoriska objekt och lämningar som skildrar olika delar av kommunens historia.

I kulturmiljöerna finns olika typer av historiska spår: kulturhistorisk bebyggelse, fornlämningar, odlingslandskap, vägsträckningar och mycket mer.

Kulturmiljöprofilens olika teman representeras av ett antal kulturmiljöer. Samtidigt kan varje kulturmiljö rymma flera olika teman, eftersom flera olika tidsepoker satt sina spår i miljön.

Kulturarvsförmedling

Kulturmiljöprofilen sammanfattar den lokala historien och gör den tillgänglig för allmänheten. Kulturmiljöprofilen och kulturmiljöerna kan användas inom många utvecklingsområden, bland annat besöksmålsutveckling och turism. Ett prioriterat område är att förmedla kunskap om kulturvärdena till barn och unga, och då särskilt inom skolan. Kulturmiljöerna är en pedagogisk resurs där man på ett konkret sätt kan arbeta med historien på plats i landskapet.

Förhistoriens landskap

Förhistorien finns mitt inne i dagens samhälle. Tjuvehögen vid Hagarne Ringväg i Munkedal är en av Bohusläns största gravhögar. Foto: Cecilia Wingård, Bohusläns museum.

Spåren efter förhistoriens människor finns bevarade överallt i landskapet. De första människorna kom hit så snart inlandsisen dragit sig tillbaka för mer än 10 000 år sedan. Deras boplatser finns på flera håll i kommunen, men den första boplatser som upptäcktes ligger i Hensbacka. Upptäckten var så betydelsefull att platsen fick ge namn åt en del av den västsvenska jägarstenåldern: Hensbackakulturen.

Inom kommunen finns också hällristningar från bronsåldern. De flesta finns i kommunens västra delar som vid Bärby och Buråsen, men några ligger också i inlandet som vid Vassbotten. En av Bohusläns största hällristningar ligger vid Lökeberg med över 600 inristade figurer.

Munkedal utmärker sig särskilt genom sina många välbevarade lämningar från järnåldern. De lämningar som är mest framträdande är gravarna och gravfälten. I kommunen finns flera större järnåldergravfält, ofta belägna på höjdlägen i terrängen. Exempel på större gravfält finns vid Svarteborg, Köpestad, Håby-Torp, Hede-Torp och Stenehed. På Steneheds gravfält står dessutom en gåtfull rad med nio resta stenar.

De förhistoriska skeendena har präglat Munkedal på olika sätt och har legat till grund för kommunens fortsatta historiska utveckling. Det är under förhistorisk tid som människan genom jordbruk och bete börjar bruka landskapet och successivt ge det den form det har idag.

Kulturmiljöer som exemplifierar FÖRHISTORIENS LANDSKAP

Hensbacka, Ås–Buråsen–Folkesberg, Svarteborg–Köpestad, Långevall–Aspång–Hermanseröd, Vaglen–Ellingebo–Näset, Sanne kyrka–Vassbotten, Tungenäset, Torp–Bråland, Svarteborg–Köpestad, Hällevadsholm, Torp–Sörbo–Hajum

Odlingslandskapet

Odlingslandskapet i Örekilsälvens norra dalgång. Foto: Teresia Eboskog.

Kulturpräglade odlingslandskap med spår från många generationers bruk har skapat karaktären för en stor del av landsbygden i Munkedals kommun.

Den långa jordbrukstraditionen inleddes under yngre stenålder, och har successivt utvecklats under historiens gång. På många håll kan det vara samma marker som brukas än idag, om än på förändrade sätt.

Kulturlandskapen innehåller öppna, brukade åkrar, betesmarker i sluttningar och älvdalar och gårdsbebyggelse i traditionella lägen. Detta tillsammans med den bohuslänska topografin skapar landskapsupplevelser som är mycket karaktäristiska, och där kulturvärden och värdet av jordbruksmark ofta kan gå hand i hand.

Ett särdrag för Munkedals kommun är att det funnits ovanligt många herrgårdar och storgårdar i jämförelse med övriga Bohuslän. Sannolikt är det mängden sammanhängande god jordbruksmark i kombination med tillgången på vattenkraft som lockat till sig de högre stånden.

Odlingslandskapet som vi ser idag bär spår av det laga skiftet, den jordbruksreform som ägde rum på 1800-talet då de nuvarande gårdsstrukturerna skapades. Det har också formats av jordbrukets modernisering under 1800- och 1900-talen, då bland annat jordbruksarbetet effektiviserades och större åkerytor plöjdes upp.

Men här finns också lämningar som vittnar om äldre tiders sätt att bruka landskapet, som exempelvis röjningsrösen, fägator, stengärdesgårdar och andra lämningar.

Befolkningsökningen på 1800-talet ledde till att ett stort antal torp och backstugor byggdes på ofri grund. Många av dessa är idag borta, men bevarade torp och torplämningar i dalgångarna och på fjällen berättar om den ofta hårda tillvaron för många bohusläningar under 1700- och 1800-talen. Miljöer med många lämningar efter torp och backstugor finns bland annat på Skottfjället, liksom på Långön i Sörbygden.

Kulturmiljöer som exemplifierar ODLINGSLANDSKAPET

Hästhagen–Revet–Skådet, Knarrevik, Snipen–Furufjäll–Hästhagen, Hökärn – Fiskebo, Örekilsälvens norra dalgång, Grinås–Bön– Hult – Påstigen, Ulkeröd – Ed – Hultane, Torreby, Keddebo, Kynnefjäll, Skottfjället, Vågsäter, Tungenäset, Långevall – Aspång – Hermanseröd, Vaglen – Ellingebo – Näset, Åboland, Fisketorp – Långön – Brattönsgård, Sanne – Vassbotten

Industri- och flottningshistoria

Borgmästarbruket – grunden till den vattendrivna sågen. Foto: Teresia Eboskog.

Det industri- och flottningshistoriska arvet är mer påtagligt inom Munkedals kommun än i övriga Bohuskommuner, och de lämningar som finns vittnar om en viktig del av det som är karaktäristiskt för Munkedals historia.

De goda förutsättningarna för vattenkraft på många håll i kommunen ledde tidigt till omfattande etableringar av vattenkraftsdriven industri, bland annat sågverk, kvarnar och produktion av järnprodukter. Exempel på detta finns vid Vågsäter och Brattönsgård.

Inte minst längs Örekilsälvens nedre lopp söder om Kärnsjön och längs Munkedalsälven finner man idag lämningar efter dessa verksamheter. Vid Torp, Borgmästarbruket och Brålandsfallet finns stengrunder från hus och kvarnar eller rester av fördämningar och andra anläggningar. Vid Munkedalsälven ligger dagens verksamma pappersindustri sida vid sida med några byggnader från den verksamhet som föregick pappersbruket: Gamla bruket.

Sågverken i älvarna försågs med timmer som flottats från Dalsland via vattensystemen. Här märks särskilt Örekilsälven som var en av Sveriges äldsta allmänna flottningsleder, där flottning pågick i nästan 300 år. Lämningar efter flottningen är bland annat stensatta strandkanter eller anordningar för att styra och kontrollera timrets färd på älvarna. Lämningarna syns i strandkanterna på många håll, bland annat i Örekilsälven och Munkedalsälven.

Vid 1900-talets början blev stenen värdefull i Munkedals kommun. I Hällevadsholmstrakten finns granit i en ovanlig blågrå nyans och stenen började brytas 1906-1907. Den nybyggda Bohusbanan var en förutsättning för att stenindustrin skulle kunna etableras här, eftersom den möjliggjorde transport av stenen från brotten och ut i världen. Under 1900-talet blev även kvarts- och fältspatgruvor viktiga näringar i kommunen. Den största gruvan var Barhults fältspatgruva nära Åboland.

Kulturmiljöer som exemplifierar INDUSTRI- OCH FLOTTNINGSHISTORIA

Munkedals bruksmiljö, Torp-Bråland, Vågsäter, Munkedals hamn, Åboland, Kaserna, Hällevadsholm, Fisketorp-Långön-Brattönsgård.

Kommunikationer, institutioner och samhälle

Bebyggelsen kring Munkedals station härstammar från början från 1900-talet och speglar Munkedals framväxt som centralort och kommuncentrum. Foto: Cecilia Wingård, Bohusläns museum.

Det moderna Munkedals framväxt är ett resultat av samspelet mellan de äldre historiska epokerna, och utvecklingen under 1900-talet.

Vägar och kommunikationer gav tidigt upphov till knutpunkter, där strömmen av resande och varor ledde till etableringar av gästgiverier, affärer, lastageplatser och färjelägen. Vid Kviström låg tingshus och gästgiveri, vid Röd på Tungenäset fanns överfart till Stångenäset och vid Saltkällan fanns lastageplats och marknadsplats.

De större samhällen som finns i Munkedal idag växte dock inte fram förrän Bohusbanan anlades i början av 1900-talet. Järnvägen blev mycket betydelsefull för gods- och persontransporter, och så kallade stationssamhällen växte upp kring stationerna i Munkedal, Dingle och Hällevadsholm. Här etablerades handel men också andra samhällsfunktioner, som bank, hotell, post med mera.

Från 1920-talet och framåt byggdes vägnätet ut och både nyanlagda bilvägar, som den från Svarteborg till Sörbygden, och förbättringar av äldre vägar, innebar förbättrade kommunikationer inom kommunen. På landsbygden växte också mindre centrumbildningar fram med skola, affärer, postkontor och annan service. Exempel på detta är Fisketorp och Medbön.

Utbyggnaden av vägnätet har fortsatt under hela 1900-talet och samhällsutbyggnaden fortsätter att formas utifrån vägar och knutpunkter.

Munkedals samhälle har sina rötter både i brukssamhället kring Munkedals bruk och Stale, samt i stationssamhället kring järnvägsstationen och upp mot kyrkan. När Folkparken byggdes lades den mitt emellan de två delarna. Affärer och skolor har funnits i båda samhällsdelarna, men när kommunens organisation växte under andra halvan av 1900-talet, koncentrerades samhällsservicen till stationsområdet. Där hamnade också kommunhus och torg.

Kulturmiljöer som exemplifierar KOMMUNIKATIONER, INSTITUTIONER OCH SAMHÄLLE

Dingle stationsmiljö, Munkedals stationsmiljö, Hällevadsholm, Fisketorp–Långön–Brattönsgård, Örne–Sältorna, Röd, Kviström, Svarteborg–Köpestad, Grinås–Bön–Hult–Påstigen, Vaglen–Ellingebo–Näset, Åboland, Munkedals bruksmiljö, Bärfendal, Munkedals hamn, Torp–Sörbo–Hajum.

Historiska händelser och skeenden

Bärfendals kyrka från 1100-talet. Kristnandet är ett av de viktigaste historiska skeendena. Foto: Cecilia Wingård, Bohusläns museum.

Historiskt intressanta platser och miljöer är ofta exempel på hur samhället varit uppbyggt och hur människan brukat de resurser som finns på platsen. Men den historiska utvecklingen har också påverkats av viktiga händelser och utvecklingsprocesser.

Sådana historiska händelser och skeenden har ibland lämnat fysiska spår efter sig och ibland inte, även om platserna där det hänt är kända.

En viktig transformation av samhället skedde i samband med kristnandet, en process som i nuvarande Västsverige inleddes århundradena strax före år 1000. Äldre tankesystem och seder övergavs för nya, kyrkor byggdes, och landskapen indelades i socknar på ett sätt som levtt kvar i århundraden. I Munkedal finns fyra kyrkor kvar som är uppförda på medeltiden, med Bärfendals kyrka som den mest ursprungliga till sin utformning.

Som en del i det medeltida norska riket hade bygderna i Munkedal betydelse för kungarna i maktspelet kring den norska kronan. År 1157 dödades kung Eystein Haraldsson i maktkampen mellan tre kungabroder, och begravdes i Foss kyrka. Tjugo år senare inleddes nya inbördes strider, där Sverre Sigurdsson i Sörbo år 1177 utropades till kung av Norge av sina egna. Foss medeltida kyrka finns kvar, och i Sörbo står en minnessten över kung Sverre, rest 1929.

Stormaktstidens krig lämnade inte Munkedal oberört, inte minst på grund av att den nord-sydliga landsvägen genom Bohuslän passerar en smal passage vid Kviström. Här skedde upprepade krigshändelser på 1600- och 1700-talen och den tydligaste lämningen efter detta är en stor försvarsanläggning i form av en skans som tingshuset är byggt på.

Kampen för demokrati och rättvisa villkor för alla, som inleddes under 1800-talets slut, har naturligtvis förts också i Munkedal. Närvaron av en stark arbetarrörelse i framförallt brukssamhället märks exempelvis i att Folkets hus placerades på Stale. Även stenarbetarna i Hällevadsholm var fackligt engagerade och byggde Folkets hus.

En viktig profil i Munkedal var fotografen Selma Sahlberg. Hon engagerade sig i kampen för kvinnlig rösträtt vid 1900-talets början och var ledamot i den lokala rösträttsföreningens styrelse. Selma Sahlbergs hus finns kvar på Hagarne vid Munkedals bruk.

Det fanns fler personer med rötter i Munkedal som liksom Selma Sahlberg ville förändra och förbättra samhället på olika sätt. Ett par exempel är 1700-talspoeten och filosofen Thomas Thorild, som föddes i Svarteborg, och filosofen Pontus Wikner, som växte upp vid Kaserna på 1800-talet.

Kulturmiljöer som exemplifierar HISTORISKA HÄNDELSER OCH SKEENDEN

Bärfendal, Tungenäset, Torp-Sörbo-Hajum, Kviström, Hällevadsholm, Munkedals bruksmiljö, Kaserna.

Munkedals kulturmiljöer

De kulturmiljöer som är utpekade att spegla Munkedals historia visar tillsammans på en stor bredd. Utpekandet grundar sig i att de inom sig innehåller tillräckligt höga kulturvärden på det sätt som avses i Kulturmiljölagen, Miljöbalken och Plan- och Bygglagen. Utöver detta finns också immateriella värden kopplade till den lokala historien, värden som i sig inte kan hanteras fullt ut med tillgängliga planeringsinstrument.

Sett ur ett renodlat kulturhistoriskt perspektiv finns också platser med lokalhistorisk betydelse, men där de fysiska lämningarna (fornlämningar, landskap, bebyggelse) kanske inte fullt ut är så välbevarade att det utgör grund för formell reglering. Det är dock fullt möjligt att ur planeringshänseende ändå ta hänsyn till sådana värden.

Kulturhistoriska värden finns givetvis också utanför de utvalda miljöerna, både i form av byggnader, fornlämningar och landskapsrum, men då mer i form av enskilda objekt. Dessa objekt kan i sig ha individuellt skydd (som exempelvis fornlämningar).

Hållbar bebyggelseutveckling i kulturmiljöerna

Ett övergripande mål är att kulturmiljöerna ska kunna bibehålla den karaktär de har, och därmed sin attraktion och pedagogiska potential. Därför måste bebyggelseutvecklingen vara långsiktigt hållbar. Det blir den om det sker på ett varsamt sätt. I enstaka fall även på ett sparsamt och begränsat sätt.

Detta innebär inte ett stopp i utvecklingen. De allra flesta kulturmiljöer tål en fortsatt bebyggelseutveckling, när den sker på ett sätt som är varsamt i förhållande till de värden som identifierats.

Man kan utveckla varsamt genom att förhålla sig till det som redan finns. Det kan handla om nya byggnaders utseende, det kan handla om lokaliseringen av var ny bebyggelse placeras, och det kan handla om omfattningen på ny bebyggelse. På ett mindre antal platser måste man dessutom vara mycket sparsam med ny bebyggelse.

Därför är det relevant att i den översiktliga planeringen använda begreppen "varsam bebyggelseutveckling" som generell och återkommande rekommendation, och i några fall också "begränsad bebyggelseutveckling".

"Varsam bebyggelseutveckling"

Detta utgår från att en fortsatt bebyggelseutveckling sker, men att det finns hänsyn som måste tas. Utvecklingen måste alltså ske varsamt.

Det kan röra sig om utformning av eventuell ny bebyggelse, om placering i landskapet eller i förhållande till annan bebyggelse. Det gäller även omfattningen, utifrån vilken påverkan det ger på helheten. Större exploateringar eller etableringar ryms inte inom begreppet "varsamt". Varsam bebyggelseutveckling innebär även att befintliga byggnader ska hanteras varsamt.

"Begränsad bebyggelseutveckling"

Detta innebär att miljön har begränsad kapacitet att rymma ytterligare bebyggelse. Antingen för att det helt enkelt finns få eller inga ytor tillgängliga, eller att miljön är särskilt känslig.

PBL, bebyggelseutveckling och kulturvärden

Att styra bebyggelseutvecklingen i förhållande till platsens kulturvärden har bakgrund i PBL:s krav på anpassning (PBL 2:a kapitlet 6§), det vill säga att ny bebyggelse ska ha en utformning och placering som är "lämplig med hänsyn till platsens ... kulturvärden". I vissa fall är det aktuellt även med förvanskningsförbud för bebyggelseområde (PBL 8 kapitlet 13§). Här finns också hänsyn till fornlämningar (KML 2:a kapitlet).

Dessutom kan finnas också aspekter som gäller enskilda befintliga byggnader: Förändringar av enskilda byggnader ska ske varsamt (PBL 8 kapitlet 17§) och får inte förvanska karaktären på särskilt värdefulla byggnader (PBL 8 kapitlet 13§).

Förteckning över Munkedals kulturmiljöer

Följande miljöer är de som är utvärderade som särskilt kulturhistoriskt värdefulla. De speglar Munkedals identitet och historia på ett sätt som gör dem till en tillgång i en hållbar utveckling.

Miljöerna Bärfendal, Öne-Sältorna, Knarrevik, Munkedals bruksmiljö, Torp-Bråland och Örekilsälvens norra dalgång är utpekade som riksintressen för kulturmiljövården.

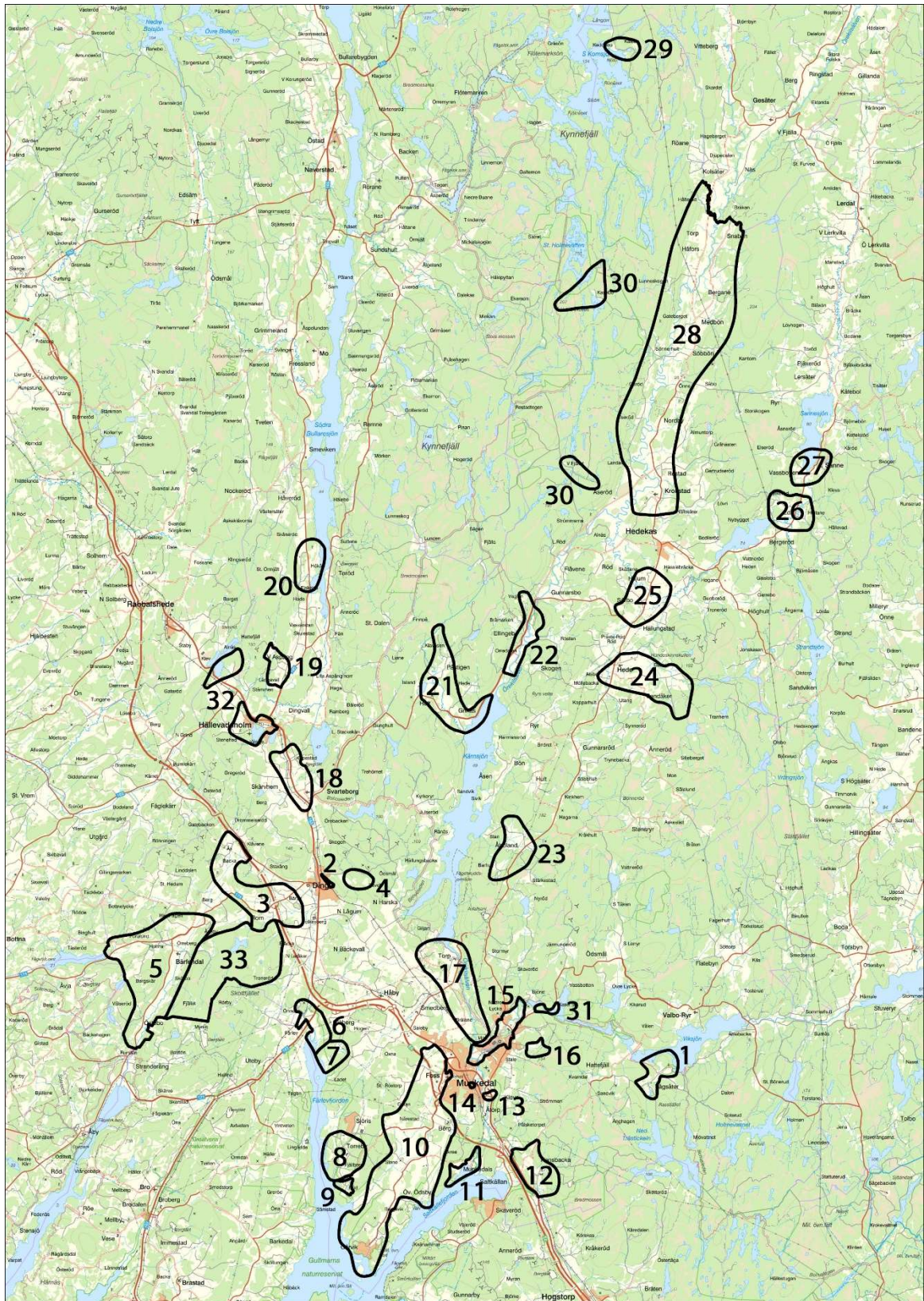
Mer utförliga miljöbeskrivningar och mer utvecklade rekommendationer finns i handläggarstödet "Miljöbeskrivningar".

De mål och rekommendationer som presenteras här, är mål och rekommendationer för de kulturhistoriska värden som finns i respektive miljö.

De ska användas som underlag tillsammans med andra intressen när samlade målbilder för respektive område tas fram, exempelvis i Översiktsplanen.

Lista över kulturmiljöerna

1	Vågsäter	2	Dingle stationsmiljö
3	Ås-Buråsen-Folkesberg	4	Hästhagen-Revet-Skådet
5	Bärfendal	6	Önne-Sältorna
7	Knarrevik	8	Torreby
9	Röd	10	Tungenäset
11	Munkedals hamn	12	Hensbacka
13	Kviström	14	Munkedals stationsmiljö
15	Munkedals bruksmiljö	16	Snipen-Furufjäll-Hästhagen
17	Torp – Bråland	18	Svarteborg – Köpestad
19	Långevall-Aspång-
Hermanseröd	20	Hökärr – Fiskebo
21	Grinås – Bön – Hult -
Påstigen	22	Vaglen-Ellingebo-Näset
23	Åboland	24	Fisketorp-Långön-Brattönsgård
25	Torp - Sörbo – Hajum	26	Ulkeröd-Ed-Hultane
27	Sanne kyrka – Vassbotten	28	Örekilsälvens norra dalgång
29	Keddebo	30	Kynnefjäll
31	Kaserna	32	Hällevadsholm
33	Skottfjället		

Karta med kulturmiljöerna i Munkedals kommun markerade. Karta av Linnea Nordell.

1. Vågsäter

Kort beskrivning: Betespräglad, öppet odlingslandskap med koncentration av förhistoriska gravar och en privat begravningsplats. Plats för herrgård med lämningar efter järnverk och andra vattenkraftsdrivna verksamheter, samt en mjölnarstuga och några äldre bostadshus.

Motivering: Värdefull industrihistorisk miljö i odlingslandskap med koncentration av fornlämningar. I miljön finns också värdefull äldre bebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarad fornlämningskoncentration, med bibehållet sammanhang i landskapet. Fortsatt öppet landskap. Varsam bebyggelseutveckling, med bibehållen bebyggelse- och landskapsbild.

2. Dingle stationsmiljö

Kort beskrivning: Miljön omfattar Dingle stationshus med godsmagasin och banvaktarstuga, uppförda i början av 1900-talet. Stationen har ett högt och vackert läge med vid utsikt över Dingleslätten och Skottfjället.

Motivering: Välbevarad bebyggelsemiljö som är representativ för stationsmiljöer utmed Bohusbanan, och som har en tydlig historisk koppling till Dingles framväxt som samhälle.

Mål och Rekommendation: Bevarad bebyggelsemiljö. Mycket varsam bebyggelseutveckling endast i begränsad omfattning. Varsamt hanterade byggnader.

3. Ås – Buråsen – Folkesberg

Kort beskrivning: Välbevarad fornlämningsmiljö med hållristningar, gravar och fornborg. Öppet odlingslandskap med hävdade betesmarker och bebyggelse i traditionella lägen. Plats för en av Bohusläns försvunna medeltidskyrkor.

Motivering: Mycket värdefull fornlämningsmiljö i öppet odlingslandskap med värdefulla hag- och betesmarker. Äldre jordbruksanknuten bebyggelse i traditionella lägen. Bevarade kulturlandskapselement som stengärdesgårdar, fägata och kvarnlämningar.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarad fornlämningskoncentration, med bibehållet sammanhang i landskapet. Fortsatt öppet landskap. Varsam bebyggelseutveckling.

4. Hästhagen – Revet - Skådet

Kort beskrivning: Karaktäristisk torpmiljö från 1800-talets andra hälft med enkelstugor i traditionella bebyggelselägen kring mindre

dalsänkor. Kuperat odlingslandskap med före detta åker- och betesmark.

Motivering: Välbevarad torpmiljö i småskuret kulturlandskap med värdefull äldre bebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvården: Bevarad torpmiljö. Fortsatt öppet landskap. Varsam och begränsad bebyggelseutveckling, med bibehållen bebyggelse- och landskapsbild. Varsamt hanterade byggnader.

5. Bärfendal

Kort beskrivning: Bärfendal bjuder på ett dramatiskt landskap med höga berg som stupar brant ned mot trånga dalgångar med ett öppet odlingslandskap. Det långa landskapsnyttjandet märks genom fornlämningarna, den medeltida kyrkan och den välbevarade kulturhistoriska bebyggelsen. Riksintresse för kulturmiljövården.

Motivering: Mycket värdefullt sockencentrum med medeltida kyrka i kulturpräglad odlingslandskap och med lång kontinuitet i landskapsnyttjandet. I miljön finns mycket värdefull och välbevarad äldre bebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvården: Bibehållet öppet landskap, med bevarad jordbruksbebyggelse samt miljö kring kyrkan och bykärnan vid Holma-Orreberg. Bevarade fornlämningar med bibehållet sammanhang i landskapet. Mycket varsam bebyggelseutveckling med bibehållen bebyggelse- och landskapsbild. Mycket varsamt hanterade byggnader.

6. Öne - Sältorna

Kort beskrivning: Mycket värdefulla beteshävdade strandängar kring Färlevfjordens inre del. Kommersiellt centrum på landsbygden med affär, post och kommunikationer. Riksintresse för kulturmiljövården.

Motivering: Mycket värdefulla beteshävdade strandängar. Värdefull kommunikations- och handelsmiljö med lång kontinuitet och med bevarad handelsbod och poststation.

Mål och Rekommendation för kulturvården: Fortsatt öppet landskap. Fortsatt betesdrift är en förutsättning för bevarandet av natur- och kulturvärdena på strandängarna. Bevarad bebyggelse vid Älvbacken och Öne. Varsam bebyggelseutveckling med bibehållen bebyggelse- och landskapsbild.

7. Knarreвик

Kort beskrivning: Öppet och betespräglad småskaligt odlingslandskap med strandängar, stengärdesgårdar och bryggor. Äldre bostadshus på historisk gårdstomt, samt torpstuga och torplämningar. Riksintresse för kulturmiljövärden.

Motivering: Välbevarat och mycket värdefullt småbrukslandskap med strandängar och med värdefull och autentisk äldre bebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Fortsatt öppet landskap. Varsam bebyggelseutveckling. Bevarade fornlämningar med bibehållet sammanhang i landskapet. Bevarade kulturlandskapselement såsom som stengärdesgårdar, husgrunder och bryggor.

8. Torreby

Kort beskrivning: Herrgårdsmiljö med både slott och äldre herrgårdsbyggnad i parkmiljö med tillhörande arbetarbostäder och ekonomibygnader. Område med arkitektritade villor i 1970-talsstil.

Motivering: Mycket välbevarad och komplett herrgårdsmiljö med alla typiska beståndsdelar i parkliknande miljö. I miljön finns också utmärkande modern bebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarad herrgårdsmiljön med alla sina beståndsdelar, varsamt hanterad. Varsam bebyggelseutveckling i anknytning till herrgårdsmiljön med bibehållen bebyggelsebild. Varsamt hanterade byggnader. Bevarade fornlämningar med bibehållet sammanhang i landskapet.

9. Röd

Kort beskrivning: Området utgörs av en liten dal på sydvästra Tungenäset med bebyggelse samt färjeläge vid Färlevfjorden som före 1950-talet tillsammans utgjorde en kommunikationspunkt.

Motivering: Kommunikationspunkt med färjeläge och välbevarad äldre bebyggelse i småskaligt odlingslandskap. Värdefull fornlämning i form av hällkista.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Fortsatt öppet odlingslandskap med bevarade värdefulla kulturlandskapselement och bebyggelse. Varsam bebyggelseutveckling i begränsad omfattning i dessa delar, med bibehållen bebyggelsebild. Varsamt hanterade byggnader.

10. Tungenäset

Kort beskrivning: Fornlämningsmiljö med rikligt med fornlämningar från hela förhistorien i ett öppet och välhävdad odlingslandskap.

Sockencentrum med medeltida kyrka. Välbevarad äldre jordbruksbebyggelse i traditionella lägen.

Motivering: Mycket värdefull fornlämningsmiljö som inkluderar flera framträdande fornlämningar. Värdefullt odlingslandskap med lång kontinuitet och med välbevarad jordbruksbebyggelse i traditionella lägen. Sockencentrum med medeltida kyrka och prästgård.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarade fornlämningar med bibehållet sammanhang i landskapet. Bibehållet öppet landskap, med bevarad jordbruksbebyggelse. Bevarad miljö kring kyrka, sockencentrum och prästgård. Varsam bebyggelseutveckling med bibehållen bebyggelse- och landskapsbild.

11. Munkedals hamn

Kort beskrivning: Miljön vid Örekilsälvens utlopp i Saltkällefjorden omfattar dels järnväg, kaj och bebyggelse som alla har ett industrihistoriskt samband med Munkedals bruk, dels torp och fritidshus från mitten av 1900-talet utmed bergsslutningen på gården Falebys före detta marker.

Motivering: Värdefulla industrihistoriska lämningar samt värdefull äldre bebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarade brukshistoriska lämningar och äldre bebyggelse. Varsam bebyggelseutveckling, med bibehållen bebyggelsebild.

12. Hensbacka

Kort beskrivning: Herrgårdsmiljö med omgivande öppet odlingslandskap och äldre vägsträckningar. Boplats från jägarstenålder av högt vetenskapligt värde.

Motivering: Värdefull herrgårdsmiljö med parklikande trädgård och omgivande öppet odlingslandskap, samt äldre vägsträckning. Boplats från äldre stenåldern av mycket högt vetenskapligt värde.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarade fornlämningar. Fortsatt öppet landskap. Bevarad herrgårdsmiljö. Varsam bebyggelseutveckling kring Hensbacka herrgård.

13. Kviström

Kort beskrivning: Området bildar en historiskt betydelsefull knutpunkt med bro, gästgiveri och tingshus. Passet vid Kviström och bron över Örekilsälven har spelat en militärstrategiskt viktig roll under de strider som utkämpades på 1600- och 1700-talen. Här finns rester av en äldre skansanläggning.

Motivering: Mycket värdefullt äldre administrativt centrum som även inrymmer välbevarade kommunikations- och militärhistoriska lämningar.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarad bebyggelse- och fornlämningsmiljö. Varsam bebyggelseutveckling, med bibehållen bebyggelsebild. Varsamt hanterade byggnader.

14. Munkedals stationsmiljö

Kort beskrivning: Järnvägsstation för Bohusbanan samt Munkedals järnvägs nedre station med omgivande affärs- och administrativt centrum som utgjorde grunden till Munkedals stationssamhälle.

Motivering: Mycket värdefull bebyggelsemiljö som är representativ för stationsmiljöer utmed Bohusbanan, och som har en tydlig historisk koppling till Munkedals framväxt som samhälle.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarad bebyggelsemiljö. Mycket varsam bebyggelseutveckling endast i begränsad omfattning. Varsamt hanterade byggnader.

15. Munkedals bruksmiljö

Kort beskrivning: Äldre bruksmiljö av stort industrihistoriskt intresse utmed Munkedalsälven. Miljön omfattar Munkedals herrgård, bruksrelaterade arbetarbostäder och anläggningar samt kanalen från Munkedals bruk och norrut till Björöd damm. Riksintresse för kulturmiljövärden.

Motivering: Mycket värdefull bruks- och industrihistorisk miljö som även inrymmer värdefull bebyggelse och anläggningar med koppling till såväl gamla som nya bruket samt har en tydlig koppling till Munkedals framväxt som samhälle. Miljön är ett tydligt exempel på hur ett företag kan forma ett samhälle.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarad industrihistorisk- och bebyggelsemiljö. Varsam bebyggelseutveckling i delar av miljön. Varsam hantering av de utpekade byggnaderna.

16. Snipen – Furufjäll - Hästhagen

Kort beskrivning: Karaktäristisk torpmiljö från 1800-talet med enkelstugor och torplämningar i traditionella bebyggelselagen kring en mindre dal. Kuperat småskaligt odlingslandskap av åker- och betesmark, till viss del igenväxt.

Motivering: Välbevarad torpmiljö i småskuret kulturlandskap med värdefull äldre bebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvården: Bevarad torpmiljö. Fortsatt öppet landskap. Varsam och begränsad bebyggelseutveckling, med bibehållen bebyggelse- och landskapsbild. Varsamt hanterade byggnader.

17. Torp - Bråland

Kort beskrivning: Herrgårdsmiljöer i öppet odlingslandskap utmed Örekilsälven. Bybebyggelse på åsrygg. Värdefulla industrihistoriska lämningar efter sågverk, kvarnar och flottning. Stort område med gravfält på åsrygg. Riksintresse för kulturmiljövården.

Motivering: Mycket värdefull industrihistorisk miljö med lämningar efter betydande kvarn- och sågverksamhet knuten till Torps herrgård och Brålands gård. I miljön ingår även mycket värdefulla fornlämningar och ett öppet odlingslandskap samt by på åsrygg med äldre bebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvården: Bevarad fornlämnings-, bebyggelse- och industrihistorisk miljö. Fortsatt öppet landskap. Varsam bebyggelseutveckling med bibehållen bebyggelsebild.

18. Svarteborg - Köpestad

Kort beskrivning: Fornlämningar av järnålderskaraktär, kyrkomiljö med gästgiveri och skola samt äldre vägsträckning visar på ett landskap med lång historia av brukande. Ett öppet och välhävdad odlingslandskap framhäver värdena ytterligare.

Motivering: Mycket värdefull fornlämningskoncentration med flera unika drag i anslutning till äldre vägsträckning och medeltida kyrka, samt sockencentrum med gästgiveri och skola. Välhävdad odlingslandskap med jordbruksanknuten bebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvården: Bevarade fornlämningar med bibehållet sammanhang i landskapet. Fortsatt öppet landskap, med bevarad miljö kring kyrkan och den äldre vägsträckningen. Varsam bebyggelseutveckling med bibehållen bebyggelse- och landskapsbild.

19. Långevall – Aspång - Hermanseröd

Kort beskrivning: Fornlämningssmiljö med främst gravar och gravfält från järnåldern. Enligt traditionen har Aspångs försvunna medeltida kyrka legat här. Öppet odlingslandskap med betesmarker och äldre vägsträckningar samt jordbruksbebyggelse i traditionella lägen.

Motivering: Välbevarad fornlämningsmiljö i anslutning till odlingslandskap med jordbruksbebyggelse i traditionella lägen. Enligt traditionen platsen för en av Bohusläns försvunna medeltida kyrkor. I miljön finns välbevarad gårdsbebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarad fornlämningskoncentration, med bibehållet sammanhang i landskapet. Fortsatt öppet landskap. Varsam bebyggelseutveckling.

20. Hökärn - Fiskebo

Kort beskrivning: Öppet odlingslandskap med äldre gårdsbebyggelse, stenåldersboplatser och fornborg utmed Södra Bullaresjöns västra strand.

Motivering: Välbevarat odlingslandskap med gårdsbebyggelse i traditionella lägen med fägator och stengärdesgårdar. Fornlämningar i typiska sjönära lägen. I miljön finns välbevarad bebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Fortsatt öppet odlingslandskap med bevarade värdefulla kulturlandskapselement och bebyggelse. Varsam bebyggelseutveckling i begränsad omfattning i dessa delar, med bibehållen bebyggelsebild. Varsamt hanterade byggnader.

21. Grinås – Bön – Hult - Påstigen

Kort beskrivning: Variationsrikt odlingslandskap i dalgång ned mot Kärn sjön med koncentration av förhistoriska gravar, framförallt kring Islandsjön. Landskapet innehåller jordbruksbebyggelse i traditionella lägen och en välbevarad torpmiljö, liksom en av Bohusläns första bilvägar.

Motivering: Välbevarad fornlämningsmiljö, med framför allt förhistoriska gravar, i ett karaktäristiskt öppet odlingslandskap med bebyggelse i traditionella lägen. I miljön finns värdefull bebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarade fornlämningar med bibehållet sammanhang i landskapet. Fortsatt öppet landskap. Varsam bebyggelseutveckling, med bibehållen bebyggelse- och landskapsbild.

22. Vaglen – Ellingebo - Näset

Kort beskrivning: Området utgörs av en äldre jordbruksmiljö med fornlämningar och odlingslandskap i sydöstra kanten av Kynnefjäll med en angränsande del av Örekilsälvens dalgång.

Motivering: Välbevarad kulturlandskaps- och fornlämningsmiljö med jordbruksbebyggelse i traditionella lägen. I miljön finns värdefulla lämningar som stenhägnader och vägsträckningar.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarade fornlämningar med bibehållet sammanhang i landskapet. Fortsatt öppet landskap. Varsam bebyggelseutveckling, med bibehållen landskaps- och bebyggelsebild.

23. Åboland

Kort beskrivning: Ett öppet och varierat odlingslandskap med gårdsbebyggelse utmed skogskanterna. Här finns även fornlämningar, en äldre vägsträckning samt en fältspatsgruva.

Motivering: Välbevarad odlingslandskaps- och fornlämningsmiljö med bebyggelse i traditionella lägen samt industrihistoriskt inslag i form av fältspatsgruva.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarade fornlämningar med bibehållet sammanhang i landskapet. Fortsatt öppet landskap. Varsam bebyggelseutveckling, med bibehållen bebyggelse- och landskapsbild.

24. Fisketorp – Långön - Brattönsgård

Beskrivning: Öppen och kuperad långsträckt dalgång med kyrka och jordbruksbebyggelse i traditionella lägen på öar i landskapet. Backstugelämningar utmed lång fägata under Långön. Tidig industriell verksamhet under socknens största egendom, Brattönsgård. Centrumbildning vid Fisketorp med skolhus, ålderdomshem och affärer.

Motivering: Mycket värdefullt odlingslandskap med kyrka på medeltida kyrkplats och relativt välbevarad jordbruksbebyggelse i traditionella lägen. Bevarade lämningar efter industriell verksamhet under socknens största egendom, Brattönsgård. För landsbygden betydelsefull centrumbildning vid Fisketorp med bevarade skolhus, ålderdomshem och affärer. Värdefulla lämningar efter backstugebebyggelse utmed fägata med karaktär av tåbebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarade fornlämningar och bebyggelseämningar med bibehållet sammanhang i landskapet. Bevarad centrumbildning och miljö kring kyrkan med varsamt hanterade byggnader. Fortsatt öppet landskap med bevarade kulturlandskapselement. Varsam bebyggelseutveckling med bibehållen bebyggelse- och landskapsbild.

25. Torp – Sörbo – Hajum

Kort beskrivning: Öppet odlingslandskap med förhistoriska gravar och gårds- och bymiljöer med lång kontinuitet av brukande. Kommunikationshistorisk miljö med gästgiveri, stenvalvbro och äldre vägsträckning.

Motivering: Mycket värdefull fornlämningsmiljö i öppet odlingslandskap med välhävda hag- och betesmarker. Äldre jordbruksanknuten bebyggelse i traditionella lägen. Bevarade kulturlandskapselement som stengärdesgårdar och fossil åkermark. Värdefull

kommunikationshistorisk miljö med gästgiveri, väg, stenvalvbro och kvarnlämning. I miljön finns också mycket välbevarad bebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarad fornlämningskoncentration, med bibehållet sammanhang i landskapet. Fortsatt öppet landskap. Varsam bebyggelseutveckling med bibehållen bebyggelse- och landskapsbild. Varsamt hanterade byggnader.

26. Ulkeröd – Ed – Hultane

Kort beskrivning: Öppet odlingslandskap kring Lerdalsälvens lopp med gårdsstrukturer utmed dalgångarnas sidor. Fornlämningskoncentration med bland annat hällkista och fornborg.

Motivering: Välbevarad fornlämningsmiljö, med en hällkista som en av de viktigare lämningarna, i ett karaktäristiskt öppet odlingslandskap med bebyggelse i traditionella lägen.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarad fornlämningskoncentration, med bibehållet sammanhang i landskapet. Fortsatt öppet landskap. Varsam bebyggelseutveckling.

27. Sanne kyrka – Vassbotten

Kort beskrivning: Öppet och böljande odlingslandskap kring Sannesjöns södra del med fornlämningar, kyrkomiljö och jordbruksbebyggelse.

Motivering: Välbevarad odlingslandskaps- och fornlämningsmiljö i inlandet med kyrka och bebyggelse i traditionella lägen.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Fortsatt öppet landskap, med bevarad miljö kring kyrkan. Bevarade fornlämningar med bibehållet sammanhang i landskapet. Varsam bebyggelseutveckling med bibehållen bebyggelse- och landskapsbild.

28. Örekilsälvens norra dalgång

Kort beskrivning: Dalgångslandskap som formats av Örekilsälvens lopp samt av odling och bete, med kyrka och jordbruksbebyggelse i traditionella lägen. Fornlämningskoncentration med främst gravar i typiska lägen för Bohusläns inland. Riksintresse för kulturmiljövården.

Motivering: Mycket värdefull odlingslandskaps- och fornlämningsmiljö, samt värdefull kyrkomiljö och jordbruksbebyggelse med lång kontinuitet i landskapsutnyttjandet. Kommunikationshistoriskt viktig knutpunkt och vägsträckning. I miljön finns välbevarad bebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarad fornlämningskoncentration, med bibehållet sammanhang i landskapet. Fortsatt öppet landskap, med bevarad jordbruksbebyggelse och miljö

kring kyrkan. Varsam bebyggelseutveckling med bibehållen bebyggelse- och landskapsbild.

29. Keddebo

Kort beskrivning: En mindre jordbruksbygd vid östra stranden av Södra Kornsjön på Kynnefjäll med äldre bebyggelse samt ett småskaligt odlingslandskap.

Motivering: Välbevarat småskaligt odlingslandskap med välbevarad äldre bebyggelse. I miljön finns en fornlämning i typiskt sjönära läge.

Mål och Rekommendation för kulturvården: Fortsatt öppet landskap. Varsam bebyggelseutveckling, med bibehållen bebyggelse- och landskapsbild. Varsamt hanterade byggnader. Bevarade fornlämningar med bibehållet sammanhang i landskapet.

30. Kynnefjäll

Kort beskrivning: Två separata bebyggelsemiljöer på det höglänta Kynnefjällsområdet, fjällgårdarna Östra och Västra Fjället respektive Kasebo. I Kasebomiljön ingår även kvarnlämningar samt Vaktarekullen, där de boende på Kasebo via ett torn hade som uppdrag att hålla utkik efter skogsbränder.

Motivering: Välbevarade och mycket värdefulla små gårdsmiljöer i fjälllandskap med mycket välbevarad äldre bebyggelse. I miljön finns värdefulla lämningar som fossil åkermark, fägator och kvarnlämningar.

Mål och Rekommendation för kulturvården: Bevarade bebyggelsemiljöer. Mycket varsam bebyggelseutveckling endast i begränsad omfattning. Mycket varsamt hanterade byggnader. Fortsatt öppet landskap kring Kasebo. Bevarade kulturlandskapselement som stengärdesgårdar och fossil åkermark. Bevarade fornlämningar med bibehållet sammanhang i landskapet.

31. Kaserna

Kort beskrivning: Välbevarad torpmiljö vid sjön Vassbotten som var filosofen Pontus Wikners barndomshem. Flottningslämningar och två broar vid Vassbottens utlopp i Munkedalsälven. Fyndrika boplatser från äldre stenålder med högt vetenskapligt värde.

Motivering: Välbevarad torpmiljö med personhistoria samt broar och flottningslämningar, som tillsammans med boplatser från stenåldern speglar äldre tiders varierade resursnyttjande utmed Munkedalsälven. I miljön finns välbevarad och värdefull bebyggelse.

Mål och Rekommendation för kulturvården: Bevarad bebyggelsemiljö. Bevarad fornlämningskoncentration samt bevarade flottningslämningar

och broar. Varsam bebyggelseutveckling. Varsamt hanterade byggnader.

32. Hällevadsholm

Kort beskrivning: En tvådelad miljö vars södra utbredning omfattar delar av ett stationssamhälle med omgivande affärsbebyggelse samt villa- och verksamhetsbebyggelse från mitten av 1900-talet. Här finns också Steneheds gravfält och andra fornlämningar från järnåldern. Den norra utbredningen inrymmer stenindustrilämningar, äldre vägsträckning samt lastageplats vid Bohusbanan.

Motivering: Värdefull bebyggelsemiljö representativ för stationsmiljöer utmed Bohusbanan, och som har en tydlig historisk koppling till Hällevadsholms framväxt som samhälle. I miljön finns värdefull samhälls- och näringsbebyggelse från tiden omkring sekelskiftet 1900 fram till 1950-1960-talen samt värdefulla industrihistoriska lämningar. I miljön finns dessutom mycket värdefulla fornlämningar.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarad station, gårdsbebyggelse och utpekad bebyggelse från 1900-talets första hälft. Bevarade stenindustrilämningar. Mycket varsam bebyggelseutveckling i anknytning till stenbrotten. Varsam hantering av de utpekade byggnaderna. Bevarad fornlämningsmiljö.

33. Skottfjället

Kort beskrivning: Höglänt fjällområde med många välbevarade torplämningar, främst från 1800-talet, samt enstaka bevarade äldre hus. Lämningar från utmarksbruket, exempelvis stengärdesgårdar, kolningsgropar och torvtorkningshus.

Motivering: Stort antal välbevarade och mycket värdefulla torplämningar i fjällandskap med inslag av autentisk äldre bebyggelse. I miljön finns välbevarade lämningar knutna till torpen och utmarksbruket som stenhägnader, torvtorkningslador och fossil åkermark. Sammantaget speglar miljön livsvillkoren för många torpare för 100–200 år sedan.

Mål och Rekommendation för kulturvärden: Bevarade torplämningar och äldre bebyggelse. Varsam bebyggelseutveckling, i skogsmiljön endast i mycket begränsad omfattning. Bevarade fornlämningar med bibehållet sammanhang i landskapet. Fortsatt varsamt skogsbruk.

Strategi för långsiktigt kulturmiljöarbete i Munkedal

För en kommun som Munkedal är kulturmiljöerna en oskiljaktig del av identiteten och attraktionskraften. Väl vårdade och tillgängliggjorda utgör kulturmiljöer en resurs både för identitetsskapande och för utveckling, såväl för besöksnäring som föreningsliv.

Kulturmiljöerna är inte statiska, de förändras över tid. De påverkas av generella förändringar i samhället och "tidens gång", men de kan också påverkas av specifika insatser, exploateringar eller andra åtgärder.

Det är en resurs som måste brukas, förvaltas och låta förändras på ett hållbart sätt, så att man kan bibehålla de värden som gör miljöerna uppskattade och ger dem dess karaktär.

Kulturmiljöer - en resurs i kommunal utveckling

Arbetet med kulturarv och kulturmiljöfrågor handlar om utveckling, bruk och bevarande. Detta kan för Munkedal fångas i ett strategiskt ställningstagande:

Kulturmiljöerna är en del av Munkedals identitet och attraktion. Munkedals kulturmiljöer ska därför vara väl omhändertagna, angelägna och tillgängliga för alla. Munkedals kulturmiljöer är en resurs för kommunens långsiktiga utveckling.

Ställningstagandet består av flera delar:

- **Kulturmiljöerna är en del av Munkedals identitet och attraktion.** Kulturhistorien och dess miljöer bygger tillsammans med natur, näringsliv, kulturliv med mera upp den komplexa helhet som utgör identiteten för Munkedals kommun. Kulturmiljöerna är också viktiga komponenter i det som gör kommunen attraktiv.
- **Kulturmiljöerna ska vara väl omhändertagna.** För att kulturmiljöerna ska kunna fortsätta vara en resurs, måste de tas om hand, vilket dels handlar om vård och skötsel, dels om att de hanteras varsamt i frågor om planering och byggande. Därför finns en tydlig koppling till både långsiktiga samhällsplaneringsfrågor som löpande hantering i frågor om bygglov och detaljplaner.
- **Kulturmiljöerna ska vara angelägna och tillgängliga för alla, och en resurs för kommunens långsiktiga utveckling.**

För att man ska kunna och vilja ta del av kulturmiljöerna måste man ha en relation till dem, och de bör också vara möjliga att besöka och att förstå. Bäst relation får man om de kan brukas: Som upplevelse, för undervisning och kunskapsförmedling, och för utveckling.

Målbilden tar stöd i de nationella kulturmiljömålen

Denna målbild ansluter till de nationella kulturmiljömålen från 2014. Enligt dessa ska arbetet med kulturmiljöer främja

- Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas.
- Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön.
- Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser.
- En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Det första målet innebär att kulturmiljöerna ska spegla hela samhällets historia, och att de ska tas om hand och brukas för lokal utveckling. De andra och tredje målen innebär att människor ska göras delaktiga i arbetet med att ta om hand och utveckla kulturmiljöerna, som också ska göras tillgängliga för alla och nyttjas exempelvis i skolundervisning. Det fjärde målet innebär att kulturmiljöfrågor ska vara en integrerad och jämbördig del i framtida samhällsutveckling.

- Munkedals kulturmiljöer är väl omhändertagna

Delmål:

- Kulturmiljöfrågorna hanteras i planeringen jämbördigt med andra allmänna intressen.
- Det finns ett aktuellt och uppdaterat kulturmiljöunderlag.
- Det finns handläggarstöd för kulturmiljöerna som ger effektiv handläggning.
- Fastighetsägare har tillgång till den information som behövs för att tillvarata kulturvärden.

Kulturvärden är ett av de allmänintressen som pekas ut i miljöbalken, och de behöver därför hanteras jämbördigt med andra intressen i samhällsplaneringsfrågor.

För en kommun som Munkedal är det en utmaning att med rimlig arbetsbelastning hantera de många intressen som påverkar den framtida utvecklingen. Därför behövs också aktuella och effektiva handläggarstöd i kulturmiljöfrågor, liksom rutiner för att få in kulturhistoriska bedömningar tidigt i processerna.

Ansvar för att ta hand om kulturarvet är gemensamt och delas av alla, var och en utifrån sitt ansvarsområde: Allmänhet, föreningsliv, fastighetsägare, kommun, och stat. Det är därför viktigt med information tillgänglig för att stötta fastighetsägare i att göra rätt.

- Munkedals kulturmiljöer är angelägna och tillgängliga för alla

Delmål:

- Kulturmiljöerna är tillgängliggjorda genom vård och information, till nytta för såväl allmänhet som besöksnäring.
- Kulturmiljöerna används som utbildningsresurs.
- Kulturarvsföreningar är involverade i kulturmiljöarbetet.

Det måste vara möjligt att besöka kulturmiljöerna, både fysiskt och digitalt, och ta del av de upplevelser de ger. Det innebär vård- och informationsinsatser. Det är viktigt att miljöerna och informationen om dem kan nyttjas exempelvis i skolundervisningen, för att göra dem angelägna för nya generationer. Därför behövs material som underlag för skolans arbete. Det är också viktigt att det finns en delaktighet i hur kulturmiljöarbetet bedrivs, och här är de lokala kulturarvsföreningarna en resurs att bygga vidare på.

- Munkedals kulturmiljöer är en resurs för långsiktig utveckling

Delmål:

- Ett aktivt arbete med kulturmiljöer som positiv utvecklingsfaktor för såväl näringsliv som föreningsliv.
- Tillgängliggör kulturmiljöer genom vård och information.

Kultur och natur är kommunens två fokusområden i arbetet med besöksnäringen, som är en viktig näringsgren för Munkedal. Därför finns en naturlig koppling mellan kulturmiljöarbetet och arbetet med utvecklingsfrågor. Kulturmiljöerna är en viktig beståndsdel i det som gör en plats attraktiv.

Därför behöver både besöksnäringens aktörer, besökare och kommuninvånare på ett enkelt sätt få tillgång till platsernas historia. Man behöver också ha åtkomst till sådana historiska platser som inte i sig själva är enkelt tillgängliga.

Kulturmiljöer i ett förändrat klimat

Delmål:

- Klimatanpassningsåtgärder som berör kulturmiljöer sker med hänsyn till miljöernas kulturvärden.
- Vid analyser inför klimatanpassningsåtgärder som berör kulturmiljöer ska kulturvärden finnas med bland de kriterier eller faktorer som ingår i analysen, och kulturhistorisk kompetens medverka i processen.
- Flexibilitet i val av lösningar ska så långt möjligt tillämpas.

Kulturmiljöer och andra kulturlämningar kommer att påverkas av klimatförändringarna. Hur och när detta blir påtagligt varierar med vilken typ av kulturmiljö eller objekt det är frågan om. Även naturgeografin spelar in, låglänta strandpartier påverkas exempelvis mer av havsnivåhöjningar än vad brantare kustpartier gör.

Merparten av påverkan ligger ett antal år fram i tiden, exempelvis havsnivåhöjningen går inledningsvis relativt sakta, för att accelerera efter omkring 2050. Se vidare bilaga 1 för utförligare analys hur klimatförändringar kan komma att påverka kulturmiljöerna i Munkedals kommun.

Sammanfattningsvis visar analysen att klimatförändringarnas påverkan på kulturarvet i Munkedals kommun kan bedömas som måttlig. Havsnivåhöjningarnas effekter blir exempelvis begränsad i Munkedal, eftersom det finns relativt få kulturlämningar eller bebyggelse i sådana vattennära lägen som blir direkt påverkade av detta.

Munkedal har förhållandevis stora arealer med skog och odlingslandskap, det vill säga produktionsmarker. Kulturlämningar i dessa lägen kommer påverkas löpande av förändringar i bruket av dessa marker, men här är klimatförändringarna endast en del av de förändringsfaktorer som styr utvecklingen.

Andra relevanta strategiområden

Visionsdokument

Ett visionsdokument är ett överordnat styrdokument, som visar på ett önskvärt framtida tillstånd, och därmed på verksamheternas inriktning. Denna inriktning ska återfinnas och fördjupas eller förtydligas i övriga styrdokument.

I visionen fångar man upp vilka tillgångar inom kommunen som är viktiga att vårda och utveckla, tillsammans med de frågor som rör framtiden.

Kulturmiljöfrågorna är i detta sammanhang relevanta för de delar av kommunens vision som handlar om att invånare ska må bra och trivas med livet och känna sig stolta, ha en kreativ och spännande miljö, kunna vara delaktiga, och att tillväxten sker på ett hållbart sätt.

Kulturmiljöerna utgår också en del av det mervärde som finns i utgångspunkten för Munkedals visionsdokument: "Munkedal – mer av livet".

Den historiska förankring som kulturmiljöerna kan förmedla är en del i det livslånga lärandet. De upplevelser som kulturmiljöerna kan ge blir en del av ett varierande utbud inom natur, kultur och fritid. Kulturmiljöernas behov av en varsam utveckling är en tillgång i arbetet med ett hållbart samhälle, där man tar vara på de resurser som finns.

Strategier för konst, offentlig miljö och Gestaltad livsmiljö

En del av kulturmiljöernas innehåll berör frågor om arkitektur, gestaltning och det offentliga rummet. Det gäller oftast bebyggelsemiljöer, men i Munkedal har man också arbetat med offentlig konst också i andra typer av kulturmiljöer.

Dessa frågor är aktuella inte minst inom politikområdet Gestaltad livsmiljö. Gestaltad livsmiljö fokuserar på hur arkitektur, form och design på olika sätt formar samhället och invånarens vardag och hur de kan bidra till att lösa samhällets utmaningar. 2018 antogs ett nytt nationellt mål för arkitektur, form och design:

"Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Det ska uppnås genom att:

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden,
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids,
- det offentliga agerar förebildligt,

- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas,
- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla, och samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Arkitektur och estetisk utformning är naturligtvis en viktig del av detta, men frågan är större och handlar också om demokrati och social inkludering, om tillgänglighet, om barnperspektiv, om kulturhistoriska värden, om tätort och landsbygd, om offentlig konst, om kreativa miljöer, och om samhällsplanering i stort.

Att ha en strategi för att hantera kulturvärden är en del i att skapa en god gestaltad livsmiljö för kommunens invånare och besökare. Omhändertagandet av kulturmiljövärden har stor betydelse för att uppnå hållbara och attraktiva livsmiljöer. Det gäller både hur framtida bebyggelse placeras och utformas och om hur man tar hand om och utvecklar befintlig miljö och bebyggelse. Dessa frågor behöver därför vara integrerade och tas till vara i plan- och byggprocesser.

Ett mål kan vara att skapa goda processer för den samverkan mellan olika intressen och professioner som krävs för att uppnå bra resultat. Det gäller naturligtvis inte enbart för kulturmiljörelaterade frågor. En omsorgsfullt gestaltad livsmiljö är en tillgång var den än kan skapas.

Strategier för näringsliv, turism och besöksnäring

Kulturvärden är en tillgång och resurs inom turism och besöksnäring, och därmed också för den del av näringslivsstrategier som berör dessa delar av näringslivet.

Detta gäller i synnerhet för ett landskap som Bohuslän, för vilket besöksnäringen är en viktig del av näringslivet. Kulturmiljöerna är ofta en del av det som bygger attraktionen när man arbetar med att utveckla en destination. Det kan vara så att historien och de bevarade lämningarna är en direkt del av besöksmålets innehåll, men det kan också vara så att kulturmiljöerna mer indirekt är med och skapar den atmosfär och upplevelse som är en del av besöksmålets attraktion.

Strategier för friluftsliv

Många kulturmiljöer är en tillgång också för det rörliga friluftslivet. Även naturmiljöer är en resurs i detta sammanhang, och framförallt finns det ofta en kombination av natur- och kulturvärden som gör miljöerna attraktiva för friluftslivet. Iordningställande för friluftslivet innebär därför också att man tillgängliggör natur- och kulturvärden för allmänheten.

Kulturmiljöer i ett förändrat klimat

För att kunna se kulturmiljöfrågan också i ett klimatperspektiv, har klimatförändringarnas påverkan på kulturmiljöerna belysts utifrån tillgängliga prognoser för framtida klimat i Sverige.

Generellt

Klimatförändringarna kommer successivt att på olika sätt påverka planeringsförutsättningarna för flertalet samhällssektorer. Så även kulturmiljöfrågorna. Dels är det själva klimatförändringarna, och dels är det de åtgärder vi gör för att antingen bromsa klimatförändringarna eller för att hantera deras effekter.

Effekterna av klimatförändringarna kommer att variera för olika kommuner, beroende på det geografiska läget i landet och på hur naturgeografin ser ut lokalt.

Därför finns i inledningen av denna analys en beskrivning av hur det framtida klimatet troligen kommer att bli. Underlaget för denna prognos är det material kring framtidens klimat som finns tillgänglig via SMHI på sidan www.smhi.se/klimat/. Precis hur utvecklingen faktiskt blir beror på flera faktorer, inte minst i vilken takt utsläppen av växthusgaser kan minskas. Beskrivningarna nedan ska därför inte ses som precisa, utan som trender hur förändringarna kommer att bli.

Som underlag för bedömning hur kulturarvet kommer påverkas av klimatförändringarna finns utredningen "Kulturarv för framtida generationer – Med klimatperspektiv på Västsveriges kulturarv" (Länsstyrelsens rapport 2016:48) kompletterat med kommunvis genomgång (Länsstyrelsens rapport 2016:48 bilaga 2).

Analysen utgår från tidshorizonten 2100 och utgår från utsläppsscenarioet RCP8,5. Den är gjord med hjälp av de klimatdata som SMHI tillhandahåller, dels som uppdaterade kartskikt och scenarier via SMHI:s hemsida, dels via länsvisa rapporter. För det framtida klimatet i Västra Götaland finns "Framtidsklimat i Västra Götalands län – enligt RCP-scenarier" (SMHI Klimatologi Nr 24, 2015) med komplettering av framtida havsnivåer "Framtida havsnivåer i Sverige" (SMHI Klimatologi Nr 48, 2017), och "Data för framtida medelvattenstånd per kustkommun" (SMHI 20180123).

Nya eller uppdaterade rapporter och underlag utkommer löpande. Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram en sammanställning av tillgängliga underlag i rapporten "Riskanalyser i ÖP - planeringsunderlag och förslag på metoder" (Rapport 2020:10).

Problemområden orsakade av klimatförändringarna

I Västsverige som helhet (Västra Götalands och Hallands län) har följande problemområden identifierats, som direkt eller indirekt påverkar kulturarvet:

- Stigande havsnivå, med åtföljande nya översvämningsnivåer
- Höga flöden och nivåer i sjöar och vattendrag, orsakade av ökad nederbörd, med åtföljande översvämnings-, erosion och ökade skredrisker.
- Den påverkan i tätortsmiljöer på de samlade kulturvärdena som kan bli effekten av såväl klimatförändringarna själva, som av klimatanpassningsåtgärder.
- Ökade risker för sårbara historiska byggnader, liksom ökade risker för arkiv och samlingar som finns i byggnader som påverkas av klimatförändringarna.
- Det biologiska kulturarvet påverkas. Förändrade växtförutsättningar, i form av högre medeltemperaturer, längre växtperioder, ökad årsnederbörd, torrare somrar mm, kanske också förändrat växtmaterial, kommer påverka förutsättningarna för att bibehålla önskade utseenden på kulturhistoriskt värdefulla kulturlandskap, parker och trädgårdar.
- Kulturhistoriskt värdefulla objekt och lämningar som finns i skogs- och jordbrukslandskap kommer indirekt att påverkas, i och med att förutsättningarna för produktionens bedrivande kommer att förändras, t ex genom allt blötare marker med risk för körskador, etc.

Framtida klimat inom Munkedals kommun

Generellt kommer det framtida klimatet i Västsverige präglas av en högre havsnivå, ökad nederbörd, samt några grader genomsnittlig högre temperatur. Dessutom följd effekter av detta.

De västliga och lägre delarna i Munkedals kommun kommer att ha ett mer kustnära lite mildare klimat, medan de östliga och ofta lite högre belägna delarna ett lite svalare inlandsklimat.

Temperatur

Temperaturhöjningen innebär flera saker. Den mest påtagliga förändringen är de mildare vintrarna. Snö som ligger kvar kommer bli

mindre vanligt, och en större del av nederbörden under vintern kommer att falla som regn. Likaså kommer tjäle att vara mer sällsynt, med åtföljande problem att exempelvis köra ut virke ur skogen. Förändringen kommer troligtvis att vara något större i de inre östliga delarna av kommunen, jämfört med idag.

Dessutom kommer det att vara fuktigt i luften under större del av vinterhalvåret, när perioderna med minusgrader (och därmed torr luft) kommer vara färre. Det kan påverka utvecklingen av exempelvis påväxt på byggnader av till exempel svartmögel och alger.

Temperaturhöjningen leder också till att den temperaturmässiga växtperioden kommer att förlängas jämfört med hur det varit hittills, med i storleksordningen ungefär en månad fram till 2050 och omkring två månader 2100, med variationer inom kommunens olika delar.

Nederbörd

Det kommer vara en påtaglig ökning av årsmedelnederbörden, det vill säga medelvärdet för hela årets nederbörd. Ökningen kommer dock vara störst under vinterhalvåret, liksom i höglänta områden. En avsevärt mindre mängd nederbörd kommer, som nämnts ovan, att falla som snö.

Dessutom kommer det bli fler sammanhängande perioder med regn. Samtidigt kommer troligen också sammanhängande perioder utan regn att bli vanligare, särskilt under sommarhalvåret. Sammantaget leder detta till en successivt mer "polariserad" nederbördssituation, med både mycket regniga perioder och torrperioder. Torrperioder kommer att uppträda främst under sommarhalvåret.

Detta är alltså medelvärden sett över flera år. Det kommer fortsatt att vara stora variationer mellan enskilda år.

Flöden i vattendrag

Minskade snömängder tillsammans med ökade regnmängder under vinterhalvåret innebär att perioden med vårflood efter snösmältningen kommer att minska i betydelse och försvinna helt under många år. I stället kommer flödena i vattendrag vara mer direkt kopplade till nederbörden. Problematiskt höga flöden med tillhörande risker för såväl översvämningar som skred kommer bli vanligare.

Havsnivåhöjning

Havet längs Bohuskusten kan komma att stiga med 0,7 – 0,8 m fram till år 2100, kanske mer. Själva havsnivån beräknas höjas med i storleksordningen en meter, men motverkas något av landhöjningen.

Effekterna av detta varierar med hur topografin ser ut. Vid låglänta strandområden blir påverkan större, dvs en större yta påverkas, jämfört med mer branta partier.

Påverkan på kulturarvet i Munkedal

Generellt

En närmare beskrivning inom de olika typerna av klimatteffekter och vilka miljöer eller objekt som påverkas följer här nedan.

Problem på grund av höga flöden i sjöar och vattendrag

Ökade nederbörd, liksom fler sammanhängande perioder med nederbörd, kommer öka de tillfällen då det är höga nivåer i sjöar och vattendrag, med åtföljande översvämningar. Det blir också fler tillfällen med kraftigare flöden i vattendragen. Som nämnts ovan kommer dock tillfällen med vårflod att minska.

Detta kan vara problematiskt för kulturlämningar som ligger i anslutning till sjöar och vattendrag. Det kan vara kvarn- och såglämningar, men också äldre lämningar. Många av dessa lämningar är inte registrerade.

Problematiken kan vara att de drabbas av översvämning, men också att de vid höga flöden då de kan hotas av erosion och skred. Kulturlämningar i anslutning till vattendrag kan också utgöra hinder för fri vattenväg. När det finns skredrisker kan kulturlämningar också påverkas av skredsäkringsåtgärder.

I Munkedals kommun kan påverkan på kulturarvet bedömas som måttlig utifrån tillgängliga data. Det finns visserligen höga skredrisker på flera platser, men relativt få kulturlämningar finns inom dessa områden. Genom kommunen rinner Örekilsälven och Munkedalsälven, ett vattensystem som kartlagts för höga flöden och nivåer enligt MSB:s landsomfattande bedömning av betydande översvämning-risker. Längs dessa vattendrag kan följande problematik identifieras vad gäller översvämningar:

- I Örekilsälvens övre dalgång ner till Kärnsjön är det främst de låglänta stränderna som påverkas. Här finns boplatser, bland annat vid Gunnarsbo naturreservat, som vid höga nivåer och höga flöden riskerar att erodera. Vid biflöden Hajumsälven, vid Sörbo, finns en stenvalvbros.
- Den nuvarande såganläggningen vid Lilla Röd (Väster om Hedekas) kan påverkas av höga nivåer och flöden.
- I Kärnsjöns strandkanter finns flera boplatser som kan påverkas vid höga nivåer. I dess södra del, liksom i Örekilsälvens nedre

del, finns ett flertal flottningslämningar i strandkant och vattenbryn, som kan påverkas av framför allt höga flöden. Vid Borgmästarbruket och Brålandsfallet finns lämningar i direkt anslutning till vattenfåran.

- Omformuleringsförslag: I Viksjön, som ingår i Munkedalsälvens system, finns flottningslämningar som kan påverkas. Där finns också låglänta strandängar, vid Vågsäter, som kan översvämmas.
- När det gäller risker för skred och erosion kan följande problematik identifieras i Munkedals kommun:
- I kommunen finns flera skredkänsliga områden, inte minst i anslutning till Örekilsälven. Det finns hög risknivå längs Örekilsälvens hela lopp, inklusive biflöden, som riskerar att påverka kulturmiljöer och kulturlämningar utmed hela sträckningen. Två riksintresseområden finns längs älven, riksintresset Örekilsälvens dalgång i den övre delen av loppet och Torp-Munkedal i den nedre delen.
- Vid Hensbacka kan det uppstå risker för skred i Åsanebäcken kring Hensbacka herrgård vid kraftiga regn. Framförallt är det då Hensbackaboplatsen (som är en av de äldsta stenåldersboplatserna i Bohuslän) som riskerar att påverkas.

Påverkan på historiskt värdefulla byggnader

All bebyggelse kommer påverkas främst av att klimatet blir fuktigare, och så även kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Det är framförallt de ökande nederbördsmängderna, med risker för läckage och därmed tydligare krav på fungerande avvattnings och löpande underhåll. Likaså det faktum att det under en större del av året kommer vara fuktigt och med dålig uttorkning. Mögel- och algpåväxt kommer att gynnas av detta, liksom även mer allvarliga angrepp av röta eller skadegörare.

Merparten av dessa problem kommer att hanteras inom ramen för löpande underhåll och reparationer. Det blir då viktigt att detta görs varsamt och med hänsyn till bebyggelsens kulturvärden, så att inte byggnadernas utseende och karaktär påverkas mer än nödvändigt.

En mindre andel av den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen är mer känslig, eller mer utsatt än andra genom exempelvis sin placering. Byggnader nära vatten och med en nästan konstant fuktig miljö är ett exempel, ålderdomliga byggnader på en hembygdsgård ett annat. Det kan också röra sig om känsliga interiörer som absolut inte får drabbas av inträngande vatten, även om byggnaden i övrigt är mer tålig.

I Munkedals kommun bedöms riskerna för direkt påverkan vara begränsad till ett mindre antal byggnader:

- Båda badhusen till Torreby slott kan påverkas av framtida översvämningar.
- Svarteborgs kyrka, kan få problem pga framtida ökad nederbörd, där otätheter i yttertaket riskerar orsaka skador på det målade innertaket.

Den mer generella frågan om ökat underhållsbehov, avvattningsystem etc, och hur dessa lösningar kan påverka kulturvärden är viktig att vara medveten om. Sådana åtgärder omfattas exempelvis av Plan och Bygglagens varsamhetskrav i både 8 kap 17§ (ändring) och 8 kap 14§ (underhåll), oavsett om åtgärderna är bygglovspliktiga eller ej.

Påverkan på historiskt värdefulla kulturlandskap, parker och trädgårdar

Förutsättningarna för skötsel av kulturpräglade odlingslandskap med särskilt höga kulturvärden kommer att förändras. Detta är ofta inte de reguljära odlingsmarkerna, utan mindre områden som anses särskilt värdefulla. Ibland är de delar i naturreservat.

För dessa marker är det viktigt att de specifika värden och karaktärer som finns också kan bibehållas utan allt för stora förändringar. Detta kan bli svårare, exempelvis när risken för igenväxning ökar i och med generellt förbättrade växtbetingelser (längre växtsäsong, fuktigare, mildare), vilket leder till större behov av skötsel och hävd. I dessa landskap finner man också en biologisk mångfald, liksom markslag och landskapselement som är karaktäristiska för markernas brukande under århundraden. Kan inte dessa bibehållas påverkas landskapets värde negativt.

i Munkedals kommun kommer tillväxtbetingelserna för växter och djur i värdefulla kulturpräglade landskap generellt att bli mer gynnsamma, med ökade behov av hävd för att bibehålla de biologiska kulturvärdena, önskad karaktär och läsbarhet.

- I kommunen kan särskilt nämnas kulturvärdena i landskapen vid Västra Fjället på sydöstra Kynnefjäll.

Också anlagda gröna miljöer (parker, trädgårdar, kyrkogårdar etc) kan ha kulturhistoriska värden som påverkas. I parker och trädgårdar kommer tillväxtbetingelserna generellt bli mer gynnsamma, vilket leder till ökat behov av skötsel för att bibehålla önskad karaktär. Det handlar om ökad årsmedeltemperatur, ökad årsnederbörd och förlängd

växtsäsong, liksom risker för skadegörare. Likaså att det kan bli svårare att hitta historiskt rätt sorts växtmaterial.

Perioder av torka, främst sommartid, kan komma att bli en utmaning genom ökade bevattningsbehov och tuffare villkor för vissa växter.

För kyrkogårdarnas karaktär är de klassiska parkträden (alm, ask, lind, oxel) ofta viktiga för deras upplevelse och karaktär. Här har redan sjukdomar som almsjuka och askskottsjuka kommit att påverka trädbestånden och val av trädslag vid omplantering. Om det kommer nya sjukdomsangrepp och hur de påverkas av klimatförändringarna är svårt att uttala sig säkert. Man får betrakta detta som en risk som finns redan idag, och som eventuellt kan accentueras längre fram.

I Munkedals kommun kan dessa risker bedömas som måttliga, och gäller främst

- Alla kyrkogårdar i kommunen har trädplantering i någon form, men det är främst på kyrkogårdarna i Svarteborg, Bärfendal, Krokstad, Sanne och Foss som träden idag utgör en större del av kyrkogårdarnas upplevelsevärde.
- Torreby slott omges av en parkmiljö med många olika trädslag. Parken har visserligen blivit starkt påverkad av att man anlagt en golfbana, men träden är fortsatt en mycket viktig del av värdet i kulturmiljön.

Påverkan på kulturlämningar i skogsmark

Klimatförändringarna kommer innebära att skogsbrukets förutsättningar kommer att förändras. Jordbrukets förutsättningar påverkas också av andra faktorer, och på lång sikt är det svårt att förutsäga vilka delar i jordbrukets utveckling som framförallt är påverkade av klimatförändringarna.

En ökad närvaro av skogsbruksåtgärder i kombination av klimatbetingade förändringar kommer att öka risken för skador på kulturlämningar i skogsmiljö. I och med att vintrarna blir utan tjäle, samtidigt som nederbörden ökar, så ökar exempelvis risken för körskador. Ökade skador från skadedjur kommer att leda till snabbare avverkning, med åtföljande behov av att forsla bort timret. Det finns ingen specifik åtgärd som kan motverka denna påverkan, utan här rör det sig om varsamhet vid arbeten i skogsmarker, liksom information och uppmärksamhet. Vidare ökar troligen behovet av att hantera vattenmängder exempelvis genom dränering.

Det som riskerar att drabbas är främst yttäckande lämningar, som exempelvis boplatser, gravfält, torplämningar och spår av äldre odlingar, skogsbete och stengärdesgårdar.

Det finns en stor mängd kulturlämningar i skogsmarkerna. En del finns registrerade som fornlämningar, men de flesta skogsmarker är inte fullständigt inventerade. Skogsmarkerna innehåller ofta betydligt fler kulturlämningar än vad som idag är känt.

Riskerna för att kulturarv i skogsmark skadas är redan idag påtaglig, och risken kommer sannolikt att öka. Möjligen kan detta motverkas för de kända och registrerade kulturlämningarna genom en allt mer utvecklad tillgång till digital information om var lämningarna finns, liksom inventeringsinsatser för att identifiera de lämningar som ännu inte är kända.

- I Munkedals kommun gäller detta främst Skottfjället, Kynnefjäll, skogsområdena öster och väster om Kärnsjön.

Påverkan på kulturlämningar i jordbruksmark

Klimatförändringarna kommer innebära att också jordbrukets förutsättningar kommer att förändras. Jordbrukets förutsättningar påverkas också av andra faktorer, och på lång sikt är det svårt att förutsäga vilka delar i jordbrukets utveckling som framförallt är påverkade av klimatförändringarna.

Faktorer som kommer att påverka jordbruket är stigande temperaturer, ökande årsmedelnederbörd och förlängda växtsäsonger. Likaså nya eller förändrade grödor kan påverka hur jordbruket bedrivs. Vidare behovet av att hantera vattenmängder exempelvis genom dikningar, dränering, erosionsskydd och invallningar. Generellt är problemet mindre på sandjordar och större på lerjordar.

Jordbrukslandskapet är en viktig del i flera av kulturmiljöerna i Munkedal. Det som ur kulturmiljösynpunkt riskerar att påverkas är främst kulturlandskapselement i odlingsmarken, som exempelvis stenmurar, odlingsrösen, tegindelningar, brukningsvägar.

Men även landskapets helhetsbild och förståelsen av landskapet kan påverkas vilket också kommer att påverka. Den biologiska mångfalden kan också komma att påverkas.

I närtid kommer denna påverkan på kulturarvet vara begränsad, men kommer successivt att öka. I Munkedals kommun finns det risker för påverkan främst i landskapsavsnitten

- Hela Bärfendalsdalgången, från Åbyfjorden upp till Rom och Medbo.
- Slätterna kring Dingle och Håby.
- Tungenäset.

- Området kring Hede och Hedekas (Örekilsälvens övre dalgångslandskap).

Problem på grund av höjd framtida havsnivå

Detta kommer att vara ett mindre problem i Munkedal än i de övriga Bohuskommunerna som har längre kuststräcka. Generellt är det så att flertalet lämningar, undantaget strandängar, klarar själva havsnivåhöjningen. Däremot kan framtida översvämningsnivåer bli problematiska, om de påverkar anläggningar och bebyggelse.

I Munkedals kommun kan påverkan på kulturarvet av stigande havsnivåer bedömas som liten, eftersom det finns få låglänta områden inom kommunen. Följande problematik kan dock identifieras:

- Vid Skulevik, Knarrevik och Sältorna kommer strandängarna sannolikt att permanent hamna under vatten i och med den höjda havsnivån, vilket påverkar kulturlandskapets karaktär.
- De historiska lastageplatserna vid Gamla Saltkällan och Munkedals hamn, liksom kulturlämningarna utmed hela Saltkällefjorden, i första hand brygglämningar och husgrunder, kommer att påverkas av framtida översvämningar. Eftersom havsrelaterade översvämningar är relativt kortvariga, kommer dessa lämningar sannolikt att tåla att bli översvämmade.

Påverkan på samlingar och arkiv

Museisamlingar och arkiv kan påverkas om de byggnader de finns i är lokaliserade så att de är utsatta för exempelvis översvämningsrisk, eller om byggnaden i sig är känslig för fukt- och regnpåverkan. Exempel på det senare kan vara samlingar tillhörande hembygdsföreningar och som förvaras i äldre byggnader.

Med det underlag som finns till hands i nuläget har inga påtagliga risker kunnat identifieras. Huruvida det finns samlingar tillhöriga någon av hembygdsföreningarna och som förvaras i lokaler som är långsiktigt klimat känsliga bör dock klargöras.

Sammanfattning

Effekterna av klimatförändringarna skiljer inte ut sig från effekterna av andra faktorer som är aktuella redan idag, som exempelvis skredrisker och erosion, eller behovet av att röja och hålla kulturmarker öppna. Klimatförändringarna kommer däremot att i en del fall öka problematiken.

Generellt bedöms kulturvärdena i Munkedals kommun påverkas måttligt av de kommande klimatförändringarna. Ett antal enskilda

miljöer och objekt kommer dock att påverkas mer påtagligt, och här kan punktinsatser bli aktuella, i flera fall längre fram.

Klimatanpassningsåtgärder i vid mening kommer också att påverka kulturmiljöerna, i många fall långt tidigare än själva klimatförändringarna. Därför är det viktigt att kulturmiljöaspekten finns med när sådana åtgärder planeras.

Munkedal är en kommun med mycket odlingsmark, och även skogsmark, som utgör viktiga delar av värdet i landskapsbaserade kulturmiljöer. Här kommer klimatförändringarna att påverka förutsättningarna för det jord- och skogsbruk som bedrivs inom miljöerna, men det kommer också flera andra faktorer att göra. Landskapet kommer successivt att förändras, men att skilja ut klimateffekterna eller kulturmiljöaspekterna i detta skeende låter sig inte enkelt göras. Det är dock viktigt att kulturmiljöaspekten finns med som en av flera faktorer när man diskuterar landskapets framtid.